

Crna Gora
Državna revizorska institucija

DRI broj: 02-035/24-68/37
Podgorica, 26.11.2024. godine

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI

Godišnjeg finansijskog izvještaja

MINISTARSTVA ODBRANE

za 2023. godinu

- **konačni izvještaj** -

Podgorica, novembar 2024. godine

S A D R Ž A J

I	MIŠLJENJE I PREPORUKE	3
II	OPŠTI DIO	21
	1 PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE	21
	2 OPŠTI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE	21
	3 VRSTA, PREDMET, CILJ I OBUHVAT REVIZIJE	26
	4 KRITERIJUMI REVIZIJE	26
	5 VRIJEME VRŠENJA REVIZIJE I REVIZORSKI TIM	29
III	UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE	30
	6 PLANIRANJE I IZVRŠENJE BUDŽETA	30
	7 FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ	37
	8 PRIHODI	40
	9 IZDACI	41
	10 BLAGAJNIČKO POSLOVANJE	56
	11 IMOVINA	59
	12 JAVNE NABAVKE	65
	13 JEDNOSTAVNE NABAVKE	68
	14 NABAVKE IZ OBLASTI BEZBJEDNOSTI I ODBRANE	69
	15 UPRAVLJANJE I UNUTRAŠNJE KONTROLE	77
	16 STRATEGIJA UPRAVLJANJA LJUDSKIM RESURSIMA U MINISTARSTVU ODBRANE I VOJSCI CRNE GORE 2023-2027	84
	17 REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNOG PERIODA	91
	PRILOG	93

I MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije¹, a u skladu sa čl. 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu dr Branislav Radulović (Rukovodilac Kolegijuma) i g. Nikola N Kovačević (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 25.11.2024. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ O REVIZIJI Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva odbrane za 2023. godinu

Odgovornost subjekta revizije

Glavni službenik za finansije odgovoran je za izvršenje budžeta. Rukovodstvo subjekta revizije odgovorno je za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije (DRI) je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li je finansijski izvještaj Ministarstva odbrane za 2023. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskom izvještaju, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji Ministarstva odbrane sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekta revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

¹ DRI je obavijestila putem elektronske pošte (28.10.2024.g.) odgovorno lice koje je u periodu od 01.01. do 03.11.2023. godine rukovodilo Ministarstvom odbrane da ima mogućnost da se izjasni na preliminarni izvještaj o reviziji. Kako isti nije iskoristio ovo pravo, nadležni Kolegijum je donio odluku da se Konačni izvještaj o reviziji usvoji bez traženog izjašnjenja.

Revizija je obezbjedila vršenje postupaka kako bi se dobilo dovoljno adekvatnih dokaza na kojima se zasniva izraženo mišljenje. Sprovedeni postupci zavisili su od profesionalne procjene državnog revizora, uključujući procjenjivanje rizika od značajne neusklađenosti.

MIŠLJENJE

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva odbrane za 2023. godinu, nadležni Kolegijum DRI stekao je razumno uvjerenje da je isti, u svim materijalnim aspektima, sastavljen u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja.

Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 694.098,41€ (1,03 % od ukupnih izdataka koji su iznosili 67.388.195,49€).

Revizijom pravilnosti poslovanja Ministarstva odbrane **utvrđene su neusklađenosti** koje imaju materijalan i prožimajući efekat. Neusklađenosti su utvrđene u odnosu na Zakon o državnoj imovini, Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Zakon porezu na dohodak fizičkih lica, Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakon o vojsci, Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, Uputstvo o radu Državnog trezora, Uredbe o načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore, Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika.

Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava:

- **pozitivno mišljenje** na finansijski izvještaj Ministarstva odbrane za 2023. godinu² i
- **negativno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima³.

² čl. 76 Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti

³ čl. 80 Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

Imovina

▪ Nalaz 1

Ministarstvo odbrane nije izvršilo procjenu vrijednosti pokretne imovine i dijela nepokretne imovine, **što nije u skladu** sa čl. 67 Zakona o državnoj imovini.

Preporuka P1

Ministarstvo odbrane treba da izvrši procjenu nepokretne i pokretne imovine, kako bi obezbijedilo podatke o vrijednosti imovine koju koristi.

▪ Nalaz 2

Evidencija imovine koju vodi Ministarstvo odbrane ne sadrži podatke kao što su: nabavna vrijednost, ispravka vrijednosti, sadašnja vrijednost, **što nije u skladu** sa MRS 17 za javni sektor, odnosno **čl. 41 Zakona o državnoj imovini** koji propisuje da se evidencija državne imovine vodi u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima.

Ministarstvo nije vršilo obračun amortizacije nepokretne i pokretne imovine u 2023. godini, **što nije u skladu sa čl. 2 Pravilnika** o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika⁴.

Preporuka P2

Ministarstvo odbrane treba da obezbijedi da evidencija imovine sadrži podatke o vrijednosti imovine koju koristi.⁵

⁴ SL. RCG 32/03

⁵ U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da je Planom javnih nabavki za 2024. g. planiralo nabavku usluge procjene vrijednosti pokretnih sredstava. U Izjašnjenju se navodi i da je na zahtjev Ministarstva odbrane, Uprava za nekretnine Crne Gore tokom 2017. godine izvršila procjenu vrijednosti većeg dijela nepokretne imovine sa kojom upravlja ovo ministarstvo. Za preostali dio neprocijenjene nepokretne imovine (13 vojnih lokacija, 10 stanova, 1 poslovni prostor i 1 garažno mjesto) Ministarstvo odbrane se više puta obraćalo Upravi za nekretnine Crne Gore i njenim Područnim jedinicama da izvrše procjenu.

▪ **Nalaz 3**

Ministarstvo odbrane nije obezbijedilo da evidencija pokretne imovine koju vodi sadrži podatke o svim pokretnim stvarima koje koristi (ne odnosi se na pokretne stvari koje koristi Vojska), **što nije u skladu sa čl. 44 Zakona o državnoj imovini.**

Popisne komisije nakon izvršenog popisa nijesu mogle uporediti stanje pokretnih stvari dobijeno popisom sa stanjem iz knjigovodstva i utvrditi eventualne razlike (ne odnosi se na pokretne stvari koje koristi Vojska), **što nije u skladu sa čl. 8 Uputstva** o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

Preporuka P3

Ministarstvo odbrane treba da obezbijedi potpunu evidenciju koja će sadržati podatke o svim pokretnim stvarima koje koristi.⁶

▪ **Nalaz 4**

Popis pokretnih sredstava u jedinicama Vojske CG sa stanjem na dan 31.12.2023. godine izvršen je po mjestima zaduženja, na koji način se i vodi evidencija i zaduženje u programu "POMAK". Popisne komisije su sačinile popisne liste za sva pokretna sredstva po mjestima zaduženja, a nijesu sačinile popisne liste posebno po grupama pokretnih sredstava, kako je to propisano članom 4 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini ⁷ (član 4).

Popisne liste ne sadrže podatke o vrijednosti popisanih pokretnih stvari, **što nije u skladu sa čl. 8 Uputstva** o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

Preporuka P4

Ministarstvo odbrane treba da obezbijedi da se popis pokretne imovine vrši u skladu Uputstvom o načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.⁸

⁶ U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da je instaliran novi server za vođenje materijalnog knjigovodstva sa modulom za robno-materijalno knjigovodstvo kojim je predviđeno evidentiranje svih pokretnih stvari na korišćenju u Ministarstvu odbrane kao i da je, u septembru 2024.g., realizovan vanredni popis pokretnih stvari sa ciljem utvrđivanja stvarnog stanja sredstava na upotrebi u Ministarstvu odbrane i formiranja početnog knjigovodstvenog stanja.

⁷ "Sl. list CG", br. 047/11 od 23.09.2011. g.

⁸ U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da će se unosom stanja sa vanrednog popisa i formiranjem početnog stanja obezbijediti uslovi za formiranje evidencije koja će sadržati podatke o svim pokretnim stvarima koje koristi Ministarstvo odbrane, procjenu vrijednosti tih pokretnih stvari, mogućnost obračuna amortizacije imovine, što će omogućiti da se popis i izvještavanje u potpunosti vrše u skladu sa regulativom

▪ **Nalaz 5**

Ministarstvo nije donijelo interne procedure o evidenciji pokretne imovine u Ministarstvu i Vojsci Crne Gore. U praksi se primjenjuju naslijeđene procedure koje su se koristile u Saveznom Ministarstvu odbrane i Vojsci Jugoslavije (Uputstvo o materijalnom knjigovodstvu u Vojsci Jugoslavije⁹, Pravilnik o materijalnom i finansijskom poslovanju u saveznom Ministarstvu za odbranu¹⁰).

Preporuka P5

Preporučuje se Ministarstvu odbrane da donese internu proceduru kojom će definisati aktivnosti, uloge i odgovornosti u postupku vršenja popisa imovine koju koristi, kako bi se isti sprovodio u skladu sa važećom regulativom.¹¹

▪ **Nalaz 6**

Starješina Ministarstva odbrane nije, do 1. decembra 2022. godine, utvrdio broj prevoznih sredstava neophodnih za nesmetan rad za 2023. godinu, **što nije u skladu sa čl. 4a Uredbe** o načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore.

Preporuka P6

Starješina Ministarstva odbrane treba da, do 1. decembra tekuće godine, utvrdi za narednu godinu, broj prevoznih sredstava neophodnih za nesmetan rad Ministarstva, a u skladu sa Uredbom o načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore i Uputstvom o načinu korišćenja službenih vozila u Ministarstvu odbrane.¹²

⁹ "Sl. vojni list" br. 01/93

¹⁰ "Sl. vojni list" br. 18/92

¹¹ U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da je 11.11.2024. godine izradilo Internu proceduru o vršenju popisa, u kojoj su jasno definisane aktivnosti, uloge i odgovornosti u postupku vršenja popisa imovine.

¹² U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da je starješina organa donio akt broj: 15-810/24-111 dana 1.11.2024. godine kojim je utvrdio broj prevoznih sredstava neophodnih za nesmetan rad Ministarstva odbrane, u skladu sa Uredbom o načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore.

Izvršenje budžeta

▪ Nalaz 7

Ministarstvo odbrane je, u decembru 2023. godine, isplatilo zaposlenim po 700,00€ (ukupno 1,56 mil €) za efikasno izvršavanje zadataka i postignute rezultate, na način koji **nije u skladu sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru**, kojim je definisano da zaposlenom sa izuzetnim rezultatima i kvalitetom rada pripada varijabilni dio zarade. Uslove i način ostvarivanja varijabilnog dijela zarade utvrđuje Vlada.¹³

Isplata je izvršena iz sredstava raspoređenih na računu 4111-Neto zarade, na osnovu rješenja ministra odbrane. Rješenje je donijeto na osnovu čl. 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti kojim je uređena dinamika izvršenja budžetskih sredstava, iako je način utvrđivanja i ostvarivanja prava na zaradu, naknadu zarade i druga primanja zaposlenih u javnom sektoru uređen Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Na predmetna lična primanja nijesu obračunati porezi i doprinosi, **što nije u skladu sa Zakonom porezu na dohodak fizičkih lica i Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje**.

Preporuka P7

Ministarstvo odbrane treba da pravo na ostvarivanje primanja zaposlenih po osnovu posebnog doprinosa, efikasnosti u radu, povećanog obima posla i dodatnog angažovanja, a koji po svojoj prirodi predstavljaju varijabilni dio zarade, utvrđuje u skladu sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru i Odlukom o varijabilnom dijelu zarade.

Preporuka P8

Preporučuje se Ministarstvu odbrane da izradi internu proceduru kojom će se bliže precizirati kriterijumi i način ostvarivanja prava na varijabilni dio zarade.¹⁴

¹³ Odluka o varijabilnom dijelu zarade ("Sl. list CG", br. 032/16, 028/17, 9/24 i 100/24)

¹⁴ Ministarstvo odbrane navodi (akt br. 04-035/24-11582/2 od 25.11.2024. g.) da će postupiti u skladu sa zakonom utvrđenim obavezama i preporukama.

Nabavke iz oblasti odbrane i bezbjednosti na koje se ne primjenjuje Zakon o javnim nabavkama

▪ **Nalaz 8**

Ministarstvo odbrane je u toku 2023. godine, nakon sprovedenih **38 postupaka nabavki na koje se ne primjenjuje Zakon o javnim nabavkama**, zaključilo ugovore ukupne vrijednosti 35.477.452,70€ (bez PDV-a). Od ovog iznosa 33.515.112,50€ se odnosi na 6 ugovora zaključenih na osnovu sporazuma koje su državni organi Crne Gore zaključili sa državnim organima država članica Evropske unije ili treće države (Gov-to-Gov sporazumi)¹⁵.

U cilju osiguranja optimalne vrijednosti za novac kod posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti (posebnih bezbjednosnih nabavki), Ministarstvo odbrane je sprovodilo niz aktivnosti kao što su: slanje poziva za dostavljanje ponuda na više adresa, tržišna istraživanja, posjete sajmovima vojne i/ili bezbjednosno osjetljive opreme, zaključivanje sporazuma o saradnji sa partnerskim zemljama i posebnih ugovora o nabavkama vojne i/ili bezbjednosno osjetljive opreme na temelju datih sporazuma.

Međutim, nabavke na koje se ne primjenjuje Zakon o javnim nabavkama (osim u dva slučaja) realizovane su na osnovu prispjele jedne ponude. Navedena praksa nosi rizike i izazove kojima je potrebno pažljivo upravljati kako bi se osigurala efikasnost postupaka nabavki.

Preporuka P9

Preporučuje se Ministarstvu odbrane da prilikom sprovođenja nabavki u oblasti bezbjednosti i odbrane na koje se ne primjenjuje Zakon o javnim nabavkama, kad god je to moguće, obezbijedi evaulaciju više ponuda.

Iako je realizacija nabavki u oblasti odbrane na osnovu samo jedne ponude povezana sa specifičnostima sektora koji zahtijeva povjerljivost, posebne tehničke kapacitete i sigurnosne mjere, Ministarstvo odbrane treba da radi na povećanju broja potencijalnih ponuđača (domaćih i stranih) koji bi mogli ispuniti uslove za učešće odnosno dostaviti ponudu.

¹⁵ Nabavka naoružanja i vojne opreme na osnovu **Gov-to-Gov (Government-to-Government)** sporazuma podrazumeva direktnu kupovinu ili transfer vojne opreme, tehnologije ili usluga između dvije vlade, bez uključivanja privatnih kompanija ili trećih strana kao posrednika. Ovaj model nabavke se koristi za osiguranje transparentnosti, sigurnosti i poštovanja međunarodnih pravila, posebno kada je riječ o vojnoj tehnologiji i strateškim kapacitetima. Vlada jedne države kupuje ili prima vojnu opremu od vlade druge države. Korišćenjem Gov-to-Gov sporazuma, države izbjegavaju privatne posrednike, što smanjuje mogućnost korupcije i povećava transparentnost.

▪ **Nalaz 9**

Prilikom realizacije nabavke (na osnovu zaključenog Gov-to-Gov sporazuma) minobacačkih sistema 120 mm u vrijednosti od 19.844.430,00€ (bez PDV-a) došlo je do kašnjenja sa uplatom ugovorenog avansa što je, između ostalog, uticalo da će se dobiti manja vrijednost za ugovorenu cijenu.

Preporuka P10

Preporučuje se Ministarstvu odbrane da, prilikom planirane izmjene Procedure za sprovođenje posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti koje sprovode državni organi Crne Gore sa državnim organima država članica Evropske unije ili treće države (Gov-to-GOV sporazumi/ugovori), precizno definiše postupak, rokove, uloge i odgovornosti za cjelokupan postupak, a naročito za aktivnosti dobijanja prethodne saglasnosti Zaštitnice imovinsko pravnih interesa i potrebnih dozvola i potvrda, kako bi se preduprijedili potencijalni gubici usljed kašnjenja.

▪ **Nalaz 10**

Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo nije imalo plan posebnih javnih nabavki po međunarodnim sporazumima između državnih organa Crne Gore i drugih država (Gov-to-Gov sporazumi) u 2023. godini.

Internim uputstvom o sprovođenju posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti nijesu propisani detaljni koraci u planiranju, od utvrđivanja potreba za nabavkom, vezivanja potrebne nabavke za strateške, dugoročne, srednjeročne i godišnje ciljeve, rok u kome se plan donosi i dr. Takođe, Internim uputstvom nijesu precizirani kriterijumi za obrazovanje komisije za sprovođenje posebne nabavke.

Obzirom da su posebne bezbjednosne nabavke propisane članom 6 tač. 2 i 3 Uredbe a u vezi sa članom 176 Zakona o javnim nabavkama izuzete od primjene Zakona i Uredbe, ne postoji mogućnost žalbe na odluku o ishodu postupka posebne nabavke, shodno istim.

Preporuka P11

Preporučuje se Ministarstvu odbrane da Internim uputstvom o sprovođenju posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti precizno definiše postupak planiranja, rokove i kriterijume za obrazovanje komisije za sprovođenje posebne nabavke, kao i da uputi ponuđače na mogućnost pokretanja upravnog spora pred nadležnim sudom.

Ljudski resursi

▪ Nalaz 11

Ministarstvo nije donijelo metodologiju za izradu Formacije¹⁶, što nije u skladu sa čl. 29 Zakona o Vojsci.

Preporuka P12

Ministarstvo odbrane treba da donese metodologiju za izradu Formacije, kako je propisano čl. 29 Zakona o vojsci.¹⁷

▪ Nalaz 12

U Ministarstvu odbrane nije vršena revizija odnosno ponovna ocjena postojanja propisanih uslova na osnovu kojih se utvrđuje na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima prestaje računanje staža osiguranja s uvećanim trajanjem, odnosno na kojima se mijenja stepen uvećanja staža, kao i na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima se uvodi računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem. Ministarstvo je kao obveznik primjene Zakona o zaštiti i zdravlju na radu, shodno čl. 17, bilo dužno da donese i posjeduje akt o procjeni rizika, za sva radna mjesta procijeni rizike, utvrdi način i mjere za otklanjanje rizika i obezbijedi njihovo sprovođenje.

Preporuka P13

Ministarstvu odbrane se preporučuje da, u skladu sa čl. 72 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju izvrši reviziju odnosno ponovnu ocjenu postojanja propisanih uslova iz čl. 70 Zakona na osnovu koje se utvrđuje na kojim radnim mjestima odnosno poslovima prestaje računanje staža osiguranja s uvećanim trajanjem, odnosno na kojima se mijenja stepen uvećanja staža, kao i na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima se uvodi računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem.¹⁸

¹⁶ **Formacija Vojske je akt** kojim se utvrđuju: organizacijsko-formacijska struktura i brojna veličina Generalštaba i jedinica Vojske, formacijska mjesta za dužnosti u Vojsci, odnosno radna mjesta, broj formacijskog, odnosno radnog mjesta, broj izvršilaca, uslovi za vršenje poslova formacijskog, odnosno radnog mjesta, položajna grupa, odnosno grupa radnih mjesta, potreba pristupa tajnim podacima i stepen tajnosti podataka, opis poslova formacijskog, odnosno radnog mjesta i potrebna materijalna sredstva.

¹⁷ U Izjašnjenju na preliminarini izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da u dosadašnjoj praksi ovo ministarstvo nije donosilo metodologiju za izradu formacija, već je početni korak u donošenju bio izrada Osnovnih kriterijuma za određivanje formacijskih elemenata, koji su služili kao osnov za izradu istih. U cilju postupanja u skladu sa zakonskim obavezama, kao i datom preporukom, ovo ministarstvo je formiralo radnu grupu za izradu metodologije za izradu Formacije.

¹⁸ U Izjašnjenju na preliminarini izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da će, u cilju ispunjenja preporuke, kao i obaveza iz člana 72 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, budžetom za 2025. godinu, planirati sredstva za nabavku usluga revizije radnih mjesta, odnosno poslova kao i stepena uvećanja staža osiguranja za zaposlene u Ministarstvu odbrane koji, u skladu sa gore navedenom uredbom, ostvaruju

▪ **Nalaz 13**

Revizijom je utvrđeno da je Ministarstvo odbrane, od ukupno jedanaest kontrolisanih aktivnosti iz Akcionog plana 2023-2025 za sprovođenje Strategije upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore 2023-2027 za 2023. godinu, čiji je krajnji rok za realizaciju bio IV kvartal 2023. godine, **jednu aktivnost djelimično realizovalo, dok deset aktivnosti nije realizovano**, odnosno za iste je utvrđen novi rok za realizaciju.

U Izvještaju o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za 2023. godinu nijesu navedeni razlozi za izostanak realizacije aktivnosti zasebno za svaku od aktivnosti koje su ostale nerealizovane na kraju izvještajnog perioda.

Preporuka P14

Preporučuje se Ministarstvu odbrane da u cilju efikasnije realizacije Strategije upravljanja ljudskim resursima odnosno planiranih aktivnosti, obezbijedi monitoring i interno izvještavanje nosioca aktivnosti o realizaciji u toku perioda na koji se odnosi akcioni plan (kako je i predviđeno Strategijom).

Potrebno je da nosioci aktivnosti izvještavaju o razlozima zbog kojih aktivnosti nijesu realizovane ili su djelimično realizovane, kako bi se omogućilo blagovremeno reagovanje i uvođenje korektivnih aktivnosti u slučaju utvrđenih odstupanja.

Izdaci za sudske sporove

▪ **Nalaz 14**

Ministarstvo odbrane nije vršilo isplate po osnovu pravosnažnih sudskih presuda, iz kog razloga je naplata vršena prinudno, na osnovu rješenja o izvršenju.

Preporuka P15

Ministarstvo odbrane treba da postupa po pravosnažnim i izvršnim odlukama nadležnih sudova i drugih organa i tako izbjegne neekonomično trošenje budžetskih sredstava u postupku prinudne naplate potraživanja.¹⁹

staž osiguranja sa uvećanim trajanjem. Navedena nabavka će biti uvrštena u Plan javnih nabavki za 2025. godinu.

¹⁹ U Izjašnjenju na preliminarini izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da bi se spriječilo neblagovremeno izvršavanje pravosnažnih sudskih presuda, a u cilju zaštite Budžeta Crne Gore, sa namjerom umanjavanja odliva sredstava (troškovi javnog izvršitelja i kamate) potrebno je da sudovi odrede duži rok za izvršenje pravosnažnih presuda, u skladu sa zakonom (zakonom je utvrđeno do 30 dana), a ne dosadašnjih osam ili 15 dana roka za izvršenje po presudama, jer isti nije dovoljan zbog administrativnih procedura (dostavljanje presude državnim organima, priprema i kontrola dokumentacija, izrada dokumentacije za plaćanje i sama plaćanja), a što je u nadležnosti različitih organizacionih jedinica unutar

Blagajničko poslovanje**▪ Nalaz 15**

Povraćaj sredstava po osnovu više isplaćene akontacije za službena putovanja, u ukupnom iznosu od 24.137,14€, vršen je uplatom u blagajne, **što nije u skladu sa tačkom 126 Uputstva o radu Državnog trezora** kojim je propisano da, ako su troškovi manji od uplaćenih sredstava, povraćaj se vrši uplatom na Glavni državni račun trezora.

Saldo Centralne blagajne generalštaba VCG na dan 31.12.2023. godine bio je 3.341,91€, od čega je iznos od 2.251,85 uplaćen na Glavni državni račun trezora 22.04.2024. godine. Iznos od 1.090,06€ isplaćen je po putnim nalogima iz 2024. godine, **što nije u skladu sa tačkom 131 Uputstva o radu Državnog trezora** kojom je propisano da neutrošena novčana sredstva treba da se vrate najkasnije do poslednjeg radnog dana fiskalne godine uplatom na Glavni državni račun trezora.

Dnevnici blagajne Generalštaba i Vojske su vođeni ručno i nijesu vođeni za svaki dan kad je nastala promjena u blagajni, a u pojedinim dnevnicima blagajne promjene nijesu evidentirane hronološki. Ministarstvo odbrane nije donijelo internu proceduru kojom se definiše jasan postupak sa preciznim ulogama i odgovornostima u oblasti blagajničkog poslovanja.

Preporuka P16

Ministarstvo odbrane treba da donese internu proceduru kojom će se urediti blagajničko poslovanje sa jasno propisanim postupkom, ulogama i odgovornostima kako bi se obezbijedilo da se isto obavlja u skladu sa Uputstvom o radu državnog trezora, a naročito da se:

- **povraćaj sredstava po osnovu više isplaćene akontacije za službena putovanja vrši uplatom na Glavni državni račun trezora i**
- **da se neutrošena novčana sredstva vrate najkasnije do poslednjeg radnog dana fiskalne godine uplatom na Glavni državni račun trezora.²⁰**

ministarstva i izvan ministarstva. Administrativne procedure (dostavljanje pravosnažne i izvršne presude suda od strane Zaštitnika imovinsko - pravnih interesa ka MO uvijek van rokova predviđenih presudama) i neblagovremeno dostavljanje pravosnažnih odluka, otežavaju izvršenje i isplatu potraživanja u definisanim rokovima (osam ili 15 dana), jer nerijetko pravosnažne odluke sudova pristižu nakon isteka datog roka. Takođe, kratki su rokovi za izvršenje rješenja Javnih izvršitelja (rok pet dana). Iz Ministarstva odbrane ističu da se na osnovu blagovremeno dostavljenih rješenja Agencije za mirno rješavanje sporova vrši plaćanja obaveza.

²⁰ U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da je donijelo Internu proceduru o blagajničkom poslovanju (br. 15-810/24-11134 od 08.11.2024. g.), u kojoj je u tačkama 16 i 17, definisalo da se povraćaj sredstava po osnovu više isplaćene akontacije vrši na Glavni državni račun trezora, kao i da se najkasnije do poslednjeg radnog dana fiskalne godine sva gotova sredstva upućuju na Glavni državni račun trezora.

Obaveze

▪ Nalaz 16

Ministarstvo odbrane nije vršilo usklađivanje obaveza sa dobavljačima, **što nije u skladu sa tačkom 19a Uputstva o radu Državnog trezora**, kojom je utvrđeno da se pregled neizvršenih obaveza sačinjava se na osnovu usklađivanja obaveza sa dobavljačima.

Preporuka P17

Ministarstvo odbrane treba da pregled neizvršenih obaveza sačinjava na osnovu usklađivanja obaveza sa dobavljačima.²¹

Unutrašnje kontrole

▪ Nalaz 17

Rukovodilac subjekta revizije u 2023. godini nije odredio lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju unutrašnjih kontrola, **što nije u skladu sa čl. 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru**. Rješenje kojim je određeno lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju unutrašnjih kontrola donijeto je u toku vršenja revizije, odnosno u aprilu 2024. godine. Rukovodilac subjekta revizije nije u 2023. godini utvrdio Plan unaprjeđenja upravljanja i kontrola, **što nije u skladu sa čl. 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru**.

Ministarstvo odbrane nije sprovodilo samoprocjenu upravljanja i unutrašnjih kontrola shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Pravilnika o načinu uspostavljanja i unaprjeđenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru.

Ministarstvo odbrane je dostavilo Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola za 2023. g. Ministarstvu finansija potpisan od strane Načelnika Službe za finansijske poslove, što nije u skladu sa čl. 18 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru kojim je propisano je da isti dostavlja rukovodilac subjekta. Ministarstvo odbrane nije donijelo interne procedure za sve poslovne procese od značaja za funkcionisanje sistema.²²

²¹ U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da je formirana radna grupa (akt br. 13-810/24-2735-17 od 11.11.2024.g.) koja će, između ostalog, izraditi Internu proceduru u kojoj će biti definisani sve aktivnosti, odgovorna lica, kao i rokovi za vršenje usklađivanja obaveza sa dobavljačima, u skladu sa tačkom 19a Uputstva o radu državnog trezora.

²² ... planiranje i izvršenje budžeta, evidentiranje poslovnih događaja i transakcija, upravljanje imovinom (materijalnom i nematerijalnom), naplata sopstvenih prihoda, povraćaj neopravdano utrošenih ili pogrešno isplaćenih budžetskih sredstava, korišćenje sluđbenih mobilnih telefona sa odlukom o limitima, vođenje evidencije prisustva na radu, korišćenja sredstava reprezentacije, blagajničkom poslovanju, evidentiranju i plaćanju ulaznih faktura...

Preporuka P18

Rukovodilac subjekta revizije, u skladu sa čl. 6 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama, treba da obezbijedi uspostavljanje i razvoj unutrašnje kontrole u skladu sa propisanim okvirom, a posebno da:

- **donese plan unaprjeđenja upravljanja i kontrola, u skladu sa članom 11 Zakona;**
- **obezbijedi redovno vršenje samoprocjene upravljanja i unutrašnjih kontrola na osnovu Upitnika za samoprocjenu upravljanja i kontrola²³;**
- **Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola dostavlja Ministarstvu finansija i**
- **obezbijedi da se utvrde interna pravila i procedure za sve značajne segmente poslovanja.²⁴**

▪ **Nalaz 18**

Rukovodioci organizacionih jedinica nijesu u okviru svojih nadležnosti identifikovali ciljeve i rizike u značajnim poslovnim procesima i aktivnostima u odnosu na ciljeve iz strateških planova, operativnih planova i poslovnih procesa koji su u nadležnosti organizacione jedinice, iste dokumentovali u Registru rizika organizacionih jedinica i izvještavali o rizicima.

Registar rizika na nivou Ministarstva nije izrađen na osnovu registara rizika organizacionih jedinica subjekta.

Rukovodioci organizacionih jedinica nijesu pripremali izvještaj o aktivnostima vezanim za upravljanje rizicima iz svoje nadležnosti.

Ministarstvo nije sačinjavalo konsolidovani izvještaj o aktivnostima vezanim za upravljanje rizicima na nivou subjekta.

Ministarstvo nema posebnu proceduru kojom se utvrđuje metodologija za proces upravljanja rizicima u subjektu, koja bi između ostalog definisala pitanja izvještavanja o rizicima, shodno Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora.

Preporuka P19

Rukovodiocima organizacionih jedinica Ministarstva odbrane se preporučuje da identifikuju ciljeve i rizike u okviru svojih nadležnosti, a koji su usklađeni sa ciljevima utvrđenim strateškim planovima, operativnim planovima i poslovnim procesima na nivou Ministarstva, iste dokumentuju u registru rizika organizacione jedinice, kao i da pripremaju izvještaje o aktivnostima vezanim za upravljanje rizicima iz svoje nadležnosti.

²³Isti popunjavaju rukovodioci organizacionih jedinica

²⁴ U Izjašnjenju na preliminarini izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da će sprovesti samoprocjenu upravljanja i unutrašnjih kontrola na osnovu koje će donijeti Plan unaprjeđenja upravljanja i kontrola, do kraja 2024. godine.

Preporuka P20

Licu zaduženom za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima se preporučuje da Registar rizika na nivou subjekta izrađuje na osnovu rizika organizacionih jedinica, nakon odobrenja istih od strane rukovodioca subjekta, kao i da sačinjava konsolidovani izvještaj o aktivnostima vezanim za upravljanje rizicima na nivou Ministarstva.

Preporuka P21

Preporučuje se Ministarstvu odbrane da, shodno Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora izradi posebnu proceduru kojom bi se utvrdila metodologija za proces upravljanja rizicima u subjektu, i definisala pitanja izvještavanja o rizicima.²⁵

Unutrašnja revizija

▪ Nalaz 19

Subjekt revizije nije u 2023. godini imao potpisanu Povelju unutrašnje revizije sa rukovodiocem subjekta. Ista je utvrđena sa novopostavljenim rukovodiocem Ministarstva, u januaru mjesecu 2024. godine²⁶.

Uvidom u dokumentaciju koja se odnosi na Izvještaj unutrašnje revizije službenih putovanja, putnih troškova i službenih dnevnica u MO i VCG, utvrđeni su sledeći nedostaci:

- nacrt izvještaja nije dostavljen odgovornom licu kod kojeg je izvršena revizija što **nije u skladu sa čl. 27 Zakona** o upravljanju i unutrašnjim kontrolama i Metodologijom rada unutrašnje revizije u javnom sektoru;
- konačni izvještaj o reviziji nije dostavljen rukovodiocu subjekta, **što nije u skladu sa čl. 27 Zakona** o upravljanju i unutrašnjim kontrolama i Metodologijom rada unutrašnje revizije u javnom sektoru;
- za predmetnu reviziju nije odgovornom licu dostavljeno obavještenje o planiranoj reviziji; nije izrađen nalog za reviziju; nijesu potpisane izjave o nepristrasnosti; nije dostavljeno obavještenje o reviziji; nije utvrđen plan rada pojednične revizije i nije utvrđen program rada revizije.

Preporuka P22

Odjeljenje za unutrašnju reviziju treba da, obavljajući poslove iz svoje nadležnosti, u svim fazama dosljedno primjenjuje Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama, Metodologiju rada unutrašnje revizije u javnom sektoru i podzakonske propise iz oblasti unutrašnje revizije.

²⁵ U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji **Ministarstvo odbrane navodi** da će lice zaduženo za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima preduzeti aktivnosti na izradi Registra rizika na nivou subjekta i izradi konsolidovanog izvještaja, na osnovu izvještaja koordinatora organizacionih jedinica, a najkasnije do kraja 2024. godine. Ministarstvo odbrane, shodno Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora donijelo je, 11.11.2024. godine, Metodologiju za proces upravljanja rizicima.

²⁶ Broj 11-401/24-862 od 25.1.2024. g.

Realizacija preporuka iz prethodnog perioda

Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo odbrane nije realizovalo četiri preporuke iz prethodnog Izvještaja o reviziji²⁷ i to preporuke koje se odnose na procjenu pokretne i nepokretne imovine, vođenje evidencije pokretne i nepokretne imovine, vršenje popisa imovine u skladu sa Uputstvom o načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini i na obavezu donošenja plana za unaprjeđenje upravljanja i kontrola. U Izvještaju o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva odbrane za 2020. godinu br. 02-035/21-914/26 od 06.10.2021. godine data je jedna finansijska preporuka i petnaest preporuka za reviziju pravilnosti.

Preporuka P23

Ministarstvo odbrane treba da blagovremeno preduzima aktivnosti u cilju što efikasnije realizacije datih preporuka.

²⁷ Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva odbrane za 2020. godinu, br. 02-035/21-914/26 od 06.10.2021. g.

Ostala pitanja

U ovom dijelu dati su zaključci u odnosu na nalaze revizije kojima su identifikovane neusklađenosti čiji uzrok nije postupanje subjekta revizije (Ministarstva odbrane) već uočene nedostatnosti u normativnim aktima koji uređuju predmetne oblasti. U skladu sa zaključcima date su i sistemske preporuke čija realizacija nije u nadležnosti Ministarstva odbrane, već drugih subjekata.

▪ Zaključak 1

U skladu sa čl. 28 Zakona o državnoj imovini, kojim je utvrđena obaveza Vlade da posebnim propisom uredi uslove i način korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za posebne namjene, Vlada Crne Gore je donijela Uredbu o uslovima i načinu korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za potrebe odbrane²⁸. Navedenom Uredbom **nijesu dovoljno jasno propisani uslovi i način korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za potrebe odbrane**, kao što su: klasifikacija i evidencija imovine koja se koristi za potrebe odbrane (od opreme do strateških objekata), pravilno zbrinjavanje zastarelih ili neupotrebljivih stvari, pravila za otuđivanje ili prodaju imovine koja više nije potrebna za odbrambene svrhe, upotreba za civilne svrhe i dr.

Sistemska preporuka SP1

Preporučuje se Vladi Crne Gore da izvrši izmjene Uredbe o uslovima i načinu korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za potrebe odbrane, posebno u dijelu jasnog propisivanja načina klasifikacije i evidencije imovine koja se koristi za potrebe odbrane (od opreme do strateških objekata), pravilno zbrinjavanje zastarelih ili neupotrebljivih stvari, pravila za otuđivanje ili prodaju imovine koja više nije potrebna za odbrambene svrhe, upotreba za civilne svrhe i dr.

▪ Zaključak 2

Zakonom o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane²⁹ je propisano da Skupština neposredno, preko Odbora za bezbjednost i odbranu vrši parlamentarni nadzor nad radom organa i institucija u oblasti bezbjednosti i odbrane. Članom 7 je propisano da Odbor razmatra godišnji izvještaj o radu Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, posebne izvještaje organa i institucija iz člana 3 stav 1 Zakona³⁰, daje mišljenja, predloge i sugestije tokom izrade predloga zakona o budžetu, u dijelu koji

²⁸ "Sl. list CG", br. 053/20 od 05.06.2020. g.

²⁹ „Sl. list CG“, broj 080/10

³⁰ Odbor vrši parlamentarni nadzor nad radom: Ministarstva odbrane, Vojske Crne Gore, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave policije, Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave, kao i drugih organa i institucija koje se bave poslovima bezbjednosti i odbrane.

se odnosi na oblast bezbjednosti i odbrane i razmatra informacije o izvršenju budžeta u dijelu sredstava namijenjenih za rad organa i institucija iz člana 3 stav 1 ovog zakona, najmanje jednom godišnje .

Odbor za bezbjednost i odbranu nije razmatrao Godišnji izvještaj o posebnim javnim nabavkama u oblasti bezbjednosti i odbrane.

Uredbom o listi vojne opreme i proizvoda, postupku i načinu sprovođenja javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti nije propisana obaveza donošenja Plana nabavki.

Uredbom je propisana obaveza sačinjavanja statističkog izvještaja o sprovedenim postupcima bezbjedonosne nabavke, ali ne i za posebne javne nabavke u oblasti odbrane i bezbjednosti. Nije propisana obaveza dostavljanja izvještaja Odboru za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore.

Sistemska preporuka SP2

Preporučuje se Vladi Crne Gore da izvrši izmjene Uredbe o listi vojne opreme i proizvoda, postupku i načinu sprovođenja javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti, na način da se definiše postupak, način sprovođenja, izvještavanja i vođenja evidencije posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti.

Državna revizorska institucija preporučuje da se Uredbom propiše obaveza dostavljanja plana i izvještaja o realizaciji posebnih nabavki u oblasti bezbjednosti i odbrane Odboru za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore, a u cilju punog ostvarivanja nadležnosti odbora u skladu sa Zakonom o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane.

▪ Zaključak 3

Revizija programskog budžeta Ministarstva odbrane ukazala je da informacioni sistem za upravljanje budžetom-BMIS (koji je u fazi razvoja) ne omogućuje praćenje izvršenja programskog budžeta na nivou ishoda i uticaja, odnosno ne pruža mogućnost mjerenja uticaja rezultata koje je ostvarila potrošačka jedinica na ostvarenje strateških ciljeva Vlade.

Sistemska preporuka SP3

Preporučuje se Ministarstvu finansija da, u cilju poboljšanja efikasnosti i djelotvornosti javne potrošnje i povećanje transparentnosti i odgovornosti u pogledu korišćenja javnog novca, intezivira aktivnosti koje će omogućiti da se kroz informacioni sistem za upravljanje budžetom vrši povezivanje programskog budžeta potrošačkih jedinica sa strateškim politikama Vlade, kako bi se imao uvid u kojoj mjeri ostvarenje ciljeva potrošačke jedinice doprinosi ostvarenju ciljeva Vladinih politika.

▪ **Zaključak 4**

U postupku revizije je utvrđeno da su iz sredstava raspoređenih na računu 4127-Ostale naknade isplaćivani izdaci, u ukupnom iznosu od 2,9 mil €, po osnovu naknada zaposlenima upućenim u vojne misije, NATO aktivnosti, vojno diplomatska predstavništva. Obzirom da se radi o značajnim iznosima izdataka koji nastaju kao posledica redovnih aktivnosti Ministarstva odbrane, ovakav način klasifikacije nije dovoljno razumljiv i jasan.

Sistemska preporuka SP4

Preporučuje se Ministarstvu finansija da izvrši izmjene Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, kako bi se propisao poseban račun za izdatke po osnovu naknada zaposlenim koje se ostvaruju u skladu sa Uredbom o zvanjima i zaradi vojno-diplomatskih predstavnika, lica upućenih na rad u međunarodnim organizacijama i administrativno-tehničkog osoblja.

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da karakter nalaza u predmetnoj revizije nalaže da:

- subjekt revizije, do 25.12.2024.g., izradi i dostavi Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju preporuka koji sadrži mjere, nosioce, aktivnosti i rokove;
- subjekt revizije, u skladu sa čl. 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, do 25.05.2025.g, izvršiti DRI o preduzetim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama;
- se Konačni izvještaj DRI dostavi Vladi Crne Gore;
- se Konačni izvještaj DRI dostavi Ministarstvu finansija i
- se sa sadržajem Konačnog izvještaja DRI upozna Odbor za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore, u skladu sa čl. 7 stav 1 tačka 11 Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane („Sl. list CG“, br. 80/10).

Podgorica, 25.11.2024. godine

Rukovodilac Kolegijuma DRI
dr Branislav Radulović

.....
Senator DRI

II OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije Ministarstva odbrane (Ministarstvo ili subjekt revizije) sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“ br. 01/07 i 38/13);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizija DRI za 2024. godinu, INTERNO br: 06 – 038/23 - 319 usvojen, od strane Senata, 26. decembra. 2023. godine,
- Odluci o vršenju revizije Kolegijuma u sastavu dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i Nikola N Kovačević (drugi član Kolegijuma) od 16.01.2024. godine, broj: 02-035/24-68/2.

Revizija će se vršiti u skladu sa:

- Poslovníkom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“ br. 3/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15) i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI).

2. OPŠTI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Ministarstvo odbrane je potrošačka jedinica budžeta. Sjedište Ministarstva je u Podgorici, Bulevar Jovana Tomaševića 29.

Starješine organa, za godinu za koju se vrši revizija bili su:

- ministar unutrašnjih poslova, g. Filip Adžić bio je i rukovodilac radom Ministarstva odbrane od 01.01. do 03.11.2023. godine
- ministar odbrane, g. Dragan Krapović, od 03.11. do 31.12.2023. godine.

2.1. Djelatnost Ministarstva odbrane

U skladu sa članom 4 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave³¹ **Ministarstvo odbrane** vrši poslove uprave koji se odnose na:

³¹ "Sl. list CG", br. 049/22, 052/22, 056/22, 082/22, 110/22 i 139/22.

- izvršavanje utvrđene politike odbrane;
- planiranje sistema odbrane; međunarodnu saradnju u oblasti odbrane sa ministarstvima odbrane drugih država i bezbjednosnim organizacijama;
- obaveze koje proističu po osnovu članstva u Sjeverno-atlantskom savezu (NATO) i drugim bezbjednosnim organizacijama i inicijativama;
- aktivnosti iz oblasti odbrane u okviru pridruživanja Evropskoj uniji;
- pripremu predloga zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti odbrane;
- izradu strategija, vojne doktrine, projekata i programa;
- izradu Plana odbrane Crne Gore;
- praćenje izrade i usklađivanje planova odbrane nosilaca odbrambenih priprema;
- koordiniranje i praćenje realizacije postupaka odbrane i odbrambenih aktivnosti utvrđenih planovima odbrane nosilaca odbrambenih priprema radi ostvarivanja utvrđene odbrambene politike i nacionalnih bezbjednosnih ciljeva;
- obradu tajnih podataka u oblasti odbrane, tajnih podataka Sjeverno-atlantskog saveza (NATO), Evropske unije i Ujedinjenih nacija;
- pripremu podataka, analiza i informacija za upravljanje i prevenciju krizama; saradnju sa civilnim sektorom koja se odnosi na oblast odbrane;
- pripremanje podataka, analiza i informacija iz oblasti odbrane;
- pripremu izaslanika odbrane, vojnih predstavnika i štabnih elemenata Crne Gore za rad u inostranstvu, odnosno multinacionalnim komandama - štabovima;
- aktivnosti koje proizilaze iz međunarodnih ugovora o kontroli naoružanja ili drugih međunarodnih ugovora;
- organizaciju, materijalno zbrinjavanje i opremanje, razvoj i upotrebu Vojske Crne Gore;
- upravljanje ljudskim i materijalnim resursima;
- obuku, usavršavanje i obrazovanje za potrebe odbrane;
- aktivnosti u međunarodnim snagama u inostranstvu;
- primarnu zdravstvenu zaštitu i pojedine oblike specifične zdravstvene zaštite zaposlenih u ministarstvu i lica u službi u Vojski Crne Gore;
- vojni sanitet;
- planiranje, propisivanje i sprovođenje mjera mobilizacije i pripravnosti;
- popunu i mobilizaciju Vojske Crne Gore;
- vojnu, radnu i materijalnu obavezu;
- planiranje, izgradnju, rekonstrukciju, adaptaciju i uređenje objekata za potrebe ministarstva i Vojske Crne Gore;
- vršenje poslova od posebnog značaja za odbranu;
- standardizaciju, kodifikaciju i osiguranje kvaliteta u oblasti odbrane;
- organizovanje elektronskih komunikacija i sajber bezbjednost za potrebe sistema odbrane;
- zaštitu tajnih podataka u oblasti odbrane;
- vojno-obavještajne, kontraobavještajne i bezbjednosne poslove u ministarstvu i Vojski Crne Gore;
- nabavke za potrebe odbrane i nabavke koje se sprovode kao izuzetak od primjene Zakona o javnim nabavkama;
- usklađivanje propisa iz oblasti odbrane sa pravnom tekovinom Evropske unije;
- inspeksijski nadzor i unutrašnju kontrolu u oblasti odbrane;
- unutrašnju reviziju; upravni nadzor u oblasti za koje je ministarstvo osnovano;
- kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Ministarstvo odbrane, u skladu sa članom 47 Uredbe, vrši nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

Zakonom o odbrani³² (član 36 i 36a), utvrđeno je da Ministarstvo odbrane:

- 1) predlaže Plan odbrane Crne Gore, Strategijski pregled odbrane Crne Gore i Dugoročni plan razvoja odbrane;
- 2) predlaže organizacijsko-formacijsku strukturu i brojnu veličinu Vojske;
- 3) sprovodi aktivnosti u vezi sa planiranjem odbrane u Ministarstvu i Vojsci u skladu sa internim pravilima;
- 3a) sprovodi aktivnosti u vezi sa planiranjem i izvršavanjem budžeta za potrebe odbrane u skladu sa internim procedurama;
- 4) obezbjeđuje izvršavanje odluka i drugih akata Predsjednika Crne Gore i Vlade koje se odnose na poslove sistema odbrane, u skladu sa zakonom;
- 5) izvršava utvrđenu politiku odbrane;
- 6) organizuje i izvršava međunarodnu saradnju u oblasti odbrane;
- 7) organizuje elektronske komunikacije, sajber odbranu i zaštitu informacija za potrebe Ministarstva i Vojske, u skladu sa internim procedurama Ministarstva i propisima kojima se uređuje informaciona bezbjednost;
- 8) organizuje i vrši vojno obavještajne, kontraobavještajne i bezbjednosne poslove, u skladu sa ovim zakonom;
- 8a) organizuje zdravstvenu zaštitu za lica u službi u Vojsci i državne službenike i namještenike u Ministarstvu, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zdravstvena zaštita;
- 9) vrši i druge poslove u skladu sa zakonom.

Sadržaj i način izrade Plana odbrane Crne Gore propisuje Ministarstvo. Ministar nadležan za poslove odbrane je civilno lice.

U cilju razvoja sajber odbrane za potrebe Vojske, Ministarstvo donosi Strategiju sajber bezbjednosti Vojske. Strategijom sajber bezbjednosti Vojske utvrđuje se sajber odbrana informaciono-komunikacionih sistema Vojske i razvoj sajber kapaciteta u vojnim operacijama.

Zakonom o Vojsci Crne Gore³³ (član 37), utvrđeno je da Ministarstvo vrši poslove koji se odnose na:

- 1) upotrebu Vojske;
- 2) materijalno zbrinjavanje i opremanje Vojske;
- 3) upravljanje ljudskim i materijalnim resursima u Vojsci;
- 4) planiranje, organizovanje i izvršavanje materijalnog i finansijskog poslovanja za potrebe Vojske;
- 5) druge poslove u skladu sa zakonom.

³² "Sl. list RCG", br. 47/07, "Sl. list CG", br. 86/09, 88/09, 25/10, 40/11, 14/12, 2/17, 46/19 i 74/20.

³³ "Sl. list CG", br. 51/17 i 34/19.

Čl. 50 Zakona o odbrani³⁴, propisano je da poslove iz nadležnosti Ministarstva obavljaju državni službenici, namještenici i profesionalna vojna lica. Na prava i dužnosti profesionalnih vojnih lica u Ministarstvu primjenjuju se propisi o Vojsci. Zvanja ovlašćenih službenih lica i drugih zaposlenih u Ministarstvu koji imaju posebna ovlašćenja i dužnosti i njihovo razvrstavanje u grupe poslova utvrđuje Vlada (član 51). Navedena radna mjesta utvrđuju se aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva i popunjavaju bez javnog oglašavanja. Državnim službenicima i namještenicima i profesionalnim vojnim licima zaposlenim u Ministarstvu, koji rade na pojedinim radnim mjestima pod otežanim uslovima zbog prirode posla koji obavljaju, staž osiguranja računa se sa uvećanim trajanjem, u skladu sa posebnim propisom (član 53).

2.2. Organizacija i sistematizacija radnih mjesta

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane³⁵ uređena je unutrašnja organizacija i sistematizacija Ministarstva, utvrđene organizacione jedinice i njihov djelokrug, radna mjesta, uslovi za obavljanje poslova u određenom zvanju i opis poslova radnih mjesta, u okviru utvrđenih nadležnosti Ministarstva.

Za izvršavanje poslova u Ministarstvu, pored ministra, dvoje državnih sekretara, sekretara Ministarstva i troje samostalnih savjetnika I³⁶, sistematizovana su i službenička i namještenička **radna mjesta za 253 izvršioca**.

Broj i struktura zaposlenih u Obavještajno-bezbjednosnom direktoratu su utvršeni posebnim aktom, koji je označen stepenom tajnosti. Radna mjesta za ovlašćena lica koja vrše vojno-obavještajne i bezbjednosne poslove, u skladu sa zakonom, popunjavaju se bez oglašavanja.

Organizacione jedinice Ministarstva su:

1. Direktorat za politiku odbrane
2. Direktorat za ljudske resurse
3. Direktorat za logistiku
4. Obavještajno-bezbjednosni direktorat
5. Generalštab Vojske Crne Gore
6. Odjeljenje za poslove inspeksijskog nadzora
7. Odjeljenje za poslove unutrašnje revizije
8. Odjeljenje za normativne poslove
9. Odjeljenje za integritet
10. Kabinet ministra
11. Služba za finansijske, opšte i pomoćne poslove
12. Služba za informaciono-komunikacione sisteme i sajber bezbjednost

³⁴ "Sl. list RCG", br. 47/07, "Sl. list CG", br. 86/09, 88/09, 25/10, 40/11, 14/12, 2/17, 046/19, 074/20.

³⁵ Broj 12-040/22-5194/6 od 26.7.2022.g.

³⁶ od čega dvoje savjetnika ministra, jedan vojni savjetnik ministra

Izvan organizacionih jedinica:

1. Ministar (1)
2. Državni sekretar (2)
3. Sekretar Ministarstva (1)
4. Samostalni savjetnik I – savjetnik ministra (3)

Vojska

Broj i struktura formacijskih, odnosno radnih mjesta u službi u Vojsci u Generalštabu Vojske Crne Gore utvrđeni su Formacijom Vojske. Radna mjesta lica u službi u Vojsci u Ministarstvu i uslovi za njihovo vršenje, prikazuju se u posebnoj formaciji, koja je označena stepenom tajnosti.

U Izvještaju o radu MO za 2023. godinu stoji: Ministarstvo je u februaru 2023. godine izvršilo preformaciju Vojske, odnosno formiralo tri samostalne jedinice nivoa čete, i to: Gardijska četa, Četa vojne policije i Odred posebne namjene (Pomorski odred). Navedene jedinice su formirane izdvajanjem iz sastava Bataljona za posebnu podršku. **Brojna veličina Vojske** je ostala nepromijenjena, odnosno **2368**.

2.3. Računovodstveni sistem

Računovodstvo javnog sektora u Crnoj Gori organizovano je na modifikovanoj gotovinskoj osnovi, koja podrazumijeva da se primici i izdaci evidentiraju na gotovinskoj osnovi tj. u momentu isplate ili naplate gotovine, a obaveze i imovina se evidentiraju na obračunskoj osnovi, odnosno za period na koji se odnose. Budžetsko računovodstvo vodi se na nivou funkcionalne, organizacione, ekonomske i programske klasifikacije u skladu sa GFS klasifikacijom (klasifikacija MMF za potrebe finansijskog izvještavanja javnog sektora).

Ministarstvo odbrane koristi SAP sistem (sistem evidencije u Glavnoj knjizi trezora). U okviru Ministarstva se ne vodi Glavna knjiga na nivou potrošačke jedinice (Ministarstvo i Vojska). Ministarstvo vodi knjigovodstvenu evidenciju o realizaciji Godišnjeg plana rashoda po računima i namjenama³⁷. Za obračun zarada se koristi poseban softver, a Ministarstvu finansija se dostavlja tzv. „Slog zarada“, radi kontrole i otpuštanja sredstava.

Materijalno knjigovodstvo u Ministarstvu odbrane i jedinicama Vojske CG organizovano je i vodi se po programskom paketu "POMAK"³⁸.

³⁷ Program naslijeđen od Saveznog ministarstva odbrane.

³⁸ Program naslijeđen od Saveznog ministarstva odbrane.

3. VRSTA, PREDMET, CILJ I OBUHVAT REVIZIJE

Državna revizorska institucija (DRI) izvršila je **finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti**.

Predmet revizije bili su godišnji finansijski izvještaj za 2023. godinu i pravilnost poslovanja Ministarstva odbrane.

Ministarstvo odbrane je kao potrošačka jedinica u obavezi da Ministarstvu finansija dostavi godišnje finansijske izvještaje:

- **Izvještaj o novčanim tokovima III;**
- **Izvještaj o neizmirenim obavezama i**
- **Izvještaj o realizaciji programskog budžeta.**

Za neutrošena sredstava na računima, koja su evidentirana u Glavnoj knjizi trezora kao izdatak, Ministarstvo je u obavezi uz godišnje finansijski izvještaj dostaviti i **Izjavu o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine** na Obrascu 8.

Potrošačke jedinice za utrošena sredstva iz tekuće budžetske rezerve dostavljaju uz godišnje finansijske izvještaje i **Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve** na Obrascu 9.

Cilj revizije je izražavanje mišljenja o tome:

- da li finansijski izvještaji objektivno i istinito informišu o finansijskoj strukturi i finansijskom položaju;
- da li su transakcije o kojima se izvještava u saglasnosti sa zakonima i drugim propisima (kriterijumima revizije) i
- da li je sistem finansijskog upravljanja i kontrole u skladu sa zakonom i drugim aktima.

Revizijom su obuhvaćeni izdaci Ministarstva odbrane za 2023. godinu.

4. KRITERIJUMI REVIZIJE

Kriterijumi na osnovu kojih se prosuđuje objektivnost i istinitost finansijskih izveštaja su:

- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave;
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština;
- Odluka o načinu pripreme i sadržaju programskog budžeta potrošačkih jedinica;
- Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor prema gotovinskoj osnovi računovodstva i
- odgovarajuća računovodstvena načela.

Kriterijumi na osnovu kojih se vrši ocjena sistema finansijskog upravljanja i kontrole su Zakon i drugi akti kojima se uređuje sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore i utvrđuju metodologiju i standarde i druga pitanja od značaja za uspostavljanje, razvoj i sprovođenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Revizija pravilnosti je nezavisna eksterna evaluacija mjere u kojoj je predmet revizije u skladu zakonima, propisima, politikama, procedurama, ili ovlaštenjima, koji su identifikovani kao kriterijumi revizije.

Kriterijumi za reviziju pravilnosti bili su:

Predmet revizije	Kriterijumi
Djelokrug rada, organizaciona struktura, zaposleni	Zakon o odbrani Zakon o Vojski Crne Gore Zakon o radu Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane Zakon o državnim službenicima i namještenicima Formacija Vojske Crne Gore Strategija upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojski Crne Gore 2023-2027. sa akcionim planom za 2023-2025. godinu
Prihodi i izdaci	Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti Zakon o Budžetu Crne Gore za 2023. godinu Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet CG i budžete opština Upustvo o radu Državnog trezora Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru Odluka o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima Odluka o obračunskoj vrijednosti koeficijenta za zaposlene u javnom sektoru za fiskalnu 2023. godinu Odluka o otpremnini zaposlenih u javnom sektoru Odluka o specijalnom dodatku Odluka o varijabilnom dijelu zarade Pravilnik o naknadama troškova lica u službi u Vojski Crne Gore Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru Uredba o zaradama lica u službi u Vojski Crne Gore Odluka o poslovima na kojima državni službenici i namještenici u Ministarstvu odbrane ostvaruju uvećanje zarade Uredba o zvanjima i zaradi vojno-diplomatskih predstavnika, lica upućenih na rad u međunarodnim organizacijama i administrativno-tehničkog osoblja Uredba o utvrđivanju poslova od posebnog značaja za odbranu koji se u državnim organima i pravnim licima štite primjenom posebnih mjera bezbjednosti i kriterijumima za popunu radnih mjesta na kojima se ti poslovi obavljaju Pravilnik o dodjeljivanju jubilarne nagrade licu u službi u Vojski Crne Gore Pravilnik o iznosu naknade licu u službi u Vojski Crne Gore upućenom na usavršavanje, obuku ili vojnu vježbu Pravilnik o novčanim primanjima kadeta Pravilnik o visini novčane naknade vojnim obveznicima za vrijeme obuke Uredba o zaradama i drugim primanjima vojno diplomatskih predstavnika

	Uredba o zaradama i drugim novčanim primanjima pripadnika Vojske Crne Gore, civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave za vrijeme učešća u međunarodnim snagama, mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu Odluka o utvrđivanju visine novčane naknade pripadniku Vojske Crne Gore u mirovnim misijama; Odluka o poslovima na kojima državni službenici i namještenici u Ministarstvu odbrane ostvaruju uvećanje zarade Ostali podzakonski propisi iz oblasti javnih finansija.
Imovina	Zakon o državnoj imovini Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popis stvari u državnoj svojini; Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika Uredba o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini Uredba o uslovima i načinu korišćenja službenih zgrada i poslovnih prostorija u svojini Crne Gore Uredba o uslovima i načinu korišćenja stanova za službee potrebe u svojini Crne Gore Uredba o uslovima i načinu korišćenja predmeta umjetničke i kulturne vrijednosti u svojini Crne Gore Uredba o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore Uredba o uslovima i načinu korišćenja pokretnih i nepokretnih stvari za potrebe odbrane
Javne nabavke	Zakon o javnim nabavkama Pravilnik o metodologiji za procjenu vrijednosti predmeta javne nabavke Pravilnik o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki Pravilnik o obrascima evidencija u postupcima javnih nabavki Pravilnik o obrascima izvještaja u postupcima javnih nabavki Pravilnik o obrascima za sprovođenje postupaka javnih nabavki Pravilnik o obrascu plana javnih nabavki Pravilnik o spisku radova i poslova koji mogu biti predmet javne nabavke Pravilnik o vođenju evidencije privrednih subjekata koji mogu da učestvuju u NATO tenderima Uredba o listi vojne opreme i proizvoda, postupku i načinu sprovođenja javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti Uredba o načinu planiranja i sprovođenja centralizovanih javnih nabavki Uredba o načinu sprovođenja nabavki za vojno-diplomatske predstavnike i jedinice Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i mirovnim misijama Odluka o određivanju predmeta i usluga od posebnog značaja za odbranu Ostali podzakonski propisi iz oblasti javnih nabavki
Sistem internih kontrola	Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru Pravilnik o metodologiji rada unutrašnje revizije u javnom sektoru Pravilnik o načinu uspostavljanja i unapređenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru Pravilnik o načinu uspostavljanja sistema za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare u javnom sektoru

	Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola i načinu izvještavanja Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o radu unutrašnje revizije i izvršenju godišnjeg plana unutrašnje revizije Uredba o prenošenju poslova i zadataka finansijskog upravljanja unutrašnjih kontrola u javnom sektoru Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru Pravilnik o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrola Uputstvo o sadržaju izvještaja i načinu izvještavanja o sistemu finansijskog upravljanja i kontrola Uredba o zvanjima unutrašnjih revizora u javnom sektoru i raspoređivanju u grupu poslova Interna pravila – Knjiga procedura; Priručnik za finansijsko upravljanje i kontrole; Smjernice za finansijsko upravljanje i kontrole; Uputstvo za izradu i opis internih pravila i procedura; Metodologija o načinu uspostavljanju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola u javnom sektoru; Smjernice za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora; Metodologija rada unutrašnje revizije u javnom sektoru;
--	--

Kao kriterijumi za reviziju pravilnosti korišćeni su i interni pravilnici i procedure, ugovori i drugi akti.

5. VRIJEME VRŠENJA REVIZIJE

Revizija Ministarstva odbrane je izvršena u periodu april-jul 2024. godine.

Reviziju je sproveo revizorski tim DRI u sastavu:

Blažo Savković – državni revizor, načelnik u sektoru;
 Milijana Brajković – državna revizorka, rukovoditeljka odjeljenja i
 Nevenka Rutović – državna revizorka.

III UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

6. PLANIRANJE I IZVRŠENJE BUDŽETA

Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2023. godinu planirana su budžetska sredstva za Ministarstvo odbrane u iznosu od **67.362.950,18€**. Nakon rebalansa i preusmjerenja tekući budžet Ministarstva odbrane iznosio je **68.351.721,37€**, od čega je **izvršeno 67.388.195,49€ ili 98,59%**.

U Zahtjevu za budžetskim sredstvima za 2023. godinu Ministarstvo odbrane dalo je sljedeće obrazloženje: „U cilju ispunjavanja fiskalnih indikatora za 2023. godinu, a u skladu sa smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025. godine, predloženi limit potrošnje za troškove odbrane je u skladu sa Zaključkom³⁹ Vlade CG, kojima je data saglasnost da se budžet za odbranu uveća na iznos kojim bi se obezbijedilo ukupno **izdvajanje za odbranu od 2% BDP**. Ukupno izdvajanje za odbranu u iznosu od 2% procijenjenog BDP je obaveza Crne Gore u okviru kolektivnog sistema odbrane, a u skladu sa obavezama prema NATO-u. Uzimajući u obzir opšte, namjenske i sopstvene izvore finansiranja, kreditne aranžmane i ostale izvore finansiranja (uključujući i vojne penzije), izdvajanje za odbranu za 2023. godinu je 2% od procijenjenog BDP-a, dok procjena budžetskih sredstava za Ministarstvo odbrane iz opštih prihoda bi bila 67.826.990,15€.“

U narednim tabelama dato je izvršenje budžeta Ministarstva odbrane po ekonomskoj klasifikaciji:

NAZIV IZDATKA	EK_KLAS_4	ODOBRENO	IZVRŠENO	IZVRŠENO %
Neto zarade	4111	23.610.012,52	23.397.662,22	99,10%
Porez na zarade	4112	1.296.259,29	1.269.290,65	97,92%
Doprinosi na teret zaposlenog	4113	4.361.939,20	4.316.050,83	98,95%
Doprinosi na teret poslodavca	4114	4.173.823,80	4.122.509,54	98,77%
Opštinski prirez	4115	189.823,96	181.707,35	95,72%
Naknada za stanovanje i odvojen život	4122	1.009.000,00	994.474,05	98,56%
Naknada za prevoz	4123	322.020,00	298.384,45	92,66%
Jubilarne nagrade	4124	39.169,00	33.156,00	84,65%
Otpremnine	4125	55.000,00	49.905,88	90,74%
Ostale naknade	4127	2.943.637,74	2.906.110,36	98,73%
Administrativni materijal	4131	6.557.202,00	6.495.697,97	99,06%
Materijal za zdravstvenu zaštitu	4132	86.001,00	52.090,68	60,57%
Materijal za posebne namjene	4133	1.426.402,00	1.285.120,36	90,10%
Rashodi za energiju	4134	789.840,00	740.306,52	93,73%

³⁹ Br.04-1942/2 od 08.04.2022. godine.

Rashodi za gorivo	4135	1.584.000,00	1.408.438,50	88,92%
Ostali rashodi za materijal	4139	549.200,00	511.155,37	93,07%
Službena putovanja	4141	881.178,51	783.554,92	88,92%
Reprezentacija	4142	143.194,00	101.300,04	70,74%
Komunikacione usluge	4143	200.170,00	179.810,45	89,83%
Bankarske usluge i negativne kursne razlike	4144	24.936,40	12.054,83	48,34%
Usluge prevoza	4145	755.030,00	715.645,33	94,78%
Advokatske, notarske i pravne usluge	4146	10.000,00	500,00	5,00%
Konsultantske usluge, projekti i studije	4147	112.001,00	56.568,51	50,51%
Usluge stručnog usavršavanja	4148	240.643,73	223.059,17	92,69%
Ostale usluge	4149	732.154,50	447.629,76	61,14%
Tekuće održavanje građevinskih objekata	4152	353.116,00	181.821,24	51,49%
Tekuće održavanje opreme	4153	2.075.860,56	1.808.510,76	87,12%
Zakup objekata	4171	722.661,72	698.031,96	96,59%
Zakup opreme	4172	8.000,00	7.976,64	99,71%
Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	4191	338.000,00	317.622,64	93,97%
Izrada i održavanje softvera	4193	493.300,00	443.898,80	89,99%
Osiguranje	4194	208.980,00	142.189,35	68,04%
Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama	4195	1.091.861,22	986.587,67	90,36%
Komunalne naknade	4196	218.560,00	171.540,76	78,49%
Ostalo	4199	152.330,00	101.504,11	66,63%
Transferi nevladinim organizacijama	4314	2,00	0,00	0,00%
Transferi za jednokratne socijalne pomoci	4316	165.000,00	153.106,66	92,79%
Ostali transferi institucijama	4318	834.058,49	796.573,91	95,51%
Ostali transferi institucijama	4319	15.000,00	15.000,00	100,00%
Izdaci za građevinske objekte	4413	389.302,00	339.322,39	87,16%
Izdaci za opremu	4415	7.312.672,00	9.004.164,56	123,13%
Izdaci za investiciono održavanje	4416	545.000,00	739.656,29	135,72%
Pozajmice i krediti pojedincima	4513	1,00	0,00	0,00%
Otplata obaveza iz prethodnih godina	4630	1.335.377,73	898.504,01	67,28%
UKUPNO		68.351.721,37	67.388.195,49	98,59%

Ministarstvo odbrane je finansiralo izdatke iz opštih prihoda budžeta, sopstvenih prihoda i kredita:

IZVORI SREDSTAVA	IZNOS IZDATAKA	%
OPŠTI PRIHODI	64.830.900,49	96,21%
SOPSTVENI PRIHODI	582.322,00	0,86%
KREDITI	1.974.973,00	2,93%
UKUPNO	67.388.195,49	100,00

Programski budžet Ministarstva odbrane

Ministarstvo odbrane je realizovalo budžet kroz 10 potprograma odnosno 17 aktivnosti:

NAZIV POTPROGRAMA	Iznos	%
Funkcionisanje Vojske	40.197.601,46	59,65
Međunarodna saradnja	3.191.601,30	4,74
Međunarodna saradnja Obavještajno bezbjednosnog direktorata	434.711,48	0,65
Međunarodna vojna saradnja	917.166,23	1,36
Obuke i vježbe	759.029,25	1,13
Operacije	1.811.927,30	2,69
Opremanje Ministarstva Odbrane	591.980,45	0,88
Opremanje i infrastruktura Vojske Crne Gore	9.282.579,43	13,77
Rukovođenje i koordinacija rada Obavještajno bezbjednosnog direktorata	2.310.946,40	3,43
Stručni i operativni poslovi Ministarstva odbrane	7.890.652,19	11,71
UKUPNO	67.388.195,49	100,00

NAZIV AKTIVNOSTI	Iznos	%
Bilateralna i multilateralna saradnja Obavještajno bezbjednosnog direktorata	434.711,48	0,65
Bilateralna saradnja	105.527,97	0,16
EU Misije	129.032,32	0,19
Komande NATO	730.087,57	1,08
Multilateralna saradnja	1.118.081,43	1,66
NATO operacije	1.661.867,98	2,47
Nabavka opreme za Ministarstvo odbrane	591.980,45	0,88
Nabavka opreme za Vojsku Crne Gore	8.413.294,87	12,48
Obuke	563.102,84	0,84
Predstavljanje Crne Gore u diplomatsko-konzularnim predstavništvima i međunarodnim organizacijama u oblasti Odbrane	1.967.991,90	2,92

UN Misije	21.027,00	0,03
Unapređenje infrastrukture Vojske Crne Gore	869.284,56	1,29
Upravljanje i administracija Ministarstva odbrane	7.890.652,19	11,71
Upravljanje i administriranje rada Obavještajno bezbjednosnog direktorata	2.310.946,40	3,43
Upravljanje i podrška pripadnicima Vojske Crne Gore	40.197.601,46	59,65
Vježbe	195.926,41	0,29
Vojno-vojna saradnja	187.078,66	0,28
UKUPNO	67.388.195,49	100,00

Priprema programskog budžeta i izvještavanje o realizaciji istog, za ministarstva vrši se na način i u sadržaju propisanom čl. 1 Odluke o načinu pripreme i sadržaju programskog budžeta potrošačkih jedinica⁴⁰ i Priručnikom o programskom budžetu.

Programski budžet Ministarstva, u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti⁴¹ dio je godišnjeg zakona o budžetu koji sadrži zadatke i aktivnosti potrošačke jedinice planirane za sprovođenje u cilju efikasnijeg upravljanja sredstvima po predloženim programima i potprogramima, a koji doprinose ostvarenju strateških ciljeva u skladu sa ekonomskom politikom Vlade.

Srednjeročnim programom rada Vlade za period 2022. – 2024.⁴² dati su ključni prioriteti Vlade za period 2022. – 2024. g., a **programom rada Vlade za 2023. g.** određeni su prioriteti i ciljevi Vlade do 2024. godine. U okviru **Prioriteta 6:** Crna Gora – buduća članica Evropske unije sa ojačanom pozicijom na međunarodnoj sceni, u dijelu koji se odnosi na Ministarstvo odbrane, dati su indikatori učinka, polazne vrijednosti za 2021., planirane vrijednosti za 2022., ostvarene vrijednosti u 2022., prelazne vrijednosti za 2023 i ciljne vrijednosti za 2024., za sljedeće ciljeve:

Cilj 6.2. Unapređenje zakonodavnog i institucionalnog okvira za oblast vanjskih odnosa i vanjske, bezbjednosne i odbrambene politike

Cilj 6.3. Jačanje angažmana i vidljivosti Crne Gore u multilateralnom sistemu

Cilj 6.5 Unapređenje sistema odbrane Crne Gore

Cilj 6.6 Aktivan doprinos kolektivnom sistemu odbrane, učešće u NATO, EU i UN misijama i operacijama

Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2023-2026, data je procjena strukture budžetskih izdataka po glavnim programima. U okviru **Glavnog programa 13 – Javna bezbjednost i odbrana**, dat je pregled ukupnih izdvajanja po programima u okviru glavnog programa. U okviru Glavnog

⁴⁰ „Sl. list CG“ br. 75/17 i 117/20

⁴¹ „Sl. list CG“ br. 20/14, 56/14, 70/17, 4/18, 55/18, 66/19, 70/21, 145/21 i 27/23

⁴² usklađenim sa NSOR 2030., IPA III Strateškim odgovorom (2021-2027) i Fiskalnom strategijom 2021-2024.

programa 13, sredstva su opredijeljena za sljedeće namjene (dugoročni – opšti cilj):

- efikasnijem i blagovremenom preventivnom i operativnom djelovanju u slučaju elementarnih nepogoda i tehničko-tehnoloških nesreća sa ciljem zaštite i spašavanja ljudi, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine;
- zaštititi tajnih podataka, zaštititi nacionalne bezbjednosti koja se odnosi na zaštitu Ustavom utvrđenog poretka, bezbjednosti i teritorijalnog integriteta Crne Gore
- bezbjednom korišćenju vodenih površina i spašavanju ljudskih života, materijalnih i kulturnih dobara u vodi, traženje i vađenje potonulih stvari, odnosno objekata i utopljenih lica; kao i obavljanje istraživačke aktivnosti u moru u svrhu zaštite valorizacije i uspostavljanja zona zaštite u moru (morskom ekosistemu).
- zaštititi bezbjednosti građana i Ustavom utvrđenih sloboda i prava i zaštititi imovine;
- sprečavanju vršenja i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja, pronalaženje i hvatanje učinilaca krivičnih djela i prekršaja i njihovo dovođenje nadležnim organima, održavanje javnog reda 36 i mira; obezbjeđivanje javnih okupljanja, obezbjeđivanje određenih ličnosti, objekata i prostora; nadzor i kontrolu bezbjednosti u saobraćaju;
- obezbjeđenju državne granice i vršenje granične kontrole, kao i kontroli ulaska, kretanja, boravka i izlaska stranaca;
- odbrani suvereniteta, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta Crne Gore.

Projekcija funkcionisanja Ministarstva odbrane predviđena je kroz pet programa:

- 13 025 - Funkcionisanje Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore (Uprava javnih radova u dijelu kapitalnih projekata u oblasti javne odbrane i bezbjednosti);
- 13 028 – Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima Ministarstva odbrane;
- 13 029 – Vojska Crne Gore;
- 13 030 – Opremanje, modernizacija i infrastruktura MO i VCG;
- 13 031 – Obavještajno bezbjednosni poslovi;

Smjernicama je data projekcija, ciljevi i obrazloženja realizacije novih politika u periodu 2023-2026 u okviru GP Javna bezbjednost i odbrana. Nova politika Ministarstva odbrane je prepoznata kroz **Strategijski pregled odbrane**.

Strateški cilj Ministarstva odbrane definisan strateškim dokumentima⁴³ glasi: “Jačanje kapaciteta i sposobnosti u cilju očuvanja i zaštite nezavisnosti, suvereniteta i državne teritorije, suprostanavljanja svim oblicima bezbjednosnih izazova, rizika i prijetnji u nacionalnim okvirima i sistemu kolektivne odbrane,

⁴³ Strategija nacionalne bezbjednosti sa Akcionim planom, Strategija odbrane Crne Gore sa Akcionim planom, Plan odbrane Crne Gore, Strategijski pregled odbrane Crne Gore i Dugoročni plan razvoja odbrane

kroz razvijanje adekvatnog spektra vojnih sposobnosti za izvršavanje misija i zadataka i dostizanje pune interoperabilnosti sa snagama saveznika”.

Misija⁴⁴ Ministarstva odbrane je: “Obezbjedenje suvereniteta, teritorijalnog integriteta i nezavisnosti Crne Gore, učešće u izgradnji međunarodnog mira, bezbjednosti i povjerenja, ispunjavanje obaveza preuzetih u sklopu Sjevernoatlanskog saveza, kao i sprovođenje utvrđene politike odbrane i stvaranje modernog odbrambenog sistema u skladu sa NATO standardima”.

Odbrambeni (dugoročni) ciljevi proizilaze iz definisanih vitalnih i strateških nacionalnih bezbjednosnih interesa Crne Gore, kao i obaveza koje proizilaze iz članstva u NATO.

1. Zaštita suvereniteta, teritorijalnog integriteta i nezavisnosti Crne Gore predstavlja osnovni odbrambeni cilj. Bazira se na razvoju kapaciteta i sposobnosti za odgovor i reagovanje na sadašnje i buduće bezbjednosne izazove, rizike i prijetnje i podrazumijeva izgradnju širokog spektra odbrambenih sposobnosti. Ostvarivanje ovog cilja podrazumijeva izgradnju integrisanog sistema odbrane, sposobnog da samostalno i sa saveznicima u okviru NATO, odbrani i očuva nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju u svim bezbjednosnim uslovima.
2. Doprinos razvoju sposobnosti i kapaciteta Alijanse direktno unapređuje bezbjednost, stabilnost i prosperitet Crne Gore. Dosljednim razvijanjem sposobnosti snaga deklariranih za doprinos NATO strukturi snaga, i njihovim angažovanjem, Crna Gora gradi kredibilitet pouzdanog partnera u Alijansi.
3. Očuvanje mira i bezbjednosti u regionu i svijetu je od izuzetnog značaja za bezbjednost Crne Gore. Aktivnim učešćem u misijama, operacijama i drugim aktivnostima UN, NATO i EU, Crna Gora direktno doprinosi međunarodnom miru i stabilnosti. Istovremeno, promovisanje politike dobrosusjedskih odnosa i saradnje na regionalnom i globalnom nivou jača međusobno povjerenje između država, unapređuje bezbjednost i omogućava zajednički odgovor na bezbjednosne izazove.
4. Razvoj otpornosti, civilne spremnosti i sposobnosti za krizno upravljanje. U vremenu u kojem sve više nevojnih bezbjednosnih izazova, prijetnji i rizika ugrožava bezbjednost, stabilnost i prosperitet država, od posebnog je značaja razvoj otpornosti, civilne spremnosti i sposobnosti za krizno upravljanje

Dugoročni ciljevi su povezani sa strateškim i razvojnim ciljevima Vlade. Dugoročnim ciljevima su definisani jasni očekivani ishodi.

- Zahtjevom za budžetskim sredstvima za fiskalnu 2023. godinu, Ministarstvo je utvrdilo jasne i mjerljive srednjoročne ciljeve, indikatore i targete sa procjenama za naredne dvije godine, za svaki program i potprogram. Srednjoročnim ciljevima su definisani jasni očekivani izlazni rezultati/ishodi.

⁴⁴ Izjava o misiji

- Uvidom u Godišnji izvještaj o realizaciji programskog budžeta utvrđeno je:
 - da postoji jasna veza između ciljeva programa i ciljeva potprograma;
 - da su definisane jasne i mjerljive aktivnosti čija je realizacija dovela do izlaznih rezultata;
 - definisani indikatori omogućavaju mjerenje ostvarenih izlaznih rezultata;
 - da postoji jasna veza između programskih aktivnosti i ciljeva potprograma, odnosno jasno se može zaključiti na koji način realizacija aktivnosti doprinosi ostvarivanju ciljeva potprograma;
 - procenat realizacije planiranih aktivnosti je 95,90%;
 - nijesu bila potrebna dodatna sredstva za realizaciju aktivnosti;
 - da je vršena evaluacija postignutih rezultata, odnosno Izvještaj o realizaciji programskog budžeta sadrži pregled ciljnih i ostvarenih vrijednosti pokazatelja učinka u okončanoj fiskalnoj godini, kao i obrazloženje ostvarenog rezultata u odnosu na postavljene ciljeve.

U Prilogu br. 1 Izvještaja, data je tabela koja sadrži opis programa/potprograma/aktivnosti/, cilj programa/potprograma/aktivnosti, opis indikatora, ostvareni rezultat i opis ostvarenog rezultata.

Prilikom pripreme zahtjeva za budžetskim sredstvima i sačinjavanja izvještaja o realizaciji programskog budžeta, Ministarstvo je koristilo informacijski sistem za upravljanje budžetom- BMIS.

▪ Nalaz

Revizija programskog budžeta Ministarstva odbrane ukazala je da informacijski sistem za upravljanje budžetom-BMIS (koji je u fazi razvoja) ne omogućuje praćenje izvršenja programskog budžeta na nivou ishoda i uticaja, odnosno ne pruža mogućnost mjerenja uticaja rezultata koje je ostvarila potrošačka jedinica na ostvarenje strateških ciljeva Vlade.

Računi kod poslovnih banaka

Ministarstvo je imalo otvorene račune kod poslovnih banaka u toku 2023. godine. U sledećoj tabeli dat je pregled prometa na računima za period 01.01-31.12.2023. godine:

Naziv banke	Svrha otvaranja	Broj računa	Početno stanje	Duguje	Potražuje	Saldo
Crnogorska komercijalna banka	Plaćanje prema inostranstvu	ME2551000000 0021115097/0 052200000536	3.821,31€	12.915.258,44 €	12.918.904,39 €	7.467,26 €
Crnogorska komercijalna banka	Plaćanje prema inostranstvu	ME2551000000 0021115097/0 052200000536	0,00 USD	480.967,11 USD	480.967,11 USD	0,00 USD
Crnogorska komercijalna banka	Plaćanje prema inostranstvu	ME2551000000 0021115097/0 052200000536	0,00 GBP	128.527,56 GBP	128.527,56 GBP	0,00 GBP
						7.467,26 €

7. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ

Subjekt revizije je potrošačka jedinica budžeta prvog nivoa i u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave sačinio je **Izvještaj o novčanim tokovima III** :

IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA

Obrazac 3

Godina 2023
Period 01.01-31.12.
(u €)

Redni broj	NOVČANI TOK - EKONOMSKA KLASIFIKACIJA	Plan	Izvršenje	
			Predhodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4	5
1	PRIMICI			
1.1	Opšti prihodi	68.351.715,37	51.606.927,56	64.830.900,49
1.2	Namjenski prihodi			
1.3	Sopstveni prihodi	4,00	1.578.379,18	582.322,00
1.4	Donacije			
1.5	Pozajmice i krediti	2,00	5.642.781,00	1.974.973,00
I	Ukupno primici (1.1+1.2+1.3+1.4+1.5)	68.351.721,37	58.828.087,74	67.388.195,49
2	IZDACI			
2.1	Tekući izdaci	57.755.308,15	42.829.525,61	55.441.867,67
2.1.1	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	33.631.858,77	30.206.169,12	33.287.220,59
2.1.2	Ostala lična primanja	4.368.826,74	2.855.679,10	4.282.030,74
2.1.3	Rashodi za materijal	10.992.645,00	3.992.408,50	10.492.809,40
2.1.4	Rashodi za usluge	3.099.308,14	2.241.297,56	2.520.123,01
2.1.5	Tekuće održavanje	2.428.976,56	1.147.802,42	1.990.332,00
2.1.6	Kamate			
2.1.7	Renta	730.661,72	603.374,76	706.008,60
2.1.8	Subvencije			
2.1.9	Ostali izdaci	2.503.031,22	1.782.794,15	2.163.343,33
2.2.	Transferi za socijalnu zaštitu			
2.2.1	Prava iz oblasti socijalne zaštite			
2.2.2	Sredstva za tehnološke viškove			
2.2.3	Prava iz oblasti penzionog i invalidskog osiguranja			
2.2.4	Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite			
2.2.5	Ostala prava uz oblasti zdravstvenog osiguranja			
2.3	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	1.014.060,49	1.415.539,19	964.680,57
2.4	Kapitalni izdaci	8.246.974,00	13.950.314,43	10.083.143,24
2.5	Pozajmice i krediti	1,00		
2.6	Otplata dugova	1.335.377,73	632.708,51	898.504,01
2.7	Rezerve			
II	Ukupno izdaci (2.1+2.2+2.3+2.4+2.5+2.6+2.7)	68.351.721,37	58.828.087,74	67.388.195,49

U narednoj tabeli dato je izvršenje izdataka na nivou grupe računa, odnosno pozicija u finansijskom izvještaju, prema podacima GK Trezora:

POZICIJA U FINANSIJSKOM IZVJEŠTAJU	EK KLAS	IZNOS	%
Bruto zarade i doprinosi nateret poslodavaca	411	33.287.220,59	49,40
Ostala lična primanja	412	4.282.030,74	6,35
Rashodi za materijal	413	10.492.809,40	15,57
Rashodi za usluge	414	2.520.123,01	3,74
Tekuće održavanje	415	1.990.332,00	2,95
Renta	417	706.008,60	1,05
Ostali izdaci	419	2.163.343,33	3,21
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	43	964.680,57	1,43
Kapitalni izdaci	44	10.083.143,24	14,96
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	463	898.504,01	1,33
UKUPNO		67.388.195,49	100,00

- Podaci iskazani u Izvještaju o novčanim tokovima odgovaraju podacima GK Trezora za 2023. godinu.

Ministarstvo odbrane je sastavilo, na obrascu 5, **Izvještaj o neizmirenim obavezama**:

Obrazac 5

IZVJEŠTAJ O NEIZMIRENIM OBAVEZAMA

Godina 2023
Period 01.01. - 31.12.
(u €)

Redni broj	OPIS	Stanje obaveza na dan 31.12. prethodne godine	Stanje obaveza na kraju izvještajnog perioda
1	2	3	4
1	Obaveza za tekuće izdatke (1.1.+1.2+1.3)	40.888,19	397.310,32
1.1	Obaveze za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca		
1.2	Obaveze za ostala lična primanja		506,90
1.3	Obaveze za ostale tekuće izdatke	40.888,19	396.803,42
2	Obaveze po transferima za socijalnu zaštitu		
3	Obaveze za transfere institucijama, pojedincima i kreditima		149,50
4	Obaveze za kapitalne izdatke	22.237,99	
5	Obaveze po osnovu pozajmica i kredita		
6	Obaveze po osnovu otplate dugova		
7	Obaveze iz rezervi		
8	Stanje obaveza na kraju perioda (1+2+3+4+5+6+7)	63.126,18	397.459,82

Prema podacima iz Izvještaja neizmirene obaveze (dospjele za plaćanje do 31.12.2023. g.) na kraju 2023. godine iznosile su 397.459,82€.

▪ **Nalaz**

Državnom revizoru nijesu dati na uvid dokazi da je Ministarstvo odbrane vršilo usklađivanje obaveza sa dobavljačima, što nije u skladu sa tačkom 19a Uputstva o radu državnog trezora, kojom je utvrđeno da se pregled neizvršenih obaveza sačinjava se na osnovu usklađivanja obaveza sa dobavljačima.

U Izjavi o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine iskazan je podatak da Ministarstvo nije imalo utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine.

U Izvještaju o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve, iskazan je podatak da je Ministarstvo u toku 2023. godine imalo utrošak sredstava iz tekuće budžetske rezerve u **iznosu od 700.000,00**, a koja su iskazana na sledećim pozicijama izdataka⁴⁵:

Red. broj	Eko kod	Naziv izdatka	Utrošena sredstva TBR u prethodnoj godini	Utrošena sredstva TBR u tekućoj godini
1	2	3	4	5
14	4131	Rashodi za administrativni materijal		700.000,00
		U K U P N O	0,00	700.000,00

U skladu sa čl. 7 Odluke o načinu pripreme i sadržaju programskog budžeta, **Izvještaj o realizaciji programskog budžeta** je sastavni dio završnog računa potrošačke jedinice.

Ministarstvo odbrane je sačinilo Godišnji izvještaj o izvršenju programskog budžeta koji sadrži pregled ciljnih i ostvarenih vrijednosti pokazatelja učinka u okončanoj fiskalnoj godini, kao i obrazloženje ostvarenog rezultata u odnosu na postavljene ciljeve, i isti dostavilo Ministarstvu finansija.

⁴⁵ Izmijenjeni obrazac Izvještaja o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve, dostavljen Ministarstvu finansija (dopis br. 0501-400/24-2200/2 od 25.04.2024. g.).

8. PRIHODI

Ministarstvo odbrane je u toku 2023. godine, osim iz opštih prihoda iz budžeta (64.830.900,49€) izdatke finansiralo i iz sopstvenih prihoda i kredita.

8.1. Sopstveni prihodi

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu⁴⁶ (čl. 6) propisano je: **Prihodi** koje Ministarstvo odbrane ostvari **od prodaje naoružanja i vojne opreme**, prodaje i izdavanja bivše vojne imovine (nepokretnosti) i pružanja usluga, kao i sredstva po osnovu refundacije troškova od strane NATO izvršiće se do iznosa od 2.000.000,00€ i služiće za finansiranje realizacije partnerskih ciljeva i opremanje Vojske u skladu sa NATO standardima. Ove izdatke Ministarstvo odbrane evidentiraće na izdacima: 4131-Administrativni materijal, 4133 – Materijal za posebne namjene, 4413 - Izdaci za građevinske objekte, 4415 - Izdaci za opremu, 4416 - Izdaci za investiciono održavanje i 4513 – Pozajmice i krediti pojedincima, kao prihod od sopstvene djelatnosti, do visine njihovog ostvarenja.

Ministarstvo odbrane je u 2023. godini ostvarilo sopstvene prihode u ukupnom iznosu od 582.322,00€, i to:

Vrsta prihoda	Iznos
Prihodi od prodaje	240.117,12
Prihodi ostvareni po osnovu zakupa nepokretnosti	285.592,25
Ostali prihodi ⁴⁷	56.637,06
Ukupno	582.322,00.

U sledećoj tabeli data je struktura prihoda ostvarenih od prodaje naoružanja i opreme:

Vrsta prihoda	Iznos
Prihodi od prodaje suvišnih plovni sredstava	4.557,17
Prodaja viskova naoružanja i vojne opreme	156.573,34
Prodaja sekundarnih sirovina	39.591,86
Prodaja vozila	39.394,75
Ukupno	240.117,12

Prihodi od prodaje viskova naoružanja i vojne opreme u iznosu od 156.573,34€, koji su prikazani u Izvještaju o novčanim tokovima za 2023. godinu, odnose se na uplate po osnovu prodaje viškova naoružanja po ugovoru br. 0701-810/21-5513/23 od 29.12.2021. godine.

U toku 2023. godine nije bilo zaključenja novih ugovora o prodaji naoružanja i vojne opreme.

⁴⁶ "Sl. List CG", br. 152/22 i 106/23

⁴⁷ Refundacija ishrana SAD, zakup prostora za samouslužne aparate i dr.

- Revizijom je utvrđeno da je Ministarstvo odbrane ostvarene sopstvene prihode utrošilo za **nabavku radne odjeće (uniformi)** za pripadnike Vojske i **investiciono održavanje** objekata i opreme (adaptacija objekata u kasarni Pero Četković Bar; modernizacija dijela nadgrađa školskog broda „Jadran“), što je u skladu sa čl. 6 Zakona o budžetu za 2023. godinu.

8.2. Krediti

Ministarstvo odbrane potpisalo je Implementacioni sporazum za nabavku opreme za nadogradnju lakooklopnih vozila sa Ministarstvom odbrane Države Izrael (SIBAT), koji je označen stepenom „POVJERLJIVO“. Po osnovu ovog sporazuma vrši se ugradnja opreme, nakon čega se vrši povlačenje sredstava iz kredita od Hapoalim banke Izrael. U toku 2023. godine realizovano je ukupno 1.974.973,00€.

9. IZDACI

Oblasti revizije određene su u skladu sa pozicijama Izvještaja o novčanim tokovima III, odnosno strukturom **izdataka tekućeg budžeta** koji su Zakonom o budžetu za 2023. godinu, odobreni ovoj potrošačkoj jedinici.

9.1. Pozicija 411 - BRUTO ZARADE I DOPRINOSI NA TERET POSLODAVCA

Na računu bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca evidentiraju se planirani iznosi (aproprijacije), mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje (varanti/alokacije), zahtjevi za plaćanje i sva plaćanja koja se odnose na neto zarade, poreze, opštinske prireze i doprinose koji se plaćaju na i iz ličnih primanja.

Izdaci za rashode za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca Ministarstva odbrane za 2023. godinu planirani su u iznosu od 33.631.858,77€, a izvršeni u iznosu od 33.287.220,59€, odnosno 98,98% planiranih izdataka. Izdaci za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca iznose 49,40% ukupnog budžeta Ministarstva. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	411	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Neto zarade	4111	23.610.012,52	23.397.662,22	99,10%
Porez na zarade	4112	1.296.259,29	1.269.290,65	97,92%
Doprinosi na teret zaposlenog	4113	4.361.939,20	4.316.050,83	98,95%
Doprinosi na teret poslodavaca	4114	4.173.823,80	4.122.509,54	98,77%
Opštinski prirez	4115	189.823,96	181.707,35	95,72%
Ukupno		33.631.858,77	33.287.220,59	98,98%

Revizija pravilnosti obračuna i isplate zarada, izvršena je uvidom u personalne dosjee, rekapitulacije i obračune zarada, spiskove zaposlenih, IOPPD obrasce (izvještaj o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima) i zahtjeve za plaćanje.

Zarade zaposlenih - državnih službenika i namještenika u Ministarstvu obračunavale su se u skladu sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Zarade zaposlenih – vojnih lica i civilnih lica u službi u Vojsci Crne Gore obračunavale su se u skladu sa Uredbom o zaradama lica u službi u Vojsci Crne Gore⁴⁸ i Pravilnikom o naknadi troškova lica u službi u Vojsci Crne Gore⁴⁹.

Radna mjesta u Vojsci Crne Gore se utvrđuju Formacijom. **Formacija Vojske** je akt kojim se utvrđuju: organizacijsko-formacijska struktura i brojna veličina Generalštaba i jedinica Vojske, formacijska mjesta za dužnosti u Vojsci, odnosno radna mjesta, broj formacijskog, odnosno radnog mjesta, broj izvršilaca, uslovi za vršenje poslova formacijskog, odnosno radnog mjesta, položajna grupa, odnosno grupa radnih mjesta, potreba pristupa tajnim podacima i stepen tajnosti podataka, opis poslova formacijskog, odnosno radnog mjesta i potrebna materijalna sredstva. **Formacijska, odnosno radna mjesta u Ministarstvu, organu državne uprave**, državnom organu, privrednom društvu ili pravnom licu i međunarodnoj organizaciji na koja se postavljaju, raspoređuju, odnosno imenuju lica u službi u Vojsci utvrđuju se posebnom formacijom kojom se utvrđuju: formacijska mjesta, odnosno radna mjesta, broj formacijskog, odnosno radnog mjesta, broj izvršilaca, uslovi za vršenje poslova formacijskog, odnosno radnog mjesta, položajna grupa, odnosno grupa radnih mjesta, potreba pristupa tajnim podacima i stepen tajnosti podataka, opis poslova formacijskog, odnosno radnog mjesta i potrebna materijalna sredstva. Uslovi za vršenje poslova formacijskog, odnosno radnog mjesta iz Formacije obuhvataju specijalnost, formacijski čin, posebna znanja, sposobnosti i druge uslove.

▪ **Nalaz**

Ministarstvo nije donijelo metodologiju za izradu Formacije, što nije u skladu sa čl. 29 Zakona o Vojsci.

Specijalnost i uslovi za određivanje specijalnosti vojnih i civilnih lica su utvrđeni Smjernicama za određivanje specijalnosti vojnih i civilnih lica u službi u Vojsci Crne Gore. Osnovna zarada oficira, oficira po ugovoru, podoficira i podoficira po ugovoru utvrđuje se prema činu i položajnoj grupi, a za vojnike po ugovoru prema činu. Zavisno od nivoa kvalifikacije obrazovanja, složenosti poslova, odgovornosti i drugih elemenata bitnih za vrednovanje određenog posla,

⁴⁸ "Sl. list CG", br. 055/16 ... 087/20

⁴⁹ "Sl. list CG", br. 007/17

Osnovna zarada civilnog lica u službi u Vojsci utvrđuje se prema grupi radnih mjesta i broja bodova, zavisno od nivoa kvalifikacije obrazovanja, složenosti poslova, odgovornosti i drugih elemenata bitnih za vrednovanje određenog posla. Ukoliko se civilna lica nalaze na dužnosti člana ekipe za održavanje ili opsluživanje vojnog vazduhoplova ili na dužnosti zdravstvene zaštite i vojnog saniteta, osnovna zarada utvrđuje se i prema dužnosti. Osnovna zarada civilnog lica u službi u Vojsci prema grupi radnih mjesta izražava se u koeficijentima.

- Uvidom u personalne dosjee utvrđeno je da isti sadrže kopije ili originale ličnih dokumenata zaposlenih: rješenje o raspoređivanju na radno mjesto iz Formacije, rješenje kojim je utvrđena osnovna zarada prema činu i prema dužnosti, diploma o stečenom obrazovanju, izvod iz knjige rođenih, dokazi o potrebnoj specijalnosti, rješenja o dodacima na zaradu, rješenja o naknadama troškova i sl.
- Uvidom u dokumentaciju utvrđeno je da su koeficijenti zaposlenih lica iz Rješenja kojima je utvrđena osnovna zarada u koeficijentu i prema dužnosti, usklađeni sa koeficijentima koji su propisani Uredbom o zaradama lica u službi u Vojsci Crne Gore i da se isti kao elemenat za obračun unose u program za obračun zarada. Dodaci na zarade su utvrđeni u skladu sa Uredbom o zaradama lica u službi u Vojsci Crne Gore.

Naknade troškova utvrđene su u skladu sa Pravilnikom o naknadi troškova lica u službi u Vojsci Crne Gore.

Zahtjevi za plaćanje potpisani su od strane službenika za ovjeravanje i službenika za odobravanje. Uz zahtjeve je priložena odgovarajuća dokumentacija, odnosno spiskovi zaposlenih za isplatu zarada i obračuni zarade koji sadrže obračunate poreze, doprinose za obavezno socijalno osiguranje, prireze i iznos neto zarade.

▪ **Nalaz**

Uvidom u Rješenje broj 1502-430/23-1565 od 18.12.2023. godine utvrđeno je da je istim predviđena isplata zaposlenim u iznosu od po 700,00 €. Po ovom osnovu je, iz sredstava raspoređenih na računu 4111- Neto zarade isplaćeno ukupno 1.563.120,00 €, za 2233 zaposlena. U rješenju se kao pravni osnov navodi čl. 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti kojim je propisano da su potrošačke jedinice dužne da sredstva koriste u granicama utvrđenim zakonom o budžetu države, po dinamici koju je odobrilo Ministarstvo finansija, kao i da je za zakonito korišćenje sredstava odobrenih potrošačkoj jedinici odgovoran budžetski izvršilac.

Kao obrazloženje za predmetnu isplatu navodi se da su tokom 2023. godine zaposleni u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore svoje radne zadatke izvršavali na efikasan način, u otežanim uslovima, kao što je smanjen broj zaposlenih u odnosu na predviđeni uz obavezu ispunjavanja svih uslova za normalno

funkcionisanje, da su zaposleni pokazali visok nivo profesionalizma i maksimalnu posvećenost izvršavanju zadataka, i u konačnom da je odlučeno uzimajući u obzir posvećenost i motivisanost u izvršavanju radnih zadataka, postignute rezultate u otežanim uslovima.

Navedene isplate imaju karakter varijabilnog dijela zarade, te je pravo na ostvarivanje istog trebalo utvrditi u skladu sa Odlukom o varijabilnom dijelu zarade.

Na predmetna lična primanja nijesu obračunati porezi i doprinosi, što nije u skladu sa Zakonom porezu na dohodak fizičkih lica i Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Uredbom o utvrđivanju dužnosti, odnosno poslova na kojima se profesionalnim vojnim licima staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem su utvrđene dužnosti, odnosno poslovi na kojima se profesionalnim vojnim licima staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, način i postupak za njihovo utvrđivanje kao i stepen uvećanja staža.

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju u članu 69 propisuje da osiguraniku koji radi na naročito teškim, opasnim i za zdravlje štetnim radnim mjestima, odnosno poslovima i osiguraniku koji radi na radnim mjestima, odnosno poslovima na kojima posle navršenja određenih godina života ne može uspješno obavljati svoju profesionalnu djelatnost, staž osiguranja u efektivnom trajanju računa se sa uvećanim trajanjem, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom. Članom 70 Zakona je precizirano da radno mjesto, odnosno posao na kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem zato što je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje je radno mjesto, odnosno posao na kome, i pored toga što su primijenjene sve opšte i posebne zaštitne mjere utvrđene propisima, postoje znatni štetni uticaji na zdravstveno stanje i radnu sposobnost osiguranika koji, u toku punog radnog vremena, radi neposredno pored izvora štetnih uticaja, u neprekidnom procesu rada.

Članom 72 stav 4 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je propisano da radna mjesta, odnosno poslovi kao i stepen uvećanja staža osiguranja iz st. 1, 2 i 3 ovog člana podliježu reviziji, najkasnije po isteku pet godina od dana njihovog utvrđivanja

Revizijom radnih mjesta, odnosno poslova na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i stepena uvećanja staža osiguranja, u smislu ovog zakona, smatra se ponovna ocjena postojanja uslova iz člana 70 Zakona na osnovu koje se utvrđuje na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima prestaje računanje staža osiguranja s uvećanim trajanjem, odnosno na kojima se mijenja stepen uvećanja staža, kao i na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima se uvodi računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem⁵⁰. Revizija radnih mjesta, odnosno poslova iz stava 1 ovog člana se vrši na način i po postupku po kojima se vrši njihovo utvrđivanje.

⁵⁰ Čl. 73 Zakona

▪ **Nalaz**

U Ministarstvu odbrane nije vršena revizija odnosno ponovna ocjena postojanja propisanih uslova na osnovu kojih se utvrđuje na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima prestaje računanje staža osiguranja s uvećanim trajanjem, odnosno na kojima se mijenja stepen uvećanja staža, kao i na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima se uvodi računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem. Ministarstvo je kao obveznik primjene Zakona o zaštiti i zdravlju na radu, shodno čl. 17, bilo dužno da donese i posjeduje akt o procjeni rizika, za sva radna mjesta procijeni rizike, utvrdi način i mjere za otklanjanje rizika i obezbijedi njihovo sprovođenje.

9.2. POZICIJA 412 – OSTALA LIČNA PRIMANJA

Na računu ostala lična primanja u bruto iznosu evidentiraju se planirani iznosi, mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na: zimnicu, stanovanje i odvojeni život, prevoz, naknade skrupštinskim poslanicima, akademijske dodatke, jubilarne nagrade, otpremnine i ostale naknade.

Izdaci za rashode za ostala lična primanja Ministarstva odbrane za 2023. godinu planirani su u iznosu od 4.368.826,74€, a izvršeni u iznosu od 4.282.030,74€, odnosno 98,01% planiranih izdataka. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	412	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Naknada za stanovanje i odvojeni život	4122	1.009.000,00	994.474,05	98,56%
Naknada za prevoz	4123	322.020,00	298.384,45	92,66%
Jubilarne nagrade	4124	39.169,00	33.156,00	84,65%
Otpremnine	4125	55.000,00	49.905,88	90,74%
Ostale naknade	4127	2.943.637,74	2.906.110,36	98,73%
Ukupno		4.368.826,74	4.282.030,74	98,01%

4122 – Naknada za stanovanje i odvojeni život

Uzorkom obuhvaćeni izdaci se odnose na izdatke po osnovu naknada zaposlenima, za odvojeni život od porodice i naknadu dijela troškova zakupa stana, po rješenjima donesenim od strane Ministra u skladu sa čl. 25 i članom 31 Pravilnika o naknadama troškova lica u službi u Vojski Crne Gore.

4127 - Ostale naknade

Testirani izdaci odnose se na isplate naknada zaposlenima upućenim u vojne misije, NATO aktivnosti, vojno diplomatska predstavništva, po odlukama

Savjeta za odbranu i bezbjednost, Skupštine Crne Gore i Ministra odbrane, u skladu sa Zakonom o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika operativne jedinice za zaštitu i spašavanje, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu⁵¹ i Uredbom o zvanjima i zaradi vojno-diplomatskih predstavnika, lica upućenih na rad u međunarodnim organizacijama i administrativno-tehničkog osoblja⁵², Uredbom o vojno diplomatskim predstavnicima⁵³, Uredbom o zaradama i drugim primanjima vojno diplomatskih predstavnika.⁵⁴

U skladu sa Uredbom o zvanjima i zaradi vojno-diplomatskih predstavnika, lica upućenih na rad u međunarodnim organizacijama i administrativno-tehničkog osoblja, lica na koja se ista odnosi mogu ostvariti pravo na naknadu:

- 1) za uvećane troškove života i uslove rada u državi prijema;
- 2) za izdržavanog člana uže porodice;
- 3) troškova za stanovanje;
- 4) dijela troškova za obrazovanje djece;
- 5) putnih troškova za korišćenje godišnjeg odmora u Crnoj Gori;
- 6) troškova za intenzivno učenje jezika;
- 7) troškova za protokolarne obaveze;
- 8) troškova za službena putovanja;
- 9) troškova zdravstvenog osiguranja;
- 10) troškova selidbe iz Crne Gore u državu prijema i iz države prijema u Crnu Goru, kao i troškova selidbe u inostranstvo;
- 11) troškova u slučaju smrti člana uže porodice.

Odbici i porezi na Ostala lična primanja se obračunavaju i evidentiraju u skladu sa Zakonom.

▪ Nalaz

U postupku revizije je utvrđeno da su iz sredstava raspoređenih na računu 4127-Ostale naknade isplaćivani izdaci, u ukupnom iznosu od 2,9 mil €, po osnovu naknada zaposlenima upućenim u vojne misije, NATO aktivnosti, vojno diplomatska predstavništva. Obzirom da se radi o značajnim iznosima izdataka koji nastaju kao posledica redovnih aktivnosti Ministarstva odbrane, ovakav način klasifikacije nije dovoljno razumljiv i jasan.

Preporučuje se Ministarstvu odbrane da otvori analitičke račune na kojima će evidentirati izdatke po osnovu naknada koje zaposleni ostvaraju u skladu sa Uredbom o zvanjima i zaradi vojno-diplomatskih predstavnika, lica upućenih na rad u međunarodnim organizacijama i administrativno-tehničkog osoblja.

⁵¹ "Sl. list CG", br. 061/08, 031/17, 034/17 i 046/19

⁵² "Sl. list CG", br. 082/23 i 118/23

⁵³ "Sl. list CG", br. 043/08 ... 046/19

⁵⁴ "Sl. list CG", br. 011/17

9.3. Pozicija 413 - RASHODI ZA MATERIJAL

Na računu rashodi za materijal evidentiraju se planirani iznosi, mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje, ugovorene obaveze, zahtjevi za plaćanje i plaćanja koja se odnose na: materijal, energiju, gorivo i ostale vrste materijala.

Planirana sredstva za rashode za materijal iznosila su 10.992.645,00€, od čega je realizovano 10.492.809,40€ ili 95,45%. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 (sintetički računi) dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	413	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Administrativni materijal	4131	6.557.202,00	6.495.697,97	99,06%
Materijal za zdravstvenu zaštitu	4132	86.001,00	52.090,68	60,57%
Materijal za posebne namjene	4133	1.426.402,00	1.285.120,36	90,10%
Rashodi za energiju	4134	789.840,00	740.306,52	93,73%
Rashodi za gorivo	4135	1.584.000,00	1.408.438,50	88,92%
Ostali rashodi za materijal	4139	549.200,00	511.155,37	93,07%
Ukupno		10.992.645,00	10.492.809,40	95,45%

4131- Administrativni materijal

Izdaci obuhvaćeni uzorkom odnose se na nabavku radnu odjeće i obuće, službenih uniformi, sredstava higijene, rezervnih djelova za motorna vozila i kancelarijski materijal.

U skladu sa sporazumom zaključenim između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Italije, uplaćen je avans za **nabavku uniformi** u iznosu od **5.499.683,67€**. Iznos od 700.000,00€, uplaćen je iz budžetske rezerve. U 2023. godini iniciran je postupak sklapanja međuvladinog (Gov-to-Gov) sa Italijom za nabavku 1920 kompleta maskirne uniforme, po posebnom programu Vlade Italije. Ukupna vrijednost ovog ugovora iznosi 6,2 mil €. Sporazumom je predviđeno da će se isporuka borbene odjeće izvršiti najkasnije 10 mjeseci od potpisivanja ugovora, odnosno do oktobra 2024. g.

Iznos od 108.681,90€ odnosi se na nabavku uniforme i borbenih kompleta shodno Ugovoru između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Republike Turske.

4132- Materijal za zdravstvenu zaštitu

Testirani su izdaci se odnose na materijal za zdravstvenu zaštitu, laboratorijski materijal i lijekove.

4133- Materijal za posebne namjene

Testirani izdaci u iznosu od 692.986,37 (21 transakcija) se odnose na materijal za odbranu (municiju) i prehrambene artikle.

4134- Rashodi za energiju

Testirani su izdaci se odnose na izdatke za električnu energiju.

4135- Rashodi za gorivo

Testirani izdaci u iznosu od 838.858,59 (23 transakcija) se odnose na izdatke za gorivo za motorna vozila⁵⁵, avio goriva (za prelet helikoptera; za obuku kadeta Crne Gore koji se školuju za pilote na vojnoj akademiji u Grčkoj) i tečni naftni gas.

4139- Ostali rashodi za materijal

Testirani izdaci se odnose na izdatke za gume i akumulatore za motorna vozila i razni potrošni materijal.

9.4. Pozicija 414 - RASHODI ZA USLUGE

Na računu Rashodi za usluge evidentiraju se planirani iznosi, mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje, ugovorene obaveze, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na: službena putovanja, reprezentaciju, komunikacione usluge, bankarske usluge i negativne kursne razlike, usluge prevoza, advokatske, notarske i pravne usluge, konsultantske usluge, projekte i studije, usluge stručnog usavršavanja kao i ostale usluge.

Rashodi za usluge planirani su u iznosu 3.099.308,14€. Izvršeno je 2.520.123,01€, odnosno 81,31% planiranih izdataka. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 (sintetički računi) dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	414	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Službena putovanja	4141	881.178,51	783.554,92	88,92%
Reprezentacija	4142	143.194,00	101.300,04	70,74%
Komunikacione usluge	4143	200.170,00	179.810,45	89,83%
Bankarske usluge i negativne kursne razlike	4144	24.936,40	12.054,83	48,34%
Usluge prevoza	4145	755.030,00	715.645,33	94,78%
Advokatske, notarske i pravne usluge	4146	10.000,00	500,00	5,00%
Konsultantske usluge, projekti i studije	4147	112.001,00	56.568,51	50,51%
Usluge stručnog usavršavanja	4148	240.643,73	223.059,17	92,69%
Ostale usluge	4149	732.154,50	447.629,76	61,14%
Ukupno		3.099.308,14	2.520.123,01	81,31%

⁵⁵ Odobrena količina goriva za službena vozila, kao i pravdanje potrošnje goriva utvrđeni su Internom procedurom o načinu korišćenja službenih vozila u Ministarstvu odbrane.

4141 - Službena putovanja

Testirani izdaci odnose se na isplate za nabavke avio karata, agencijsku proviziju i dnevnice za službena putovanja.

Obračun dnevnica za službena putovanja vršen je u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru⁵⁶ i Pravilnikom o naknadama troškova lica u službi u Vojsci Crne Gore⁵⁷ i Pravilnika o iznosu naknada licima na službi u VCG upućenim na obrazovanje, usavršavanje, obuku ili vojnu vježbu.⁵⁸

4142- Reprezentacija

Testirani izdaci odnose se na izdatke za uplatu na poslovne platne kartice, ugostiteljske usluge, reprezentaciju za vojno diplomatska predstavništva i protokolarne poklone.

U toku 2023. godine su korišćene dvije poslovne platne kartice i to Ministar i načelnik Generalštaba.

Poslovnim platnim karticama plaćani su troškovi iskazani na pozicijama izdataka 4141-službena putovanja i 4142-reprezentacija. Neutrošena sredstva po platnim karticama na dan 31.12.2023. godine, vraćena su na Glavni račun trezora (4.608,50€ i 1.749,66€). U narednoj tabeli dat je promet po karticama za 2023. godinu:

Korisnik	Stanje 01.01.2023.	Priliv	Odliv	Stanje 31.12.2023.
Ministar	0,00	5.002,00	395,50	4.608,50
Načelnik Generalštaba	206,86	7.000,00	5,457.20	1.749,66

- Ministarstvo odbrane je donijelo Interno pravilo o ostvarivanju prava na reprezentaciju⁵⁹, koje je bilo važeće u toku 2023. godine.

4143 - Komunikacione usluge

Testirani izdaci odnose se na telefonske usluge i dostavu pošte u unutrašnjem saobraćaju.

4145 – Usluge prevoza

Testirani izdaci u iznosu od 132.488,15€ se odnose na prevoz pripadnika Vojske i prevoz tereta.

⁵⁶ "Sl. list CG", br. 40/16, 28/18, 108/20.

⁵⁷ "Sl. list CG", br. 007/17.

⁵⁸ "Sl. list CG", br. 070/18.

⁵⁹ Br. 817 1727/10-5 od 05.10.2013. godine

4147- Konsultantske usluge, projekti i studije

Testirani izdaci se odnose na izradu projektne dokumentacije-glavni projekat rekonstrukcije bine u kasarni Milovan Šaranović, izradu detaljnog urbanističkog plana za kasarne Vojske Crne Gore, izradu glavnog projekta za rekonstrukciju instalacija jake struje u objektima kasarne.

4148- Usluge stručnog usavršavanja

Testirani izdaci se odnose na troškove obuke zaposlenih.

4149- Ostale usluge

Testirani izdaci se odnose na štampanje dnevnika redovnog održavanja nepokretnosti, iznajmljivanje opreme ozvučenja, dubinsko pranje tepiha, usluge stručnog nadzora izvođenje radova na rekonstrukciji benzinske stanice u kasarni u Danilovgradu.

9.5. Pozicija 415 – RASHODI ZA TEKUĆE ODRŽAVANJE

Na računu Rashodi za tekuće održavanje evidentiraju se planirani iznosi, mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje, ugovaranje obaveza, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na izdatke koji su namijenjeni održavanju javne infrastrukture, građevinskih objekata i opreme u ispravnom stanju. Tekuće održavanje obuhvata: čišćenje, otklanjanje sitnijih nedostataka, rutinske preglede, podmazivanje, otklanjanje sitnijih kvarova i sl.

Rashodi za tekuće održavanje planirani su u iznosu 2.428.976,56€. Izvršeno je 1.990.332,00€, odnosno 81,94% planiranih izdataka. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 (sintetički računi) dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	415	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Tekuće održavanje građevinskih objekata	4152	353.116,00	181.821,24	51,49%
Tekuće održavanje opreme	4153	2.075.860,56	1.808.510,76	87,12%
Ukupno		2.428.976,56	1.990.332,00	81,94%

4152 - Tekuće održavanje građevinskih objekata

Testirani izdaci se odnose na tekuće održavanje građevinskih objekata Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore.

4153 -Tekuće održavanje opreme

Testirani izdaci u iznosu od 1.218.496,37€ se odnose na: održavanje motornih vozila, remont i održavanje plovila, generalni remont haubica, održavanje anti virus sistema.

Iznos od 136.255,06€ uplaćen je Nato agenciji za komunikacije (NATO NCIA), za „Paket servisne podrške za pružanje informaciono-komunikacionih usluga za 2023. godinu“, a shodno zaključku Vlade Crne Gore. Iznosi od 407.622,20€ i 541.160,31€ uplaćeni su Canadian commercial corporation, za redovan petogodišnji servis tri helikoptera, shodno zaključenim ugovorima.

9.6. Pozicija 417 – RENTA

Na računu Renta evidentiraju se planirani iznosi (aproprijacije), mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje (varanti/alokacije), ugovaranje obaveza, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na izdatke za zakup objekata, opreme ili zemljišta.

Rashodi za rentu planirani su u iznosu 730.661,72€. Izvršeno je 706.008,60€, odnosno 96,63% planiranih izdataka. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 (sintetički računi) dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	417	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Zakup objekata	4171	722.661,72	698.031,96	96,59%
Zakup opreme	4172	8.000,00	7.976,64	99,71%
Ukupno		730.661,72	706.008,60	96,63%

Testirani izdaci se odnose na zakup poslovnog prostora za vojno diplomatska predstavništva.

9.7. Pozicija 419-OSTALI IZDACI

Na računu Ostali izdaci evidentiraju se planirani iznosi, mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje, ugovaranje obaveza, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na: izdatke po osnovu isplata ugovora o djelu, troškove sudskih postmupaka, izradu i održavanje softvera, osiguranje, kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama, komunalne naknade, kazne, takse i ostale izdatke.

Ostali izdaci planirani su u iznosu 2.503.031,22€. Izvršeno je 2.163.343,33€, odnosno 86,43% planiranih izdataka. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 (sintetički računi) dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	419	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	4191	338.000,00	317.622,64	93,97%
Izrada i održavanje softvera	4193	493.300,00	443.898,80	89,99%
Osiguranje	4194	208.980,00	142.189,35	68,04%
Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama	4195	1.091.861,22	986.587,67	90,36%
Komunalne naknade	4196	218.560,00	171.540,76	78,49%
Ostalo	4199	152.330,00	101.504,11	66,63%
Ukupno		2.503.031,22	2.163.343,33	86,43%

4191-Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu

Zahtjevom za budžetskim sredstvima za 2023. godinu planirani su izdaci po osnovu ugovora o djelu. Ministarstvo je donijelo Internu procedure o angažovanju lica po ugovoru o djelu u Ministarstvu odbrane⁶⁰, kojom je utvrđen način, uslovi angažovanja, izbor lica, zaključenje ugovora, nadzor i kontrola realizacije ugovora, evidencije zaključenih ugovora i dr.

4193- Izrada i održavanje softvera

Testirani izdaci odnose se na licenciranje softvera za upravljanje situacijom na bojištu, unapređenje elektronskog sistema materijalnog knjigovodstva, nadogradnju i održavanje softvera, isporuku, instalaciju i testiranje licenci za informaciono komunikacioni system i isporuku, instalaciju i testiranje licenci za antivirusnu zaštitu.

4194 – Osiguranje

Testirani su izdaci odnose se na troškove osiguranje vozila.

4195-Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama

Testirani izdaci odnose se na kontribucije za članstvo u međunarodnim organizacijama.

4196-Komunalne naknade

Testirani izdaci odnose se plaćanja po osnovu računa za utrošenu vodu i komunalne naknade.

4199- Ostalo

Testirani izdaci odnose se na naknadu troškova prevoza, kao i avio karte za kadete, vanredne troškove špedicije i troškove carine na opremu za spašavanje.

⁶⁰broj: 06-100/22-7554 od 11.10.2022. godine

9.8. Pozicija 431-TRANSFERI INSTITUCIJAMA, POJEDINCIMA, NEVLADINOM I JAVNOM SEKTORU

Na računu Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru evidentiraju se planirani iznosi, mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje, zahtjevi za plaćanja i plaćanja bez odgovarajućeg činjenja protivusluge, a koja su vezana za učesnike u javnoj potrošnji, nosioce javne potrošnje, nevladin sektor i pojedince, pod uslovom da nemaju komercijalni karakter.

Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru planirani su u iznosu 1.014.060,49€. Izvršeno je 964.680,57€, odnosno 95,13% planiranih izdataka. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 (sintetički računi) dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	43	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Transferi nevladinim organizacijama	4314	2,00	0,00	0,00%
Transferi za jednokratne socijalne pomoći	4316	165.000,00	153.106,66	92,79%
Ostali transferi pojedincima	4318	834.058,49	796.573,91	95,51%
Ostali transferi institucijama	4319	15.000,00	15.000,00	100,00%
Ukupno		1.014.060,49	964.680,57	95,13%

4316 -Transferi za jednokratne socijalne pomoći

Testirani izdaci odnose se na isplate pomoći zaposlenim, a u skladu sa Zakonom o Vojsci⁶¹ i Granskim kolektivnim ugovorom za oblast uprave i pravosuđa⁶².

4318 -Ostali transferi pojedincima

Testirani izdaci odnose se na novčana primanja kadeta za vrijeme školovanja na akademijama van Crne Gore, a u skladu sa Pravilnikom o novčanim primanjima kadeta⁶³, naknade licima u službi u Vojsci Crne Gore, upućenim na usavršavanje, obuku ili vojnu vježbu, a u skladu sa Pravilnikom o iznosu naknade licu u službi u Vojci Crne Gore upućenim na usavršavanje, obuku ili vojnu vježbu⁶⁴ i rentu (razlika između zarade koju je tužilac primao prije penzionisanja i invalidske penzija i novčane naknade po osnovu tjelesnog oštećenja).

⁶¹ „Sl. list CG“ br. 51/17 i 34/19.

⁶² „Sl. list CG“ br. 18/23.

⁶³ „Sl. list CG“ br. 101/20, 24/22 i 89/22.

⁶⁴ „Sl. list CG“ br. 70/20 i 41/22.

9.9. Pozicija 44-KAPITALNI IZDACI

Na računu Kapitalni izdaci evidentiraju se planirani iznosi, mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na sve izdatke nastale po osnovu isplata za infrastrukturu opšteg značaja, lokalnu infrastrukturu, građevinske objekte, uređenje zemljišta, opremu, investiciono održavanje kao i ulaganja u hartije od vrijednosti, zalihe i ostalo.

Kapitalni izdaci planirani su u iznosu 8.246.974,00€. Izvršeno je 10.083.143,24€, odnosno 122,26% planiranih izdataka. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 (sintetički računi) dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	44	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Izdaci za građevinske objekte	4413	389.302,00	339.322,39	87,16%
Izdaci za opremu	4415	7.312.672,00	9.004.164,56	123,13%
Investiciono održavanje	4416	545.000,00	739.656,29	135,72%
Ukupno		8.246.974,00	10.083.143,24	122,26%

4413- Izdaci za građevinske objekte

Testirani izdaci u iznosu od 242.822,39€ odnose se na nabavku, projektovanje i izvođenje radova na rekonstrukciji antenskih stubova i povezivanje radarskih položaja Vojske Crne Gore.

4415- Izdaci za opremu

Testirani izdaci u iznosu od 8.600.219,55€ odnose se na nabavku:

- autobus, teretna vozila i prikolica
- balistička oprema i oprema za deklarisanje snage
- isporuka i ugradnja elektroagregata
- isporuka i ugradnja i integracija sistema za osmatranje danju i noću za patrolni brod i akustičkog uređaja velikog dometa za odvrćanje za patrolni brod
- kancelarijska oprema i kompjuterska oprema
- logorska oprema
- muzički instrumenti
- dinamički simulatori za vozila sa integrisanim stanicama za naoružanje visoke rezolucije
- nabavka i instalacija opreme za razvoj i modernizaciju informaciono komunikacione infrastrukture MO i VCG
- opreme za modernizaciju sistema za nadzor mora i upravljanje akvatorijom
- oprema za unapređenje zaštite pristupa internet servisima
- oprema za čuvanje tajnih podataka

- oprema za generisanje operativne slike deklariranih snaga
- oprema za rekonstrukciju Data Centra u Mo i VCG
- oprema za restorane, perionice, bijela tehnika i klima uređaji
- oprema za sistem tehničke zaštite za potrebe rada OBD-ea
- putnička motorna vozila
- ronilačka oprema i oprema za podršku ronjenju
- zajednička nabavka bespilotnih vazdušnih sistema implementacioni sporazum, Ministarstvo odbrane Slovenije i MO CG.

4416-Investiciono održavanje

Testirani izdaci u iznosu od 545.943,64€ odnose se na:

- modernizacija nadgrađa školskog broda "Jadran"
- adaptacija objekata u kasarni Pero Četković Bar
- rekonstrukcija benzinske stanice u kasarni "Milovan Šaranović"
- rekonstrukcija Data Centra⁶⁵ u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore.

9.10. Pozicija 463 - OTPLATA OBAVEZA IZ PRETHODNOG PERIODA

Na računu Otplata obaveza iz prethodnog perioda evidentiraju se planirani iznosi, mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na sve izdatke nastale po osnovu isplate kojima se izmiruju obaveze iz prethodnog perioda.

Izdaci za otplatu obaveza iz prethodnog perioda planirani su u iznosu od 1.335.377,73€, a izvršeno je 898.504,01€ odnosno 67,28% planiranih izdataka. Zakonom o budžetu odobreni izdaci i izvršenje po ekonomskoj klasifikaciji 4 (sintetički računi) dato je u sledećoj tabeli:

NAZIV IZDATKA	463	ODOBRENO	IZVRŠENO	% IZVRŠENJA
Otplata obaveza iz prethodnih godina	4630	1.335.377,73	898.504,01	67,28%
Ukupno		1.335.377,73	898.504,01	67,28%

Testirani izdaci u iznosu od 280.083,67€ (14 transakcija) odnose se na prinudnu naplatu po osnovu izvršnih rješenja javnih izvršitelja koje Ministarstvu finansija dostavlja Centralna banka Crne Gore. Za navedene izdatke su dostavljene presude, kao i kartice iz SAP-a, u kojima je sadržan naziv dobavljača/povjerioca i broj rješenja o izvršenju. Nijesu dostavljeni Zahtjevi za plaćanje i Rješenja o izvršenju uz obrazloženje da Ministarstvo odbrane ne raspolaže istim, odnosno da ove izdatke Ministarstvo finansija evidentira na računu 463 Ministarstva odbrane.

⁶⁵ sistemi za hlađenje, napajanje električnom energijom, rezervno napajanje, kontrola pristupa, protivpožarna kontrola i dr.

Na osnovu dostavljene dokumentacije može se zaključiti da se izdaci odnose na obaveze prema dobavljačima (Elektroprivreda za utrošenu el. energiju i „Unipred“ na ime duga stambene zadruge "Odbrana"), obaveze prema zaposlenima na ime manje isplaćenih zarada i naknade fizičkim licima po osnovu sudskih presuda.

▪ **Nalaz**

Ministarstvo odbrane nije vršilo isplate po osnovu pravosnažnih sudskih presuda, iz kog razloga je naplata vršena prinudno, na osnovu rješenja o izvršenju.

10. BLAGAJNIČKO POSLOVANJE

Prema podacima Glavne knjige trezora, u toku 2023. godine, za potrebe Ministarstva odbrane, podignuto je gotovine u iznosu od 35.000,00€.

U Ministarstvu odbrane su u 2023. godini vođene **3 blagajne:**

- Blagajna u Obavještajno bezbjednosnom direktoratu (OBD)
- Blagajna u Ministarstvu (Služba finansija)
- Blagajna Generalštaba Vojske Crne Gore

▪ **Nalaz**

Ministarstvo odbrane nije donijelo internu proceduru kojom se definiše jasan postupak sa preciznim ulogama i odgovornostima u oblasti blagajničkog poslovanja.

10.1. Blagajna u Obavještajno bezbjednosnom direktoratu

Na osnovu odobrenog stalnog avansa⁶⁶, za potrebe Obavještajno-bezbjedonosnog direktorata, podignuto je ukupno 30.000,00€ koji su evidentirani na računu 4149-Ostale usluge.

Prema izvještaju o utrošenim sredstvima, koji je Obavještajno-bezbjednosni direktorat dostavio Službi za finansijske, opšte i pomoćne poslove Ministarstva, utrošeno je svih 30.000,00€, pa je stanje gotovine na kraju 2023. godine iznosilo 0,00€.

Ministarstvo odbrane je donijelo Uputstvo o bližim uslovima i načinu korišćenja i pravdanja sredstava za specijalizovane usluge, kojim je uređena procedura blagajničkog poslovanja Obavještajno-bezbjedonosnog direktorata, a koje je označena stepenom tajnosti "TAJNO", iz kog razloga državni revizor nije imao uvid u isto.

⁶⁶ Zahtjev za stalni avans br. 08-400/23-29/3 od 11.01.2023. godine

10.2. Blagajna u Ministarstvu (Služba finansija)

U toku 2023. godine ukupno podignuta gotovina za potrebe blagajne iznosi Ministarstva (Služba finansija) iznosila je 5.000,00€, prema podacima dnevnika blagajne promet blagajne je iznosio 14.836,05.

Dnevnik blagajne	Duguje	Potražuje
Dugovni promet		
početno stanje 01.01.2023. godine	0,00	
podignuta gotovina- čekovi	5.000,00	
povraćaj akontacije- pravdanje putn. naloga	9.836,05	
Potražni promet		
isplata po putnim nalogima		14.165,44
ostale isplate - računi		0,00
uplata gotovine Trezoru		670,61
Ukupno	14.836,05	14.836,05

U toku 2023. godine, isplata akontacija po putnim nalogima, vršena je na lični račun zaposlenog kod poslovne banke. U slučaju kada je iznos pripadajućih troškova po obračunatom putnom nalogu bio manji od iznosa primljene akontacije, **razlika je vraćana u blagajnu**. Ukupan iznos sredstava vraćenih u blagajnu po osnovu više isplaćenih akontacija po putnim nalogima u toku 2023. godine bio je 9.836,05€. Iz ovih sredstava je vršena isplata troškova po putnim nalogima zaposlenih (dnevnice i drugi troškovi službenog puta). Stanje gotovine u blagajni na kraju 2023. godine bilo je 670,61€. Ovaj iznos je uplaćen na Glavni državni račun trezora.

10.3. Blagajna Generalštaba Vojske Crne Gore

Organizacijsko-formacijskom strukturom Vojske Crne Gore pozicionirano je šest „blagajni“ sa potrebnim brojem službenika (načelnik, blagajnik, referent-knjigovođa). **Centralna blagajna Generalštaba VCG** smještena je i poslove za istu obavlja 1. Pješadijski bataljon, sa sjedištem u Danilovgradu, koji blagajničke poslove obavlja i za „R“ bataljone, locirane u Nikšiću, Pljevljima i Kolašinu. Ostale blagajne raspoređene su u skladu sa rasporedom jedinica: Vazduhoplovstvo VCG, Mornarica VCG, Bataljon za podršku, Centar za obuku i Četa veze.

Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore se obratio Službi za finansijske, opšte i pomoćne poslove Ministarstva odbrane Zahtjevom za odobrenje stalnog avansa za 2023. godinu⁶⁷, uz sljedeće obrazloženje:

⁶⁷ Dopis br. 09108/810/23 od 02.02. 2023. G.

„U cilju obezbjeđivanja nesmetanog i redovnog funkcionisanja jedinica Vojske Cme Gore, bržeg prevazilaženja vanrednih situacija i blagovremenog izvršavanja izdatih zadataka, neophodno je imati raspoloživa finansijska sredstva u blagajnama. S tim u vezi, zahtijevamo odobrenje stalnog avansa u iznosu od ukupno 15.000,00 €, od čega 11.000,00 € po rashodu 4141, 2.000 € po rashodu 4131 i 2.000,00 € po rashodu 4149. Posebno napominjemo da se predmetna sredstva raspoređuju na osam isplatnih blagajni. Neobezbijedenje gotovinskih sredstava u blagajnama bi usložilo i ugrozilo osnovno funkcionisanje jedinica Vojske Cme Gore i u krajnjem dovelo do nemogućnosti sprovođenja obuke i održavanja planiranih vježbi. Ovo posebno imajući u vidu da su jedinice Vojske angažovane na terenu, gdje dolazi do sitnih oštećenja i kvarova na pokretnim stvarima, gdje je potrebno promptno reagovati i izvršiti hitne intervencije i nabavke raznih administrativnih materijala.“

- Po Zahtjevu Službe za finansijske, opšte i pomoćne poslove Ministarstva odbrane⁶⁸, a u vezi odobrenja stalnog avansa za 2023. godinu, za Vojsku Crne Gore, **Ministarstvo finansija** je obavijestilo Ministarstvo odbrane⁶⁹, da **nije u mogućnosti da da saglasnost na raspolaganje gotovinskim sredstvima** po predmetnom zahtjevu.

U toku 2023. godine isplata akontacija za pripadnike VCG, vršena je na lični račun zaposlenog kod poslovne banke. Povraćaj novčanih sredstava vrši se nakon obračuna pripadajućih dnevnica, dostavljenih faktura i ostale likvidne dokumentacije. Razlika do iznosa isplaćenog akontacijom vraća se u Centralnu blagajnu 1. Pješadijskog bataljona. Ukupan iznos povraćaja novčanih sredstava po ovom osnovu koji je uplaćen u Centralnu blagajnu u 2023. godini bio je 25.324,77€, od čega je 7.681,75€⁷⁰ vraćeno na Glavni državni račun trezora, dok je iznos od 14.301,09€ isplaćen iz blagajne po različitim osnovama.

Struktura izdataka isplaćenih iz blagane

Broj računa	Naziv računa	Iznos
4131	Administrativni materijal	2.360,30,
4139	Ostali rashodi za materijal	652,07
4141	Službena putovanja	2.054,94
4142	Reprezentacija	2.411,64
4149	Ostale usluge	4.931,25
4153	Tekuće održavanje opreme	1.890,89
Ukupno		14.301,09

⁶⁸ Br. 1502-430/23-632 od 2.03. 3023. godine., Obrazloženje stlnog avansa za Vojsku Crne Gore

⁶⁹ Dopis be. 04-430/23-1567/1 od 11.04.2023. godine

⁷⁰ Povraćaj sredstava izvršen je po osnovu razlike više isplaćenih sredstava za platu za vrijeme službovanja u inostranstvu i plate koja se ostvaruje po povratku u matičnu jedinicu.

▪ Nalaz

Povraćaj sredstava po osnovu više isplaćene akontacije za službena putovanja, u ukupnom iznosu od 24.137,14€⁷¹, vršen je uplatom u blagajne, što nije u skladu sa tačkom 126 Uputstva o radu Državnog trezora kojim je propisano da, ako su troškovi manji od uplaćenih sredstava, povraćaj se vrši uplatom na Glavni državni račun trezora.

*Prema obrazloženju subjekta revizije, novčana sredstva vraćena u Centralnu blagajnu, korišćena su za hitne intervencije (isplate akontacija za službena putovanja usljed hitnosti, nabavke djelova za uređaje i motorna vozila, kao i za hitne usluge popravke opreme i sredstava). U cilju prevazilaženja problema vezano za gotovinske isplate, ovlašćena lica Ministarstva **predlažu odobrenje stalnog avansa**⁷², kao nužan uslov za ispunjenje svih obaveza i zadataka tokom godine (obuke u zemlji i inostranstvu, učešće na vježbama u zemlji i inostranstvu, učešće u misijama, izvršavanje zadataka u terenskim uslovima i sl.). Često se dešavaju nepredviđene okolnosti koje zahtijevaju hitnost u postupanju (potreba hitne opravke vozila, opreme i sredstava, transport povrijeđenog ili oboljelog pripadnika Vojske angažovanog u misiji, na vježi ili obuci, kupovinu goriva za vozila i helikoptere angažovane u inostranstvu i sl.), pa je obezbijedenje sredstva u gotovini od presudnog značaja odnosno preduslov za realizaciju istih.*

▪ Nalaz

Saldo Centralne blagajne generalštaba VCG na dan 31.12.2023. godine bio je 3.341,91€, od čega je iznos od 2.251,85 uplaćen na Glavni državni račun trezora 22.04.2024. godine. Iznos od 1.090,06€ isplaćen je po putnim nalogima iz 2024. godine, što nije u skladu sa tačkom 131 Uputstva o radu Državnog trezora kojom je propisano da neutrošena novčana sredstva treba da se vrate najkasnije do posljednjeg radnog dana fiskalne godine uplatom na Glavni državni račun trezora.

Dnevnici blagajne Generalštaba i Vojske su vođeni ručno i nijesu vođeni za svaki dan kad je nastala promjena u blagajni, a u pojedinim dnevnicima blagajne promjene nijesu evidentirane hronološki.

11. IMOVINA

Procjena vrijednosti imovine

Zakonom o državnoj imovini⁷³ (čl. 67) utvrđeno je: "Državni organi i javne službe čiji je osnivač Crna Gora, odnosno organi opštine i javne službe čiji je osnivač opština **dužni su da izvrše popis, procjenu i evidentiranje nepokretnih i**

⁷¹ Iznos od 9.836,05€ uplaćen je u blagajnu u Ministarstvu, dok je iznos od 14.301,09€ uplaćen u Centralnu blagajnu Generalštaba VCG.

⁷² U prilogu zapisnika je obrazloženje ovlašćenog lica Ministarstva za potrebom obezbijedenja stalnog avansa..

⁷³ "Sl. list CG", br. 021/09 i 040/11.

pokretnih stvari koje koriste, u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, (do 28.09.2009.). Procjena pokretnih stvari neće se vršiti za imovinu za koju postoji utvrđena knjigovodstvena vrijednost.”

Uprava za nekretnine je, po zahtjevu Ministarstva odbrane, vršila procjenu nepokretne imovine. Uvidom u prikupljenu dokumentaciju utvrđeno je da za dio nepokretne imovine kojom raspolaže Ministarstvo odbrane nije izvršena procjena, odnosno da u evidenciji nema podataka o vrijednosti.

▪ Nalaz

Ministarstvo odbrane nije izvršilo procjenu vrijednosti pokretne imovine i dijela nepokretne imovine, što nije u skladu sa čl. 67 Zakona o državnoj imovini.

Prema izjavi ovlašćenog lica, Zakonom o budžetu za 2024. godinu, planirana su sredstva za procjenu vrijednosti pokretne imovine.

Evidencija nepokretne imovine

Ministarstvo raspolaže nepokretnom imovinom, koju čine:

- Nepokretnosti vojne namjene
- Neotkupljeni stanovi
- Garaže i garažna mjesta
- Podrumi
- Poslovni prostori

Evidencija nepokretne imovine koju koristi Ministarstvo odbrane vodi se u okviru Direkcije za infrastrukturne projekte. Evidencija se vodi po grupama sredstava, a u okviru grupe za svako sredstvo pojedinačno. Evidencija se vodi u excel tabelama, koje sadrže podatke o nepokretnostima, kao što su:

Red. Br.	OPŠTINA	NAZIV KOMPLEKSA	NAMJENA KOMPLEKSA	ZEMLJIŠTE (ha)			OBJEKTI VISOKOGRADNJE		Procijenjena vrijednost.
				Površina	KO	Kat.parc.	Broj	površina m ²	

▪ Nalaz

Evidencija nepokretne imovine koju vodi Ministarstvo odbrane ne sadrži podatke kao što su: nabavna vrijednost, ispravka vrijednosti, sadašnja vrijednost, što nije u skladu sa MRS 17 za javni sektor⁷⁴, odnosno čl. 41 Zakona o državnoj imovini koji propisuje da se evidencija državne imovine vodi se u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima.

⁷⁴ Osnovna pitanja u vezi sa računovodstvenim evidentiranjem nekretnina, postrojenja i opreme su: priznavanje, utvrđivanje njihove knjigovodstvene vrijednosti i troškovi amortizacije koji se u vezi sa njima priznaju.

Popis nepokretne imovine

Na osnovu čl. 42 i 44 Zakona o državnoj imovini, Ministar odbrane je donio Rješenje⁷⁵ kojim se obrazuje radni tim za popis nepokretne imovine kojom upravlja Ministarstvo odbrane. Zadatak radnog tima bio je da:

- da izvrši popis nepokretne imovine koju koristi Ministarstvo odbrane
- da sačini izvještaj o izvršenom popisu i isti dostavi ministru do 19.02.2024. godine,
- da popis nepokretne imovine dostavi Upravi za imovinu (na propisanim obrascima) do 28.02.2024. godine.

O izvršenom popisu radni tim je sačinio Izvještaj⁷⁶ u kom su prikazane nepokretnosti kojima upravlja Ministarstvo odbrane. U prilogu Izvještaja dostavljen i tabelarni pregled nepokretnosti po grupama sredstava.

Broj nepokretnosti po grupama⁷⁷ na dan 31.12.2023. godine

RB	Naziv nepokretnosti	Broj nepokre
1.	Vojne nepokretnosti (zemljište i objekti)	92
2.	Neotkupljeni stanovi	166
3.	Poslovni prostori (ukupno)	33
4.	Garaže i garažna mjesta Stari aerodrom	51
5.	Garažna mjesta, Ul. Bratstva i jedinstva bb, blok VII	24
6.	Podrumi	67

Ministarstvo je Upravi za imovinu dostavilo podatke o nepokretnoj imovini⁷⁸ sa stanjem na 31.12.2023. godine, na propisanim NS-1 obrascima po grupama nepokretnosti sa tabelarnim pregledom.

Evidencija pokretne imovine

▪ Nalaz

Ministarstvo nije donijelo interne procedure o evidenciji pokretne imovine u Ministarstvu i Vojsci Crne Gore. U praksi se primjenjuju se naslijeđenje procedure koje su se koristile u Saveznom Ministarstvu odbrane i Vojsci Jugoslavije (Uputstvo o materijalnom knjigovodstvu u Vojsci Jugoslavije⁷⁹, Pravilnik o materijalnom i finansijskom poslovanju u saveznom Ministarstvu za odbranu⁸⁰).

⁷⁵ Br. 0702-041/24-1060

⁷⁶ Br. 0702-041/24- 1060/3 od 19.02.2024. godine

⁷⁷Tabelarni pregled nepokretnosti dostavljeni u prilogu zapisnika (excel tabele).

⁷⁸ Br. 0702-041/24- 1060/2 od 19.02.2024. godine

⁷⁹ "Sl. vojni list" br. 01/93

⁸⁰ "Sl. vojni list" br. 18/92

Evidencija pokretne imovine u Ministarstvu odbrane i jedinicama Vojske CG organizovano je i vodi se po programskom paketu "POMAK".⁸¹ Zbog ograničenja u pravu na korišćenje programskog paketa, evidencija koju vodi Ministarstvo ne sadrži podatke o vrijednosti imovine (pokretnih stvari) koju koristi, odnosno ista je iskazano samo u naturalnim pokazateljima.

▪ **Nalaz**

Evidencija pokretne imovine koju vodi Ministarstvo odbrane ne sadrži podatke o vrijednosti imovine, što nije u skladu sa MRS 17 za javni sektor, odnosno čl. 41 Zakona o državnoj imovini koji propisuje da se evidencija državne imovine vodi u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima.

▪ **Nalaz**

Ministarstvo odbrane nije obezbijedilo da evidencija pokretne imovine koju vodi sadrži podatke o svim pokretnim stvarima koje koristi (ne odnosi se na pokretne stvari koje koristi Vojska), što nije u skladu sa čl. 44 Zakona o državnoj imovini.

▪ **Nalaz**

Ministarstvo nije vršilo obračun amortizacije pokretne imovine u 2023. godini, što nije u skladu sa čl. 2 Pravilnika o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika⁸².

Popis pokretne imovine u Ministarstvu (bez Vojske)

Ministar odbrane donio je Rješenje⁸³ o formiranju popisnih komisija za popis pokretnih stvari za 2023. godinu, sa stanjem na 31.12.2023. godine. Formirano je jedanaest popisnih komisija, kao i Centralna popisna komisija.

Popisne komisije su izvršile popis po mjestima zaduženja, ali iz razloga što nije vođeno materijalno knjigovodstvo (ili je vođeno samo za dio sredstava) na svim oznakama knjigovodstva (server predat Vojsci Crne Gore zbog rizika od gubljenja podataka), nijesu mogle izvršiti sravnjene stvarnog i knjigovodstvenog stanja.

▪ **Nalaz**

Popisne komisije nakon izvršenog popisa nijesu mogle uporediti stanje pokretnih stvari dobijeno popisom sa stanjem iz knjigovodstva i utvrditi eventualne razlike (ne odnosi se na pokretne stvari koje koristi Vojska), što nije u skladu sa čl. 8 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

⁸¹ **Preuzimanjem imovine** koju su na dan stupanja na snagu Uredbe o dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave⁸¹, u Republici Crnoj Gori, koristili Ministarstvo odbrane Srbije i Crne Gore i Vojska Srbije i Crne Gore (službene prostorije, predmete, arhivu, opremu i naoružanje, imovinu, sredstva za rad i druga sredstva), Ministarstvo odbrane CG je preuzelo i odgovarajuće evidencije preuzete imovine, koje su vođene u programskom paketu "POMAK".

⁸² SL. RCG 32/03

⁸³ br. 15-400/24-80 od 02.01.2024. godine

Popis pokretne imovine - Vojska

Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore je donio Naređenje⁸⁴ da se izvrši redovan godišnji popis pokretnih stvari u jedinicama Vojske za 2023. godinu, sa stanjem na 31. decembar, radi usklađivanja stanja iz posebnih evidencija sa stvarnim stanjem. U skladu sa Naređenjem komandanti/načelnica/ komandiri jedinica su dužni da imenuju komisije za popis, kao i utvrde rok u kojem će se popis obaviti. Konačni izvještaji jedinice treba da sadrže kopije svih izvještaja popisnih komisija, kao i materijalna dokumenta kojima se pravdaju utvrđene razlike. Izvještaje o izvršenom popisu dostaviti Generalštabu Vojske Crne Gore do 31.01.2024. godine. Zbog pripreme za implementaciju jedinstvenog informacionog sistema (JIS) posebno obrtiti pažnju na predlog za otpis pokretnih stvari koje su oštećene, suvišne, i neperpspektivna, kao i na rješavanju manjkova i oštećenja koja datiraju iz prethodnog perioda.

Naređenje je dostavljeno svim jedinicama Vojske CG, a za realizaciju istog odgovorni su komandanti/načelnica/ komandiri potčinjenih jedinica. U prilogu Naređenja date su Smjernice za izradu izvještaja o popisu. Konačni izvještaji Centralnih popisnih komisija o popisu (po jedinicama) sa kopijama izvještaja popisnih komisija i pripadajućim dokumentima (predlog za otpis pokretnih stvari koje su oštećene, suvišne i neperpspektivne, kao i materijalna dokumenta kojima se pravdaju utvrđene razlike, dostavljeni su Generalštabu Vojske Crne.

Prema izvještaju Centralne komisije o popisu Pokretnih stvari u jedinicama Pješadijskog bataljona⁸⁵, redovnim popisom je obuhvaćeno 6 knjigovodstvenih oznaka evidentiranih u organizacionoj strukturi "POMAK" sa 1567 stavki. Na ostalih 11 knjigovodstvenih oznaka nije vršen popis iz razloga što je vršena primopredaja sredstava u toku 2023. godinac, jer se sačinjavanjem zapisnika o primopredaji smatra da je popis izvršen.

▪ Nalaz

Popis pokretnih sredstava u jedinicama Vojske CG sa stanjem na dan 31.12.2023. godine izvršen je po mjestima zaduženja, na koji način se i vodi evidencija i zaduženje u programu "POMAK". Popisne komisije su sačinile popisne liste za sva pokretna sredstva po mjestima zaduženja, a nijesu sačinile popisne liste posebno po grupama pokretnih sredstava, kako je to propisano Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini ⁸⁶ (član 4).

Popisne liste ne sadrže podatke o vrijednosti popisanih pokretnih stvari, što nije u skladu sa čl. 8 Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

⁸⁴ Br. 09108-427/23-1665-2 od 15.03.2023. godine

⁸⁵ Br. 091010-427/23-658/7 od 01.02.2024. godine

⁸⁶ "Sl. list CG", br. 047/11 od 23.09.2011. g.

Prevozna sredstva koja koristi Ministarstvo odbrane

Prema evidencijama dostavljenim revizoru od strane ovlašćenih lica, Ministarstvo odbrane (bez Generalštaba i Vojske), na kraju 2023. godine je imalo na korišćenju 30 vozila⁸⁷. Ministarstvo je donijelo Internu proceduru o načinu korišćenja službenih vozila u Ministarstvu odbrane⁸⁸, kojim su propisani bliži uslovi pod kojima se koriste službena vozila, a u skladu sa Uredbom o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore⁸⁹ (Član 5). Procedurom je utvrđeno:

- Službena vozila Ministarstva odbrane, koriste se pod uslovima i na način propisan Uredbom o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore i ovim internim procedurama;
- Vozila se razvrstavaju u tri korisničke grupe i za svaku grupu je utvrđena dozvoljena potrošnja goriva i
- Utvrđena je obaveza sravnjenja putnog naloga za vozilo, pređene kilometraže i potrošnje goriva za sve korisničke grupe, kao i izrada izvještaja mjesečnog utroška goriva i pređene kilometraže.

▪ Nalaz

Starješina Ministarstva odbrane nije, do 1. decembra 2022. godine, utvrdio broj prevoznih sredstava neophodnih za nesmetan rad za 2023. godinu, što nije u skladu sa čl. 4a Uredbe o načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore.

Prevozna sredstva koja koristi Vojska Crne Gore

Ministarstvo odbrane praćenje stanja, evidenciju i izvještavanje o korišćenju motornih vozila Vojske CG vrši u skladu sa :

- Uputstvom za praćenje stanja, evidenciju i izvještavanje o korišćenju motornih vozila Vojske Jugoslavije iz 1998. godine i
- Naređenjem načelnika Generalštaba Vojske Crne Gore br.80808/1342-1 od 30.04.2015. godine, kojim je propisana organizacija saobraćajne podrške u jedinicama VCG.

Nepokretne i pokretne stvari za posebne namjene

Nepokretne i pokretne stvari koje koristi Vojska CG, u najvećem broju čine stvari za posebne namjene. Zakonom o državnoj imovini (čl.10, tačke 17 i 20), utvrđeno je:

- **nepokretne stvari za posebne namjene** su: zemljište, zgrade, podzemni i nadzemni objekti s pratećom infrastrukturuom i druge nepokretnosti koje za

⁸⁷ Bez vozila koje koristi Bezbjednosno obavještajni setkor, za koja se vodi posebna evidencija.

⁸⁸ Broj 14-430/20-9140 od 24.12.2020. g.

⁸⁹ "Sl. list CG", br. 021/10, 057/11, 063/, 017/13, 019/13 i 011/15.

potrebe odbrane i bezbjednosti Crne Gore koriste ministarstva nadležna za poslove odbrane i za unutrašnje poslove i organi uprave nadležni za poslove policije i bezbjednosti, kao i zemljište, zgrade i druge nepokretnosti koje služe za potrebe zbrinjavanja stranih državljana i lica bez državljanstva;

- **pokretne stvari za posebne namjene** su: prevozna sredstva, naoružanje, borbena sredstva i oprema koja ima namjenski karakter za odbranu i bezbjednost Crne Gore, kao i druge pokretne stvari za potrebe odbrane i bezbjednosti;

Članom 28 stav 1 al. 4 i 6, Zakona, utvrđena je obaveza Vlada da posebnim propisom određuje uslove i način korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za posebne namjene. Članom 75 Zakona, utvrđen je **rok za donošenje propisa do 28.03.2010.** godine.

- **Nalaz**

U skladu sa čl. 28 Zakona o državnoj imovini, kojim je utvrđena obaveza Vlade da posebnim propisom uredi uslove i način korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za posebne namjene, Vlada Crne Gore je donijela Uredbu o uslovima i načinu korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za potrebe odbrane⁹⁰. Navedenom Uredbom nijesu dovoljno jasno propisani uslovi i način korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za potrebe odbrane, kao npr. klasifikacija i evidencija imovine koja se koristi za potrebe odbrane (od opreme do strateških objekata), pravilno zbrinjavanje zastarelih ili neupotrebljivih stvari, pravila za otuđivanje ili prodaju imovine koja više nije potrebna za odbrambene svrhe, i upotreba za civilne svrhe.

12. JAVNE NABAVKE

Ministarstvo je **Plan javnih nabavki za 2023. godinu**⁹¹ donijelo u zakonskom roku uz saglasnost Ministarstva finansija⁹². U 2023. godini dva puta su vršene izmjene Plana, uz saglasnost Ministarstva finansija. Prvobitnim Planom javnih nabavki procijenjena vrijednost javnih nabavki je 15.346.357,41€, dok su posljednjom, drugom izmjenom Plana planirane nabavke procijenjene vrijednosti 17.749.371,52€, od čega se **17.272.531,32€** odnosi na javne nabavke (postupci iz čl. 41 ZJN), a 476.840,20€ na jednostavne nabavke vrijednosti veće od 8.000,00€.

Prema podacima iz Statističkog izvještaja o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama Ministarstva odbrane, u 2023. godini **ugovorene su javne nabavke u vrijednosti od 9.819.287,92€, i to:**

⁹⁰ "Sl. list CG", br. 053/20 od 05.06.2020. g.

⁹¹ Broj 0704-426/23-601 od 25.01.2023.g.

⁹² Broj 02-430/23-306/1 od 27.01.2023.g.

Postupak JN	Ugovorena vrijednost nabavke
Otvoreni postupak	2.819.774,58
Ograničeni postupak	2.920.274,16
Poziv po osnovu okvirnog sporazuma	3.857.771,26
Otvoreni i ograničeni postupak-okvirni sporazum	221.467,92
Ukupno	9.819.287,92

Ministarstvo je donijelo **Proceduru u oblasti nabavki**⁹³ kojom su detaljno razrađena pitanja planiranja nabavki, vrste postupaka nabavki, iniciranje i pokretanje postupaka, sprovođenje postupka, pravila postupanja ukoliko nabavka sadrži tajne podatke, realizacija ugovora, istraživanje tržišta za potrebe nabavke, čuvanje dokumentacije, evidencija i izvještavanje o nabavkama, Proceduru za praćenje realizacije ugovora o javnoj nabavci⁹⁴.

Postupak nabavke započinje podnošenjem inicijalnog akta na propisanom obrascu – Zahtjev za pokretanje nabavke. Inicijalni akt za pokretanje nabavke podnosi OJ MO ili VCG kojoj su dodijeljena finansijska sredstva na neposredno izvršenje odnosno u čijem djelokrugu je izrada, izvršenje i praćenje programa/programske aktivnosti, projekta ili zadatka po odluci nosioca programa u skladu sa propisom kojim je uređeno planiranje, budžetiranje i izvršenje u MO i VCG ili Instrukcijom za izvršenje plana nabavki.

Instrukcijama za izvršenje planova nabavki za 2023. g.⁹⁵ određene su organizacione jedinice MO i VCG koje su nosioci objedinjavanja potreba i izrade inicijalnog sadržaja tehničkih specifikacija i organizacione jedinice – pokretači nabavki koji su dužni da obezbijede blagovremeno dostavljanje urednih i potpunih zahtjeva za pokretanje nabavki kao i aktivno učešće predloženih lica u komisijama koje sprovode postupak nabavke.

Svaka organizaciona jedinica MO ili VCG, koja je nosilac planiranja u okviru budžetske potprogramske aktivnosti u usvojenom budžetu MO za tekuću godinu ili ima potrebu za nabavkom koja je predviđena planovima nabavki (korisnik nabavke), obavezna je da svoje potrebe blagovremeno dostavi nosiocima objedinjavanja potreba i izrade inicijalnog sadržaja tehničkih specifikacija.

Popunjen i potpisan inicijalni akt sa priložima dostavlja na saglasnost direktoru OJ MO za logistiku, koji isti prosljeđuje OJ MO za nabavke i ugovoranje radi realizacije postupka.

U zavisnosti od djelokruga rada i nadležnosti, pokretači nabavki u 2023. su bili: Direkcija za materijalno zbrinjavanje, Direkcija za infrastrukturne projekte, Služba za informaciono-komunikacione sisteme i sajber bezbjednost i Obavještajno-bezbjednosni direktorat.

⁹³ Normativnu osnovu Procedure (13-810/24-2735 od 14.03.2024.) za nabavke čine zakonski i podzakonski akti u oblasti javnih nabavki.

⁹⁴ 0704-426/23-3011 od 31.03.2023.

⁹⁵ broj 07-426/23-920 i 07-426/23-920 /2 od 03.02.2023.g.

U roku od tri dana od dana prijema inicijalnog akta za pokretanje nabavke OJ MO u čijoj je sprovođenje nabavki i ugovaranje, sačinjava na propisanom obrascu prijedlog odluke o pokretanju/sprovođenju postupka nabavke, prijedlog rješenja o obrazovanju komisije za nabavku i izjavu kojom se potvrđuje da članovi komisije i ovlašćena lica naručioca nijesu u sukobu interesa.

Odluku o pokretanju/sprovođenju postupka nabavke i Rješenje o obrazovanju Komisije za nabavki donosi Ministar.

Revizijom je izvršen uvid u dokumentaciju sljedećih postupaka javnih nabavki:

- Usluga održavanja softvera Infoedms – 19.650,00 €;
- Ronilačke opreme i opreme za podršku ronjenju – 71.074,38€;
- Modernizacije dijela nadgrađa školskog broda „Jadran“- 248.200,00 €;
- Službenih motornih vozila - 66.115,70 €;
- Prevoza pripadnika Vojske Crne Gore iz Podgorice-177.570,09 €;
- Fotokopirnog papira i papirne galanterije - 22.644,63 €;
- Hotelsko-ugostiteljskih usluga - 107.352,89 €;

▪ **Nalaz**

Uvidom u dokumentaciju uzorkom obuhvaćenih postupaka javnih nabavki, utvrđeno je da su isti sprovedeni u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.

Nakon zaključenja ugovora o nabavci, prijem dobara, usluga ili radova i ostale aktivnosti koje se odnose na **praćenje izvršenja ugovora o nabavci vrši lice ili posebne komisije/nadzorni organi**, po pravilu, iz organizacione jedinice MO ili VCG u čijem je djelokrugu praćenje izvršenja ugovora o nabavci, u koordinaciji sa ugovaračem, i uz kontrolu od strane nadležnih u OJ MO nadležnoj za materijalno zbrinjavanje i opštu logistiku, GŠ VCG i OJ MO nadležnoj za finansije i računovodstveno poslovanje. Komisije rješenjem obrazuje ovlašćeno lice: Ministar, direktor OJ MO za logistiku, načelnik GŠ VCG ili drugo lice koje on ovlasti. Rješenjem se određuju zadaci komisije.

Realizacija ugovora o javnoj nabavci i izvještavanje o istima regulisani su internim aktom Ministarstva odbrane - Procedura za praćenje realizacije ugovora o javnoj nabavci⁹⁶. Procedurom su propisana prtavila, postupci i odgovornosti u vezi sa izvršenjem ugovora o javnoj nabavci, uključujući imenovanje lica zaduženih za realizaciju ugovora o javnoj nabavci i praćenje njihove implementacije.

▪ **Nalaz**

Uvidom u dokumentaciju koja se odnosi na realizaciju zaključenih ugovora o javnim nabavkama obuhvaćenih uzorkom, utvrđeno je da su za sve postupke obrazovane Komisije za praćenje realizacije, sačinjavani izvještaji/zapisnici o primopredaji opreme, ugrađene opreme, pružanju usluge, dok su za realizovane postupke sačinjavani izvještaji o realizaciji istih.

⁹⁶ Broj 0704-426/23-3011 od 31.03.2023. godine

Ministarstvo odbrane je u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama u zakonskom roku dostavilo Ministarstvu finansija Statistički izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama - Obrazac 2 i Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke – Obrazac 3.

13. JEDNOSTAVNE NABAVKE

Jednostavne nabavke, razvrstane po vrijednosnim razredima su nabavke: roba, usluga i radova procijenjene vrijednosti na godišnjem nivou do 8.000,00€; roba i usluga procijenjene vrijednosti na godišnjem nivou jednake ili veće od 8.000,00€, a manje od 25.000,00€; radova procijenjene vrijednosti na godišnjem nivou jednake ili veće od 8.000,00€, a manje od 40.000,00€. Na jednostavne nabavke se ne primjenjuje Zakon o javnim nabavkama, već se sprovode u skladu sa Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki⁹⁷. Naručilac jednostavne nabavke može sprovesti po postupku propisanom Zakonom o javnim nabavkama.

13.1. Jednostavne nabavke veće od 8.000,00€

Ministarstvo odbrane je Planom javnih nabavki za 2023. godinu **planiralo** jednostavne nabavke čija je vrijednost na godišnjem nivou veća od 8.000,00 u ukupnom iznosu od **476.840,20€**.

Prema izvještaju koje je sačinilo Ministarstvo odbrane jednostavne nabavke vrijednosti veće od 8.000,00€ realizovane su u ukupnom iznosu od **253.865,31€**.

Revizijom je izvršen uvid u dokumentaciju koja se odnosi na sprovođenje sledećih nabavki:

- Jednostavna nabavka (četrotočkaša) kosilica za visoku travu i druge kosačice – procijenjene vrijednosti 5.620,00€ + 7.928,93€;
- Jednostavna nabavka zastava i grbova – procijenjena vrijednost 20.661,166€;
- Održavanje softvera za zarade – 6.048,00;
- Servisiranje, opravka i popuna hlorom -1.274,92€;
- Uređenje zemljišta – 2.067,39;
- Zakup VIP salona – 968,00€;
- Usluga stručnog usavršavanja za zaposlene – 5.850,00€;
- Sportska oprema – 290,70€;
- Usluge prevođenja – 5.000,00€;
- Materijal za potrebe dočeka domaćih i stranih delegacija - 4.839,44€;

⁹⁷ "Sl. list CG", br. 016/23, 020/23, 036/23 i 114/23

- Licence za softver ESRI NARC GIS PRO – 8.699,90€;
- Zakup medijskog prostora – 3.630,00€;
- Nabavka uglja – 9.567,17€;
- Usluge korišćenja sportske sale i bazena – 479,99€;
- Publikacije, časopisi, dnevna glasila – 557,00€;
- Sredstva za reagovanje u terenskim uslovima – 2.562,30€;

▪ **Nalaz**

Revizijom je utvrđeno da su postupci jednostavnih nabavki sprovedeni u skladu sa Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki i Internom procedurom Ministarstva.

13.2. Jednostavne nabavke do 8.000,00€

Ministarstvo je, u skladu sa donešenim procedurama za oblast nabavki, donijelo **Plan jednostavnih nabavki za 2023. godinu vrijednosti do 8.000,00€** koji je mijenjan u tri navrata. Posljednom, trećom izmjenom⁹⁸, planirane su nabavke procijenjene vrijednosti bez PDV-a **633.453,87€**.

Prema podacima iz izvještaja o sprovedenim javnim nabavkama u 2023. godini nabavke vrijednosti do 8.000,00€, **realizovane su u iznosu od 420.837,05€**.

14. NABAVKE IZ OBLASTI ODBRANE I BEZBJEDNOSTI NA KOJE SE NE PRIMJENJUJE ZAKON O JAVNIM NABAVKAMA

Članom 22 Zakona o javnim nabavkama propisano je da se isti ne primjenjuje na nabavke iz oblasti odbrane i bezbjednosti koje sadrže elemente iz čl. 175, 176 i 177 ovog zakona.

Čl. 175 Zakona propisano je da je predmet javne nabavke u oblasti odbrane i bezbjednosti :

- 1) vojna oprema, sa svim djelovima, komponentama ili podsklopovima;
- 2) bezbjednosno osjetljiva oprema, sa svim djelovima, komponentama ili podsklopovima;
- 3) roba, usluge i radovi koji su direktno povezani sa opremom iz tač. 1 i 2 ovog stava, u toku čitavog ili dijela životnog ciklusa;
- 4) usluge i radove samo za vojne namjene;
- 5) bezbjednosno osjetljive usluge.

Listu vojne opreme i proizvoda propisuje Vlada.

Članom 176 Zakona o javnim nabavkama propisano je da su posebne javne nabavke u oblasti odbrane i bezbjednosti, između ostalog, nabavke koje sprovode državni organi Crne Gore sa državnim organima država članica

⁹⁸ Broj 0704-426/23-602-6 od 22.12.2023.g.

Evropske unije ili treće države, a odnose se na: nabavku vojne opreme ili sigurnosno osjetljive opreme, radove i usluge direktno povezane sa opremom iz podtačke a ove tačke; ili radove i usluge za izričito vojne namjene ili sigurnosno osjetljive radove i sigurnosno osjetljive usluge.

Uredbom o listi vojne opreme, postupku i načinu sprovođenja posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti propisana je lista vojne opreme i proizvoda, postupak i način sprovođenja, izvještavanja i vođenja evidencije **javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti (u daljem tekstu: bezbjednosne nabavke) i posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti.**

Ministarstvo odbrane donijelo je Interno uputstvo o sprovođenju posebnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti⁹⁹, Interno uputstvo o izmjenama i dopunama Internog uputstva o sprovođenju posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti¹⁰⁰ i Proceduru za sprovođenje posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti koje sprovode državni organi Crne Gore sa državnim organima država članica Evropske unije ili treće države (Gov-to-Gov sporazumi/ugovori)¹⁰¹.

Uredbom je propisano **izvještavanje** o sprovođenju posebnih nabavki dostavljanjem statističkog izvještaja o sprovedenim postupcima bezbjednosne nabavke Ministarstvu finansija. Ministarstvo odbrane je, u skladu sa čl. 7 Uredbe¹⁰², dostavilo Direktoratu za upravljanje javnim investicijama i politiku javnih nabavki, **Godišnji izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti** koji su propisani članom 176 stav 1 Zakona o javnim nabavkama, koji je zaštićen stepenom tajnosti INTERNO.

▪ **Nalaz**

Zakonom o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane¹⁰³ je propisano da Skupština neposredno, preko Odbora za bezbjednost i odbranu vrši parlamentarni nadzor nad radom organa i institucija u oblasti bezbjednosti i odbrane. Čl. 7 je propisano da Odbor razmatra godišnji izvještaj o radu Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, kao i posebne izvještaje organa i institucija iz člana 3 stav 1 Zakona¹⁰⁴. Odbor za bezbjednost i odbranu nije razmatrao Godišnji izvještaj o posebnim javnim nabavkama u oblasti bezbjednosti i odbrane.

⁹⁹ 0705-426/21-2306/1 od 31.03.2021.g.

¹⁰⁰ 0704-426/23-1981 od 01.03.2023.g.

¹⁰¹ 0701-426/23-3801 od 26.04.2023.g.

¹⁰² Broj 0701-426/23-3801 od 26.4.2023. g.

¹⁰³ „Sl. list CG“, broj 080/10

¹⁰⁴ Odbor vrši parlamentarni nadzor nad radom: Ministarstva odbrane, Vojske Crne Gore, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave policije, Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave, kao i drugih organa i institucija koje se bave poslovima bezbjednosti i odbrane.

14.1. Javne nabavke u oblasti odbrane i bezbjednosti (bezbjedonosne nabavke)

Čl. 5 Uredbe o listi vojne opreme, postupku i načinu sprovođenja posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti za nabavku predmeta bezbjednosne nabavke sprovode se sljedeći postupci:

- 1) ograničeni postupak;
 - 2) pregovarački postupak sa objavljivanjem poziva za nadmetanje;
 - 3) konkurentski dijalog;
 - 4) pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva na nadmetanje.
- Postupci se sprovode na način dat u Prilogu 1 Uredbe.

Ministarstvo je, u skladu sa članom 2 Internog uputstva o sprovođenju posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti donijelo **Plan posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti za 2023. godinu**¹⁰⁵. Prvobitni Plan je mijenjan 4 puta. Posljednjom, četvrtom izmjenom Plana, **planirano je 58 postupaka procijenjene vrijednosti (bez PDV-a) od 2.337.100,05€**.

Prema podacima iz izvještaja, javne nabavke u oblasti odbrane i bezbjednosti **realizovane** su zaključivanjem ugovora ukupne vrijednosti (bez PDV-a) od **39.143.165,97€**.

Ministarstvo može, u skladu sa Zakonom o tajnosti podataka¹⁰⁶ i odredbama internog akta MO i VCG¹⁰⁷ kojim se određuju kategorije podataka MO i VCG kojim se može odrediti stepen tajnosti, a u vezi sa članom 30 stav 4 Zakona o javnim nabavkama, označiti tajnim podatkom dio ili cjelokupnu dokumentaciju koja se odnosi na postupak konkretne nabavke. Tajnost podataka u postupku nabavke određuje se rješenjem ministra, ili lica koje ovlasti minister na osnovu opravdanog prijedloga lica koje je u posjedu informacija čijim neovlašćenim otkrivanjem bi mogle nastupiti štetne posledice za funkcionisanje MO i VCG ili države Crne Gore¹⁰⁸.

Postupak posebnih javnih nabavki u Ministarstvu odbrane u oblasti odbrane i bezbjednosti inicira se dostavljanjem Zahtjeva za pokretanje nabavke organizacionoj jedinici Ministarstva nadležnoj za poslove logistike sa obrazloženim pravnim osnovom za sprovođenje nabavke iz predmetne oblasti, a pokreće se donošenjem Odluke o pokretanju i/ili sprovođenju posebne javne nabavke u oblasti odbrane i bezbjednosti od strane ovlašćenog lica. Izuzetno,

¹⁰⁵ Broj 0704-426/23-603 od 25.01.2023. godine

¹⁰⁶ "Sl. list CG", br. 14/08, 76/09, 41/10, 40/11, 38/12, 44/12, 14/13, 18/14, 48/15 i 74/20

¹⁰⁷ djelov. br. 12 – 040/21-7863 od 19.10.2021.g

¹⁰⁸ U vezi sa označavanjem, obradom i raspolaganjem podacima koji su označeni tajnim u skladu sa zakonom o tajnosti podataka primjenjuju se u svemu odredbe odnosnog zakona i važećih podzakonskih akata iz predmetne oblasti.

Ministarstvo nije dužno da donese Odluku o pokretanju i/ili sprovođenju posebne javne nabavke iz člana 1 stav 2 tačka 5 Uputstva¹⁰⁹.

Odluku o pokretanju i/ili sprovođenju posebne nabavke izrađuje organizaciona jedinica nadležna za poslove nabavki. Odlukom o pokretanju i/ili sprovođenju posebne nabavke se istovremeno imenuju predstavnici Ministarstva ovlašćeni da sprovedu posebnu nabavku, i određuju njihove obaveze i ovlašćenja u postupku konkretne nabavke (Komisija).

Nabavka roba, usluga i radova do 8.000,00€ iz člana 1 stav 2 tačka 6 Internog uputstva¹¹⁰, sprovodi se direktnim izborom predmeta nabavke određenog ponuđača uz prihvatanje predračuna/profakture, fiskalnog računa ili ugovora, u zavisnosti od predmeta nabavke u skladu sa članom 20¹¹¹ Internog uputstva.

Revizijom je izvršen uvid u dokumentaciju koja se odnosi na sledeće postupke nabavki u oblasti bezbjednosti i odbrane:

- Projektovanje i izvođenje radova na rekonstrukciji DATA centra MO i VCG - 411.301,65€;
- Oprema za modernizaciju sistema za nadzor mora i upravljanje akvatorijom -661.157,02€;

14.2. Posebne javne nabavke u oblasti odbrane i bezbjednosti

Članom 6 Uredbe o listi vojne opreme, postupku i načinu sprovođenja posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti propisano je da se posebne bezbjednosne nabavke sprovode se za nabavke iz:

1) člana 176 stav 1 tač. 1, 2, 3, 6 i 8 Zakona o javnim nabavkama ("Službeni list CG", broj 74/19) (u daljem tekstu: Zakon) u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorom, odnosno pravilima međunarodne organizacije, koji se zaključuju uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada);

2) člana 176 stav 1 tač. 4, 5, 7, 9 i 10 Zakona u skladu sa bezbjednosnim procjenama i/ili mjerama naručioca ili internim aktom naručioca;

2a) člana 176 stav 1 tačka 10 Zakona koje se odnose na robu i usluge za korišćenje vazduhoplova kojim raspolaže Generalni sekretarijat Vlade u skladu sa internim aktom naručioca;

3) člana 176 stav 1 tačka 11 Zakona u skladu sa internim aktom naručioca.

¹⁰⁹ Dodijeljene u trećoj državi, uključujući i one za civilne svrhe, gdje su snage raspoređene izvan teritorije EU, ako operativne potrebe zahtijevaju da se ugovori zaključe sa privrednim subjektima koji se nalaze u zoni operacija.

¹¹⁰ Vojna oprema sa svim djelovima, elementima ili podsklopovima i bezbjednosno osjetljiva oprema, sa svim djelovima, komponentama ili podsklopovima.

¹¹¹ Ove nabavke se sprovode direktnim izborom predmeta nabavke određenog ponuđača uz prihvatanje predračuna/profakture, fiskalnog računa ili ugovora u zavisnosti od vrste predmeta nabavke.

▪ **Nalaz**

Ministarstvo odbrane je, nakon 32 sprovedena postupka posebnih javnih nabavki, zaključilo ugovore ukupne vrijednosti 1.962.340,20€ (bez PDV-a). Predmetne nabavke su, osim u dva slučaja, realizovane na osnovu jedne prispjele ponude.

Ministarstvo odbrane je u aprilu mjesecu 2023. godine donijelo **Proceduru za sprovođenje posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti koje sprovode državni organi Crne Gore sa državnim organima država članica Evropske unije ili treće države (Gov-to-Gov sporazumi/ugovori)**¹¹². Shodno Proceduri, organizaciona jedinica MO nadležna za poslove logistike sačinjava Plan posebnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti putem Gov-to-Gov sporazuma. Plan posebnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti putem Gov-to-Gov sporazuma predviđen je kao srednjoročni plan, koji se donosi za period od četiri godine. Ovaj plan se sastavlja u roku od tri mjeseca od dana donošenja ili izmjene dugoročnog Plana razvoja odbrane, i mora biti usaglašen sa Planom investiranja u odbranu. Plan se revidira na godišnjem nivou ili po ukazanoj potrebi. Ovaj plan predstavlja interni akt Ministarstva odbrane i ne nameće obavezu sprovođenja nabavki po njemu.

▪ **Nalaz**

Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo nije imalo plan posebnih javnih nabavki po međunarodnim sporazumima između državnih organa Crne Gore i drugih država (G2G sporazumi) u 2023. godini.

Prema podacima iz Izvještaja o posebnim javnim nabavkama u oblasti bezbjednosti i odbrane, u 2023. godini je **zaključeno šest sporazuma** između državnih organa Crne Gore sa državnim organima država članica Evropske unije ili treće države (Gov-to-Gov sporazumi) **ukupne vrijednosti (bez PDV-a) 33.515.112,50€**. Na osnovu zaključenih sporazuma izvršena je nabavka balističke opreme, minobacačkih sistema 120mm, dinamičkih simulatora za JLTV vozila, bespilotnih vazdušnih istema BELIN, usluga petogodišnjeg pregleda i kontrole helikoptera Bell 412 EP i borbene odjeće za pripadnike VCG.

Revizijom je izvršen uvid u dokumentaciju koja se odnosi na **kupovinu minobacačkih sistema 120 mm (Gov to Gov sporazum), u vrijednosti (bez PDV-a) od 19.844.430,00€**.

Inicijativa za pokretanje nabavke je proistekla iz Prijedloga politika MO za srednjoročni period 2023-2025.g. Ista je uvrštena u Zakon o budžetu za 2023.g. (čl. 10 stav 25 tačka 3), shodno Strategiji odbrane i Dugoročnom planom razvoja.

Predmetna nabavka je sprovedena shodno prethodnom istraživanju tržišta od strane stručnih lica za predmet nabavke iz Generalštaba Vojske Crne Gore, a

¹¹² Broj: 0701-426/23-3801 od 26.04.2023.g.

na osnovu potpisanog memoranduma o saradnji u oblasti odbrane (Gov to Gov), koji predstavlja osnov za zaključivanje sporazuma za nabavke. Ministarstvo ima zaključene porazume sa više zemalja, gdje se za svaku konkretnu nabavku sklapaju pojedinačni implementacioni sporazumi, po zaključcima Vlade.

U sprovođenju predmetne nabavke je učestvovalo i Ministarstvo finansija u dijelu iz svoje nadležnosti. Saradnja MF i MO rezultirala je Informacijom o polaznim osnovama za pregovore za zaključivanje Implementacionog Sporazuma između Vlade Crne Gore, koju zastupa Ministarstvo odbrane Crne Gore i Vlade Države Izrael, koju zastupa Ministarstvo odbrane Države Izrael i Ugovora o kreditnom aranžmanu između Vlade Crne Gore, koju zastupa Ministarstvo finansija i izraelske Hapoalim banke B.M.

Vlada Crne Gore je početnim zaključkom (20.03.2023.) kao osnove za pregovore prihvatila: Prijedlog Implementacionog Sporazuma; Nacrt Ugovora o izvoznom kreditu između države Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore, koja djeluje preko Ministarstva finansija i Hapoalim B.M. banke i Nacrt Ugovora o avansnom plaćanju između države Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore, koja djeluje preko Ministarstva finansija i Hapoalim B.M. banke. Navedenim zaključkom su zaduženi Ministarstvo odbrane i Ministarstvo finansija da nastave pregovore sa Vladom Države Izrael, koju zastupa Ministarstvo odbrane Države Izrael i Hapoalim bankom, a u vezi zaključivanja Sporazuma i da nakon usaglašavanja istih dostave Vladi Crne Gore na razmatranje i prihvatanje.

Nakon obavljenih pregovora Ministarstva odbrane i Ministarstva finansija, kao i novog upućivanja materijala na saglasnost, Zaključak Vlade za potpisivanje sporazuma donijet 04.05.2023. godine i Sporazum je potpisan navedenog datuma. Nakon potpisivanja sporazuma, Ministarstvo finansija je potpisalo prateće sporazume za kreditni aranžman i vrši plaćanje po ugovorenoj dinamici.

Rješenjem ministra od 26.07.2023. godine obrazovan je Nadzorni organ za praćenje realizacije ugovorenih obaveza iz Implementacionog sporazuma. Ovaj organ je ovlašćen da se stara i kontroliše da li Isporučilac opreme i usluga ugovorenu opremu i usluge realizuje prema zahtjevima Kupca, vrši provjeru kvaliteta opreme i usluga, standarda, tehničkih normativa i normi kvaliteta, kao i da kontroliše dinamiku isporuke opreme i izvršenja ugovora u roku. Navedenim rješenjem Nadzorni organ je dužan da, nakon prijema opreme ili realizacije usluga u skladu sa dinamikom isporuke predviđene u sporazumu, sastavi Zapisnik o kvalitativnom i kvantitativnom prijemu za usluge, u skladu sa formom po sporazumu. Predsjednik ovog organa je stručno lice iz Generalštaba Vojske Crne Gore. Kako je isporuka u toku, Nadzorni organ još uvijek nije pripremio navedeni zapisnik, ali, prema dobijenim informacijama, kontinuirano prati realizaciju sporazuma i isti će po okončanju isporuke dostaviti nadležnim tijelima.

Sporazum o nabavci 12 minobacačkih Sistema (4+8) 120 mm sa Vladom države Izrael je potpisan u maju 2023. godine. Nabavka podrazumijeva i municiju za minobacače i obuke za upravljanje sistemom, kao i instalaciju i integraciju minobacačkih Sistema na JLTV vozila.

Prema informacijama dobijenim od v.d. Generalnog direktora Direktorata za logistiku i šefice Odsjeka za razvoj logistike, radi se o nabavci prioriteta najvišeg

nivoa, kako bi kopnene snage Vojske dostigle zahtijevani nivo sposobnosti razmještanja, manevra, vatrene moći, mobilnosti i zaštite, a time i zahtijevani nivo interoperabilnosti za učešće u punom spektru operacija pod vođstvom NATO.

Takođe, državni revizor je informisan da je u toku priprema izmjene sporazuma. Predstavnici Vlade Izraela su uputili pismo MO da je došlo do porasta cijena na tržištu, na osnovu čega će u narednom periodu (nakon konsultacija sa MF) **biti pripremljen amandman na sporazum, koji neće podrazumijevati promjenu cijene, već smanjenje količina i promjenu rokova.** Na isto je uticalo i **kašnjenje uplate avansa**, a usljed dobijanja prethodne saglasnosti Zaštitnice imovinsko pravnih interesa, kojem je prethodilo prikupljanje neophodnih dozvola i potvrda. Nakon dobijanja saglasnosti, izvršeno je plaćanje avansnog iznosa.

Procedura za sprovođenje posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti koje sprovode državni organi Crne Gore sa državnim organima država članica Evropske unije ili treće države (Gov-to-GOV sporazumi/ugovori)¹¹³ koju je donijelo Ministarstvo odbrane u periodu pripreme materijala za nabavku minobacača nije bila na snazi.

▪ **Nalaz**

Ministarstvo odbrane je nabavku minobacačkih sistema 120 mm realizovalo nakon istraživanja tržišta, a na osnovu potpisanog memoranduma o saradnji u oblasti odbrane (GovtoGov). Međutim, kod ove, kao i kod ostalih pet nabavki sprovedenih na osnovu zaključenih GovtoGov sporazuma, prispjela je samo po jedna ponuda.

▪ **Nalaz**

Prilikom realizacije nabavke minobacača 120mm došlo je do kašnjenja sa uplatom ugovorenog avansa što je, između ostalog, uticalo da će se dobiti manja vrijednost za novac u odnosu na ugovorenu.

Uredbom o listi vojne opreme i proizvoda, postupku i načinu sprovođenja javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti nije predviđeno donošenje plana posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti.

Interno uputstvo o sprovođenju posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti predviđa donošenje plana¹¹⁴ posebnih nabavki, na način da plan izrađuje organizaciona jedinica nadležna za poslove logistike na prijedlog organizacionih jedinica a da ga donosi ovlašćeno lice Naručioca – Ministar. Internim pravilom nije propisano ko daje saglasnost na Plan i eventualne izmjene plana. Plan i izmjene plana u 2023. godini je donosio Ministar odbrane. Interna

¹¹³ Broj 0701-426-3801 od 26.04.2023.g.

¹¹⁴ Obrazac IV – Plan posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti sa obaveznim elementima: vrsta predmeta nabavke, opis predmeta nabavke, iznos nabavke sa i bez pdv kao i ukupan iznos, izvor finansiranja, aktivnost kojoj nabavka pripada, konto i planirani iznos na kontu.

procedura u dijelu planiranja posebnih nabavki nije dovoljno razrađena, odnosno, istom **nijesu propisani detaljni koraci u planiranju, od utvrđivanja potreba za nabavkom, vezivanja potrebne nabavke za strateške, dugoročne, srednjeročne i godišnje ciljeve**¹¹⁵, roka u kome se plan donosi, izmjene plana...). Takođe, Internim uputstvom nijesu precizirani kriterijumi za obrazovanje komisije za sprovođenje posebne nabavke.

Članom 8 Internog uputstva je propisano da podnosioci zahtjeva za pokretanje posebnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti mogu da predlože dokaze, uslove, rokove, kriterijume za vrednovanje ponuda, članove Komisije, privredne subjekte kojima će se dostaviti zahtjev i druge elemente od bitnog uticaja za sprovođenje postupka.

Članom 9 Internog uputstva je propisano da Komisija za sprovođenje postupka zahtjev za dostavljanje ponude upućuje na adrese privrednih subjekata predloženih u zahtjevu za pokretanje nabavke. Zahtjev se upućuje na najmanje tri adrese predloženih privrednih subjekata. Može se uputiti i samo na jednu adresu, shodno procjeni Obavještajno bezbjedonosnog direktorata. Ponude se otvaraju bez prisustva ponuđača.

▪ **Nalaz**

Internim uputstvom o sprovođenju posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti nijesu propisani detaljni koraci u planiranju, od utvrđivanja potreba za nabavkom, vezivanja potrebne nabavke za strateške, dugoročne, srednjeročne i godišnje ciljeve, rok u kome se plan donosi i dr. Takođe, Internim uputstvom nijesu precizirani kriterijumi za obrazovanje komisije za sprovođenje posebne nabavke. Obzirom da su posebne bezbjednosne nabavke propisane članom 6 tač. 2 i 3 Uredbe a u vezi sa članom 176 Zakona o javnim nabavkama izuzete od primjene Zakona i Uredbe, ne postoji mogućnost žalbe na odluku o ishodu postupka posebne nabavke, shodno istim.

▪ **Nalaz**

Uredbom o listi vojne opreme i proizvoda, postupku i načinu sprovođenja javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti nije propisana obaveza donošenja Plana nabavki. Uredbom je propisana obaveza sačinjavanja statističkog izvještaja o sprovedenim postupcima bezbjedonosne nabavke, ali ne i za posebne javne nabavke u oblasti odbrane i bezbjednosti.

¹¹⁵ U kontekstu programskog budžetiranja

15. UPRAVLJANJE I UNUTRAŠNJE KONTROLE

Unutrašnje finansijske kontrole¹¹⁶

Shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru¹¹⁷, za ostvarivanje poslovnih ciljeva subjekta i uspostavljanje i razvoj unutrašnje kontrole u subjektu, odgovoran je rukovodilac subjekta.

Rukovodilac subjekta revizije je u aprilu mjesecu 2021. godine imenovao Načelnicu Službe za finansije i računovodstveno poslovanje za **lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola**, u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona, kojim je propisano da je lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola rukovodilac organizacione jedinice u čijoj je nadležnosti obavljanje opštih poslova i poslova finansija subjekta.

Načelnica Službe je, nakon donijetog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane u julu 2022. godine, raspoređena na radno mjesto samostalna savjetnica I – kontrolorka materijalno-finansijskih isprava, čime formalno pravno nije bila u mogućnosti obavljati poslove koordinacije aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola, o čemu je u tri navrata upućivala dopis Kabinetu ministra, sa molbom za izmjenom rješenja o određivanju lica odgovornog za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola, konstatujući da nakon raspoređivanja na mjesto samostalne savjetnice I, nije imala dodira sa materijalima koji se odnose na upravljanje i kontrole.

Rješenje kojim je trenutni Načelnik Službe za finansijske, opšte i pomoćne poslove određen za lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola, je donešeno u aprilu mjesecu 2024. godine.

▪ Nalaz

Rukovodilac subjekta revizije u 2023. godini nije odredio lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju unutrašnjih kontrola, što nije u skladu sa čl. 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Rješenje kojim je određeno lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju unutrašnjih kontrola donijeto je u toku vršenja revizije, odnosno u aprilu 2024. godine.

Razvoj i sprovođenje upravljanja i kontrola vrši se na osnovu plana unaprjeđenja upravljanja i kontrola. Plan unaprjeđenja i kontrola utvrđuje rukovodilac subjekta.

¹¹⁶ Unutrašnje kontrole u javnom sektoru su definisane Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Pravilnikom o načinu uspostavljanja i unaprjeđenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru, internim procedurama Ministarstva odbrane;

¹¹⁷ „Sl. list CG“, br. 075/18

▪ **Nalaz**

Rukovodilac subjekta revizije nije u 2023. godini utvrdio Plan unaprjeđenja upravljanja i kontrola, što nije u skladu sa čl. 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru propisano je da je, radi procjene efektivnosti funkcionisanja i obezbjeđenja pravovremenog ažuriranja upravljanja i kontrola rukovodilac subjekta dužan da obezbijedi redovno praćenje i procjenu upravljanja i kontrola. Praćenje i procjena obavlja se stalnim praćenjem, samoprocjenom, kao i ocjenom unutrašnje revizije.

▪ **Nalaz**

Ministarstvo odbrane nije sprovodilo samoprocjenu upravljanja i unutrašnjih kontrola shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Pravilnika o načinu uspostavljanja i unaprjeđenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru.

Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola za 2023. g.¹¹⁸ dostavljen je Ministarstvu finansija potpisan od strane Načelnika Službe za finansijske, opšte i pomoćne poslove, što nije u skladu sa članom 18 stav 1 Zakona kojim je određeno da je rukovodilac subjekta dužan da Ministarstvu finansija dostavi godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola do 15. februara tekuće za prethodnu godinu.

▪ **Nalaz**

Ministarstvo odbrane je dostavilo Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola za 2023. g. Ministarstvu finansija potpisan od strane Načelnika Službe za finansijske poslove, što nije u skladu sa čl. 18 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru kojim je propisano je da isti dostavlja rukovodilac subjekta.

Ministarstvo je donijelo knjigu procedura čiji sastavni dio čine sljedeće interne procedure:

1. Interna proceduru za obračun i isplatu zarada (Broj: 13-810/21-10243/2 od 27.12.2021. godine);
2. Interna procedura za planiranje, realizaciju, evidenciju i izvještavanje o kontribucijama za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama (Broj: 13-810/21-10243 od 27.12.2021. godine);
3. Instrukcije za prepoznavanje i način postupanja u slučaju pojave sukoba interesa (Broj: 13-810/21-10243 od 17.12.2021. godine);

¹¹⁸ Broj 1502-430/24-16 od 15.02.2024. godine

4. Uputstvo o postupanju po prijavi zviždača o ugrožavanju javnog interesa koje upućuje na postojanje korupcije, zaštita zviždača i vođenje evidencije (Broj: 13-810/21-10243 od 27.12.2021. godine);
5. Interno pravilo o sadržaju i načinu vođenja evidencije poklona (Broj: 12-810/21-10243/3 od 27.12.2021.godine);
6. Interna procedura o postupku po zahtjevima za slobodan pristup informacijama (Broj 13-810/21-10243/4 od 27.12.2021.godine);
7. Interna procedura o načinu korišćenja službenih vozila u ministarstvu odbrane broj: 14-430/20-9140 od 24.12.2020. godine);
8. Procedure u oblasti nabavki;
9. Interna pravila o određivanju kategorija podataka MO i VCG kojima se može odrediti stepen tajnosti (Broj 12-040/21-7863 od 19.10.2021. g.);
10. Interna procedura za određivanje visine dodatka na osnovnu zaradu zaposlenih u MO br.12-040/22-5963 od 2.8.2022.g);
11. Interna procedura o angažovanju lica po ugovoru o djelu u MO (br. 06-100/22-7554 od 11.10.2022.g.);
12. Procedura za praćenje realizacije ugovora o javnoj nabavci (br. 0704-426/23-3011 od 31.3.2023. g.);

Procedure iz nadležnosti politike odbrane:

1. Usaglašavanje i potpisivanje međunarodnih sporazuma;
2. Usaglašavanje i potpisivanje planova bilateralne saradnje;
3. Vođenje i ažuriranje informacije o međunarodnim kontribucijama Ministarstva;
4. Definisanje procedure za upućivanje na službeni put: putni nalozi, avionske karte, mjesečni plan rada i izrada aneksa;
5. Izdavanje agremana/konsantmana;
6. Upućivanje vojno-diplomatskih predstavnika crne gore u inostranstvo;
7. Nastupne posjete stranih vojno-diplomatskih predstavnika Ministarstvu odbrane;
8. Izdavanje dnevnih i godišnjih saglasnosti za prelete državnih vazduhoplova;
9. Izrada mjesečnog plana rada Ministarstva odbrane;

Uvidom u Knjigu procedura utvrđeno je da subjekat revizije nije donio interne procedure za sva područja značajna za upravljanje i funkcionisanje sistema, poput procesa planiranja i izvršenja budžeta, evidentiranje poslovnih događaja i transakcija, upravljanje imovinom (materijalnom i nematerijalnom), naplata sopstvenih prihoda, povraćaj neopravdano utrošenih ili pogrešno isplaćenih budžetskih sredstava, korišćenje službenih mobilnih telefona sa odlukom o limitima, vođenje evidencije prisustva na radu, korišćenja sredstava reprezentacije, blagajničkom poslovanju, evidentiranju i plaćanju ulaznih faktura...). Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama je precizirano da se uspostavljanje unutrašnjih kontrola, između ostalog sprovodi utvrđivanjem internih pravila i procedura.

▪ **Nalaz**

Ministarstvo odbrane nije donijelo interne procedure za sve poslovne procese od značaja za funkcionisanje sistema.¹¹⁹

Subjekt revizije je Rješenjem¹²⁰ odredio lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti u Ministarstvu odbrane, i dostavio Ministarstvu finansija Izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare za 2023. godinu¹²¹.

Upravljanje rizicima¹²² predstavlja postupak identifikacije, procjene i praćenja događaja, koji mogu negativno uticati na ostvarivanje utvrđenih poslovnih ciljeva subjekta i preduzimanjem potrebnih mjera radi smanjenja rizika do nivoa razumne uvjerenosti da će ciljevi biti ostvareni. Upravljanje rizicima ima ključnu ulogu u upravljanju, jer se na taj način stvaraju dobre pretpostavke za donošenje odluka, efikasnost poslovanja, bolje predviđanje, doprinosi i jačanju povjerenja u upravljački sistem javnog sektora. Neuspostavljanje efektivnog procesa upravljanja rizicima dovodi do utroška značajnih sredstava i vremena potrebnog za otklanjanje posljedica istog.

Utvrđivanje ciljeva na različitim nivoima je preduslov za upravljanje rizicima. Subjekt mora da utvrdi jasne i mjerljive ciljeve koji su usklađeni sa ciljevima Vlade i misijom subjekta.

Rukovodilac subjekta je, shodno članu 7 Zakona, dužan da obezbijedi utvrđivanje poslovnih ciljeva subjekta kojim rukovodi, a koji doprinose ostvarivanju misije subjekta, i identifikaciju, procjenu i upravljanje rizicima u subjektu.

Rukovodilac subjekta je dužan, shodno članu 14 Zakona da uspostavi registar rizika i odredi lice zaposleno u subjektu za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima¹²³.

Identifikacija rizika se vrši na nivou subjekta i na nivou organizacionih jedinica. Rukovodioci organizacionih jedinica su dužni da, u okviru svojih nadležnosti identifikuju rizike u značajnim poslovnim procesima i aktivnostima u odnosu na ciljeve iz strateških planova, operativnih planova i poslovnih procesa koji su u nadležnosti organizacione jedinice, da dokumentuju podatke o rizicima

¹¹⁹ ... planiranje i izvršenje budžeta, evidentiranje poslovnih događaja i transakcija, upravljanje imovinom (materijalnom i nematerijalnom), naplata sopstvenih prihoda, povraćaj neopravdano utrošenih ili pogrešno isplaćenih budžetskih sredstava, korišćenje službenih mobilnih telefona sa odlukom o limitima, vođenje evidencije prisustva na radu, korišćenja sredstava reprezentacije, blagajničkom poslovanju, evidentiranju i plaćanju ulaznih faktura...

¹²⁰ Broj 05-039/21-1147 od 19.02.2021. god.

¹²¹ Broj 13-810/24-1554, februar 2024. godine

¹²² Proces upravljanja rizicima je definisan Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Pravilnikom o načinu uspostavljanja i unaprjeđenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru i Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora;

¹²³ Upravljanje rizicima se vrši na osnovu Smjernica za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora

u Registru rizika organizacionih jedinica (podregistri), i da izvještavaju o rizicima. Takođe, odgovorni su za ostvarivanje ciljeva iz svoje nadležnosti a time i za upravljanje rizicima.

Registar rizika se ažurira po potrebi, a najmanje jednom godišnje.

Rukovodioci organizacionih jedinica su obavezni da pripreme izvještaj o aktivnostima vezanim za upravljanje rizicima iz svoje nadležnosti, na osnovu kojih lice zaduženo za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima, priprema **konsolidovani izvještaj o rizicima** na nivou subjekta¹²⁴. Subjekat je dužan da uspostavi izvještavanje o rizicima, kao i da definiše koliko će izvještavanje biti često, ko će pripremati izvještaje, kome će se slati, i ostale potrebne detalje.

Ciljevi Ministarstva odbrane definisani strateškim dokumentima Ministarstva odbrane: Strategija nacionalne bezbjednosti, Strategija odbrane Crne Gore, Plan odbrane Crne Gore, Strategijski pregled odbrane Crne Gore i Dugoročni plan razvoja odbrane.

Ministarstvo u 2023. godini nije imenovalo osobu odgovornu za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizikom. Isto je imenovano tokom procesa vršenja revizije¹²⁵.

Registar rizika je posljednji put ažuriran u 2021. godini. Državnom revizoru prezentovan je Registar rizika izrađen u februaru 2024. godine. Utvrđeno je da isti nije sačinjen na osnovu podregistara rukovodilaca organizacionih jedinica, već, prema informacijama dobijenim od lica određenog za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizikom, na osnovu konsultacija sa organizacionim jedinicama, na osnovu Registra rizika iz 2021. godine, uzimajući u obzir i rizike prepoznate u Planu integriteta Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore za period 2023-2024., kao i u strateškim dokumentima.

▪ Nalaz

Rukovodioci organizacionih jedinica nijesu u okviru svojih nadležnosti identifikovali ciljeve i rizike u značajnim poslovnim procesima i aktivnostima u odnosu na ciljeve iz strateških planova, operativnih planova i poslovnih procesa koji su u nadležnosti organizacione jedinice, iste dokumentovali u Registru rizika organizacionih jedinica i izvještavali o rizicima.

Registar rizika na nivou Ministarstva nije izrađen na osnovu registara rizika organizacionih jedinica subjekta.

Rukovodioci organizacionih jedinica nijesu pripremali izvještaj o aktivnostima vezanim za upravljanje rizicima iz svoje nadležnosti.

¹²⁴ Izvještaj se priprema najmanje jednom godišnje i služi kao osnova za pripremu godišnjeg izvještaja o sprovođenju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola

¹²⁵ Rješenje broj. 01-102/24-1315 od 08.02.2024.g.

Ministarstvo nije sačinjavalo konsolidovani izvještaj o aktivnostima vezanim za upravljanje rizicima na nivou subjekta;
Ministarstvo nema posebnu proceduru kojom se utvrđuje metodologija za proces upravljanja rizicima u subjektu, koja bi između ostalog definisala pitanja izvještavanja o rizicima, shodno Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora.

Unutrašnja revizija

Unutrašnja revizija se obavlja u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Uredbi o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru, Pravilnikom o metodologiji rada unutrašnje revizije u javnom sektoru, Priručnikom za unutrašnju reviziju, Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije i ostalim podzakonskim aktima.

Ministarstvo je, shodno Uredbi o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru¹²⁶ **uspostavilo unutrašnju reviziju organizovanjem posebne organizacione jedinice za unutrašnju reviziju**, neposredno odgovornu rukovodiocu subjekta.

Članom 48 Zakona propisani su uslovi za uspostavljanje i funkcionisanje unutrašnje revizije, između ostalih: raspoređivanje rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju i unutrašnjih revizora, utvrđivanje povelje unutrašnje revizije, utvrđivanje strateškog i godišnjeg plana unutrašnje revizije, utvrđivanjem akcionog plana za sprovođenje preporuka unutrašnje revizije.

U okviru Odjeljenja za poslove unutrašnje revizije sistematizovana su četiri radna mjesta za četiri izvršioca i to: rukovodilac, viši unutrašnji revizor, stariji unutrašnji revizor i mlađi unutrašnji revizor, od čega su popunjena tri radna mjesta (rukovodilac, viši unutrašnji revizor, mlađi unutrašnji revizor).

Povelja unutrašnje revizije, shodno Pravilniku o metodologiji rada unutrašnje revizije u javnom sektoru¹²⁷ predstavlja formalni akt koji priprema rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju a utvrđuje/odobrava rukovodilac subjekta.

▪ Nalaz

Subjekt revizije nije u 2023. godini imao potpisanu Povelju unutrašnje revizije sa rukovodiocem subjekta. Ista je utvrđena sa novopostavljenim rukovodiocem Ministarstva, u januaru mjesecu 2024. godine¹²⁸.

¹²⁶ „Sl.list Crne Gore“, br. 070/19 od 23.12.2019.g.

¹²⁷ Sl. List Crne Gore br. 001/20 od 03.01.2020. godine

¹²⁸ Broj 11-401/24-862 od 25.1.2024. g.

Strateški plan Službe za unutrašnju reviziju utvrđen je za period 2021.-2023.g. i 2024.-2026. godinu¹²⁹.

Godišnjim planom rada revizije u 2023. godini su planirane sljedeće revizije:

1. Revizija službenih putovanja, putnih troškova i službenih dnevnica u MO i VCG;
2. Revizija postupka angažovanja novih kadrova u Vojsci Crne Gore;
3. Revizija postupka upućivanja oficira u misije u kojima učestvuje MO i VCG;
4. Revizija voznog parka Ministarstva odbrane;
5. Revizija jednostavnih nabavki u Vazduhoplovstvu Vojske Crne Gore

Od pet planiranih revizija, **Služba za unutrašnju reviziju je izvršila tri revizije** i to: Revizija službenih putovanja, putnih troškova i službenih dnevnica u MO i VCG, Revizija jednostavnih nabavki u Vazduhoplovstvu Vojske Crne Gore za 2022. g., Revizija postupka upućivanja oficira u misije u kojima učestvuje MO i VCG.

Izvještaji o reviziji ne sadrže akcione planove jer je Odjeljenje za poslove unutrašnje revizije procijenilo da utvrđene nepravilnosti ne mogu značajno uticati na efikasnost realizacije procesa.

Izvršen je uvid u Konačni revizorski izvještaj "Revizija službenih putovanja, putnih troškova i službenih dnevnica u MO i VCG" koji je obuhvatio period od 1.1.2021. do 31.12.2022. g., testirano je 9,47% ukupne populacije.

▪ Nalaz

Uvidom u dokumentaciju koja se odnosi na Izvještaj unutrašnje revizije službenih putovanja, putnih troškova i službenih dnevnica u MO i VCG, utvrđeni su sledeći nedostaci:

- nacrt izvještaja nije dostavljen odgovornom licu kod kojeg je izvršena revizija što nije, u skladu sa članom 27 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama i Metodologijom rada unutrašnje revizije u javnom sektoru;
- konačni izvještaj o reviziji nije dostavljen rukovodiocu subjekta, što nije u skladu sa članom 27 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama i Metodologijom rada unutrašnje revizije u javnom sektoru;
- za predmetnu reviziju nije odgovornom licu dostavljeno obavještenje o planiranoj reviziji;
- nije izrađen nalog za reviziju;
- nijesu potpisane izjave o nepristrasnosti;
- nije dostavljeno obavještenje o reviziji;
- nije utvrđen plan rada pojednične revizije i
- nije utvrđen program rada revizije.

¹²⁹ Broj 11-401/23-22383/2 od 13.12.2023. g.

16. SPROVOĐENJE STRATEGIJE UPRAVLJANJA LJUDSKIM RESURSIMA U MINISTARSTVU ODBRANE I VOJSCI CRNE GORE 2023-2027. SA AKCIONIM PLANOM ZA 2023-2025. GODINU.

Ministarstvo odbrane je, u skladu sa Uredbom o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumentata¹³⁰ (Uredba) pripremio Prijedlog strategije upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore 2023-2027. godine sa Prijedlogom Akcionog plana za 2023-2025. godinu¹³¹.

Generalni sekretarijat Vlade je dao pozitivno mišljenje¹³² na Prijedlog strategije upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore 2023-2027. g. sa Prijedlogom Akcionog plana za 2023-2025. g., sa aspekta usklađenosti prijedloga strateškog dokumenta sa kriterijumima iz čl. 17 stava 2 Uredbe.

Cilj Strategije jeste da unaprijedi strateške smjernice u upravljanju ljudskim resursima u MO i VCG kako bi se najkvalitetniji ljudi privukli i zadržali u sistemu. Strateški i operativni ciljevi su postavljeni na osnovu analize dosadašnjeg upravljanja ljudskim resursima u MO i VCG. Procjena i analiza stanja sačinjena je na osnovu podataka i pokazatelja o postignutim rezultatima i identifikovanim izazovima i sastavni je dio Strategije. Proces pripreme Strategije bio je zasnovan na analitičkom pristupu koji je podrazumijevao identifikovanje unutrašnjih snaga i slabosti, spoljnih prijetnji i mogućnosti, na osnovu kojih su definisani strateški i operativni ciljevi ovog dokumenta i planirane aktivnosti u okviru prioriternih oblasti.

Osnovni strateški cilj Strategije je: Unaprijediti sistem upravljanja ljudskim resursima, u skladu sa savremenim međunarodnim standardima za privlačenje, profesionalni razvoj i zadržavanje kvalitetnih kadrova.

Akcionim planom za sprovođenje Strategije 2023-2025. g., predviđeno je **tridesettri (33) aktivnosti u sklopu šest (6) operativnih ciljeva:**

1. Poboljšati proces planiranja ljudskih resursa i unaprijediti kadrovsku i organizacionu strukturu putem relevantnih podataka i analiza koje bi doprinijele poboljšanju organizacione, starosne i polne strukture;
2. Unaprijediti politiku privlačenja i zapošljavanja na osnovu načela profesionalnih sposobnosti;
3. Unaprijediti proces karijernog razvoja u skladu sa propisima, potrebama službe, profesionalnim iskustvom i sposobnostima;
4. Zadržati stručan kadar kritičnih specijalnosti putem sprovođenja efikasnih politika i programa personalne podrške zaposlenima;

¹³⁰ „Sl. list CG“, broj 54/18 od 31.7.2018.g.

¹³¹ Broj: 07-039/23-3061/2 od 6.6.2023. g.

¹³² Broj: 06-039/23-3447/4 od 19.6.2023. g.

5. Jačati lični, profesionalni i institucionalni integritet, kroz unaprjeđenje postojećih zakonskih normi i podizanje svijesti zaposlenih;

6. Obezbijediti održive i efikasne institucionalne kapacitete za upravljanje ljudskim resursima, kroz poboljšanje ekspertiza dostupnih kadrova.

Revizijom je izvršena provjera realizacije aktivnosti čiji je planirani rok završetka IV kvartal 2023. godine i to aktivnosti pod brojevima: 1.1, 1.3, 1.6, 1.7, 3.1, 3.4, 3.5, 3.6, 4.1, 4.5 i 4.6.

Operativni cilj 1: Poboljšati proces planiranja ljudskih resursa i unaprijediti kadrovsku i organizacionu strukturu putem relevantnih podataka i analiza koje bi doprinijele poboljšanju organizacione, starosne i polne strukture

Aktivnost 1.1. Izvršiti funkcionalnu analizu organizacione i kadrovske strukture MO i VCG

Indikator rezultata:

- Izrađeni parametri za utvrđivanje optimalne organizacione i kadrovske strukture u MO i VCG;

- Date smjernice za izmjenu organizacione i kadrovske strukture MO i VCG;
Rok početka: II kvartal 2023.

Planirani datum završetka: III kvartal 2023.

Rezultat: Izrađena Funkcionalna analiza organizacione i kadrovske strukture MO¹³³ (Djelovodni broj: 13-810/24-5185 od 24.5.2024.), ne i Vojske Crne Gore.

Obrazloženje Ministarstva: „Obrazovana je Radna grupa za izradu Funkcionalne analize organizacione i kadrovske strukture MO. Funkcionalna analiza je izrađena u saradnji sa ekspertima Cenntra za integritet u sektoru odbrane (CIDS). U sklopu analize date su preporuke za unaprjeđenje organizacione strukture MO“.

Aktivnost 1.3. Izraditi novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji MO, na osnovu funkcionalne analize

Indikator rezultata:

- Usvojen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u MO.

Rok početka: III kvartal 2023

Planirani datum završetka: IV kvartal 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana (Pravilnik nije usvojen).

¹³³ Broj: 13-810/24-5185 od 24.5.2024.

Obrazloženje Ministarstva: „Kako se kasnije otpočelo sa izradom Funkcionalne analize, odlučeno je da Pravilnik koji bi se radio na osnovu nje, bude izrađen u II kvartalu 2024. godine. U međuvremenu, shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave novi Pravilnik je utvrđen na sjednici Vlade 2.2.2024. godine, ali, zbog prethodno navedenih razloga, nije usklađen s preporukama iz funkcionalne analize. Planirano je da se novi Pravilnik, na osnovu preporuka iz funkcionalne analize donese u IV kvartalu 2024. godine“.

Aktivnost 1.6. Produžiti godine boravka u početnim oficirskim činovima

Indikator rezultata:

- Pripremljen nacrt izmjena i dopuna Zakona o Vojsci Crne Gore u dijelu godina boravka u početnim činovima.

Rok početka: II kvartal 2023

Planirani datum završetka: IV kvartal 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana.

Ministarstvo odbrane je predložilo da se utvrđivanje Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore utvrdi Programom rada Vlade Crne Gore za III kvartal 2024.

Obrazloženje Ministarstva: „U Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore predložena je izmjena člana 86 važećeg Zakona, na način da se vrijeme za unaprjeđivanje potporučnika u viši čin povećava sa dvije na tri godine.“

Aktivnost 1.7. Uvođenje novog KAIS-a u JIS-u, na osnovu jasno definisanih potreba

Indikator rezultata:

- Započeta implementacija informacionog sistema kojim će se digitalizovati poslovni procesi u upravljanju ljudskim resursima;

- Uvođenje InfoDMS-a u Ministarstvo odbrane;

Rok početka: II kvartal 2023

Planirani datum završetka: IV kvartal 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana.

Obrazloženje Ministarstva: „Izvršena je migracija podataka u novi KAIS. Implementacija u MO planirana nakon uvođenja IKS B1 mreže. Potpisan je ugovor za nadogradnju InfoDMS, rok za izvršenje ugovora IV kvartal 2024.“

Operativni cilj 3: Unaprijediti proces karijernog razvoja u skladu sa propisima, potrebama službe, profesionalnim iskustvom i sposobnostima

Aktivnost 3.1. Razviti Koncept karijernog razvoja profesionalnih vojnih lica

Indikator rezultata:

- Razvijen koncept koji osigurava čvrstu vezu između ocjenjivanja i drugih elemenata karijernog razvoja

Rok početka: II kvartal 2023

Planirani datum završetka: IV kvartal 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana.

Novi rok za realizaciju: II kvartal 2024. godine.

Obrazloženje Ministarstva: „Rješenjem Ministra odbrane obrazovana je radna grupa za izradu Koncepta karijernog razvoja. Predstavnici CIDS-a izradili su dokument koji se odnosi na razvoj karijere pripadnika/ca MO i VCG, u kojem su sadržani strateški i zakonski osnovi za razvijanje ovog koncepta kao i shodno tome, prijedlozi odnosno smjerovi u kojem treba da idu razvoji karijera profesionalnih vojnih lica, prije svega oficirskog i podoficirskog kadra. Ovaj dokument predstavlja osnovu koja će pomoći predstavnicima MO i VCG da izrade Koncept profesionalnih vojnih lica.“

Aktivnost 3.4. Standardizacija metodologije za upućivanje na usavršavanje

Indikator rezultata:

- Standardizovani kriterijumi i postupci provjera u okviru metodologija za usavršavanje;
- Metodologije sadrže kriterijume/mjere koje omogućavaju povećanje procenta zastupljenosti žena na usavršavanjima;

Rok početka: II Q 2023

Planirani datum završetka: IV Q 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana.

Novi rok za realizaciju aktivnosti: II kvartal 2024.

Obrazloženje Ministarstva: „U I kvartalu 2024. godine obrazovana je radna grupa koja ima za cilj reviziju metodologija i koncipiranje preporuka za njihovo unaprjeđenje.“

Aktivnost 3.5. Standardizovati metodologije za unaprjeđivanje oficira/ki i podoficira/ki

Indikator rezultata:

- Standardizovani kriterijumi i postupci provjera u okviru metodologija za unaprjeđivanje;
 - Metodologije sadrže kriterijume/mjere koje omogućavaju povećanje procenta unaprijeđenih oficirki i podoficirki;
- Rok početka: II kvartal 2023
Planirani datum završetka: IV kvartal 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana.

Novi rok za realizaciju aktivnosti je. II kvartal 2024.godine

Obrazloženje Ministarstva: „U I kvartalu 2024. godine obrazovana je radna grupa koja ima za cilj reviziju metodologija i koncipiranje preporuka za njihovo unaprjeđenje.“

Aktivnost 3.6. Standardizovati metodologije za proizvođenje i prijem državnih službenika/ca u službi u Vojsci

Indikator rezultata:

- Standardizovani kriterijumi i postupci provjera u okviru metodologija za proizvođenje i prijem državnih službenika/ca u službu u Vojsci;
 - Metodologije sadrže kriterijume/mjere koje omogućavaju povećanje procenta državnih službenika prilikom prijema i proizvođenja u službu u VCG.
- Rok početka: II Q 2023
Planirani datum završetka: IV Q 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana.

Novi rok za realizaciju aktivnosti je. II kvartal 2024.godine

Obrazloženje Ministarstva: „U I kvartalu 2024. godine obrazovana je radna grupa koja ima za cilj reviziju metodologija i koncipiranje preporuka za njihovo unaprjeđenje.“

Operativni cilj 4: Zadržati stručan kadar kritičnih specijalnosti putem sprovođenja efikasnih politika i programa personalne podrške zaposlenima

Aktivnost 4.1. Analiza sistema novčanih primanja državnih službenika/ca i namještenika/ca i izrada Predloga uredbe o zaradama zaposlenih u MO

Indikator rezultata:

- Izrađena analiza sistema novčanih primanja i pripremljen Predlog uredbe o zaradama zaposlenih u MO;

Rok početka: III Q 2023

Planirani datum završetka: IV Q 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana.

Obrazloženje Ministarstva: „Trenutno nije u planu izrada Predloga uredbe, s obzirom da su Predlogom kolektivnog ugovora za zaposlene u Ministarstvu odbrane i lica u službi u Vojski utvrđeni koeficijenti za obračun osnovne zarade državnih službenika/ca i namještenika/ca u MO.“

Dostavljeno je negativno mišljenje Ministarstva finansija na Predlog kolektivnog ugovora.

Aktivnost 4.5. Izrada Kolektivnog ugovora za zaposlene u sektoru odbrane

Indikator rezultata:

- Usvojen Kolektivni ugovor.

Rok početka: II Q 2023

Planirani datum završetka: IV Q 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana.

Dostavljeno je negativno mišljenje Ministarstva finansija na Predlog kolektivnog ugovora).

Obrazloženje Ministarstva: „Ministarstvo odbrane je pripremio Predlog kolektivnog ugovora za zaposlene u Ministarstvu i lica u službi u Vojski, koji je upućen na mišljenje Ministarstvu finansija, Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Sekretarijatu za zakonodavstvu, na mišljenje. Predlog kolektivnog ugovora je usaglašen sa predstavnicima sindikata Ministarstva i Vojske.“

Aktivnost 4.6. Unaprijediti pravni osnov za efikasnije odvijanje faza karijernog razvoja

Indikator rezultata:

- Izmijenjene odredbe Zakona o Vojski Crne Gore u pogledu bezbjednosnih provjera.

Rok početka: II Q 2023

Planirani datum završetka: IV Q 2023.

Rezultat: Aktivnost nije realizovana.

Krajem 2023. godine Ministarstvo odbrane je predložilo da se utvrđivanje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore utvrdi Programom rada Vlade Crne Gore za III kvartal 2024.g.

Obrazloženje Ministarstva: „U Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore predložena je izmjena članova važećeg Zakona kojima je propisano nepostojanje bezbjednosnih smetnji kao uslova za postavljenje i unaprjeđenje profesionalnih vojnih lica. Na ovaj način će se omogućiti nesmetano odvijanje procesa čija dinamika neće zavisiti od bezbjednosnih provjera.“

▪ **Nalaz**

Revizijom je utvrđeno, da je subjekat revizije od ukupno jedanaest kontrolisanih aktivnosti iz Akcionog plana 2023-2025 za sprovođenje Strategije upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore 2023-2027, za 2023. godinu, čiji je krajnji rok za realizaciju bio IV kvartal 2023. godine, jednu aktivnost djelimično realizovao, dok deset aktivnosti nije realizovao, odnosno za iste je utvrđen novi rok za realizaciju.

Ministarstvo je, u skladu sa članom 19 Uredbe o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, dostavilo Godišnji izvještaj¹³⁴ za 2023. godinu o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana 2023-2025. g. za sprovođenje Strategije upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore 2023-2027¹³⁵, za 2023. godinu Generalnom sekretarijatu Vlade radi davanja mišljenja u odnosu na strukturu i sadržaj.

Generalni sekretarijat Vlade je Mišljenjem¹³⁶ istakao da Izvještaj za 2023. godinu o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana 2023-2025. g. za sprovođenje Strategije upravljanja ljudskim resursima u MO i VCG 2023-2027 zadovoljava metodološke zahtjeve propisane Uredbom i pratećom Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata. Pohvaljena je dosljedna upotreba rodno senzitivnog jezika, naponi MO da muškarci i žene u jednakoj mjeri koriste benefite koje proizvodi javna politika, kao i preporuke za naredne faze sprovođenja strateškog dokumenta u cjelini, kao i po operativnim ciljevima. Sugestijama u okviru Mišljenja ukazano je na sljedeće:

- skrenuta je pažnja na jasnije, konciznije i sistematičnije predstavljanje informacija, posebno kada je u pitanju broj planiranih aktivnosti u odnosu na vremenski okvir u kome će se realizovati;

¹³⁴ Obaveza izvještavanja o sprovođenju Strategije predviđena je i Zaključcima Vlade Crne Gore broj: 07-039/23-3061/2 od 6. juna 2023. godine i Programom rada Vlade za 2024. godinu (TD 21), pri čemu je kao rok za usvajanje Godišnjeg izvještaja naveden II kvartal 2024. godine

¹³⁵ Broj: 01-040/23-38350

¹³⁶ Broj: 06-039/24-3053/2 od 08.04.2024. g.

- da je **potrebno prikazati razloge za izostanak realizacije aktivnosti zasebno za svaku od aktivnosti koje su ostale nerealizovane na kraju izvještajnog perioda;**
- da je potrebno unaprijediti tabelarni prikaz, do upućivanja izvještaja Vladi na usvajanje, u dijelu indikatora rezultata, definisanja novih rokova za realizaciju djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti na neke od operativnih ciljeva i pratećih obrazloženja;
- da je potrebno, tokom naredne godine, grupisati preporuke i prema institucijama nadležnim za realizaciju aktivnosti u okviru pojedinačnih operativnih ciljeva.

17. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNOG PERIODA

Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo odbrane nije realizovalo preporuke iz prethodnog Izvještaja o reviziji¹³⁷ koje se odnose na oblasti imovine i unutrašnjih kontrola:

Pregled preporuka iz prethodne revizije koje nijesu realizovane	
Nalazi i preporuke	Status realizacije
Imovina	
U Ministarstvu odbrane nije izvršena procjena vrijednosti pokretne imovine i dijela nepokretne imovine, što nije u skladu sa čl. 67 Zakona o državnoj imovini. U cilju sprovođenja aktivnosti oko procjene vrijednosti pokretne imovine, Ministarstvo se obraćalo Ministarstvu finansija, radi dobijanja smjernica u pogledu metodologije za procjenu vrijednosti pokretne imovine. Prema izjavi ovlašćenog lica, od strane Ministarstva finansija nijesu dobili smjernice u vezi procjene imovine. Ministarstvo odbrane treba da izvrši procjenu nepokretne i pokretne imovine, kako bi obezbijedilo podatke o vrijednosti imovine koju koristi.	Preporuka nije realizovana
U Ministarstvu odbrane (bez Vojske i Generalštaba) u toku 2020. godine nije vođena evidencija pokretne imovine. Evidencija nepokretne i pokretne imovine koja se vodi u Ministarstvu odbrane ne sadrži podatke o nabavnoj vrijednosti, ispravci vrijednosti i sadašnjoj vrijednosti, što nije u skladu sa MRS JS 17, odnosno čl. 41 Zakona o državnoj imovini koji propisuje da se evidencija državne imovine vodi u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima. Ministarstvo nije vršilo obračun amortizacije nepokretne i pokretne imovine za 2020. godinu, što nije u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika (čl.2). Ministarstvo odbrane treba da obezbijedi vođenje evidencije nepokretne i pokretne imovine koju koristi, koja sadrži sve potrebne podatke o vrijednosti iste.	Preporuka nije realizovana

¹³⁷ Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva odbrane za 2020. godinu, br. 02-035/21-914/26 od 06.10.2021. g.

U Ministarstvu odbrane (bez Vojske i Generalštaba) nije izvršen popis pokretne imovine, na dan 31.12.2020. godine. Popis pokretnih sredstava u jedinicama Vojske CG sa stanjem na dan 31.12.2020. godine izvršen je za sva pokretna sredstva po mjestima zaduženja, ali nijesu sačinjene popisne liste posebno po grupama pokretnih sredstava, kako je to propisano čl. 4 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini (prevozna sredstva, oprema i kancelarijski namještaj, sitan inventar i predmeti istorijsko-dokumentarne, umjetničke i kulturne vrijednosti). Državnom revizoru nije dostavljena na uvid Odluka ministra o prihvatanju Izvještaja o izvršenom popisu, što nije u skladu sa Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini (čl. 14). Ministarstvo odbrane treba da obezbijedi vršenje popisa za svu pokretnu imovinu koju koristi, kao i da se popis vrši u skladu sa Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini i Uputstvom o načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.	Preporuka nije realizovana
Unutrašnje kontrole	
Rukovodilac subjekta revizije nije donio plan za unaprjeđenje upravljanja i kontrola koji predstavlja osnov za razvoj i sprovođenje upravljanja i kontrola, što nije u skladu sa čl. 11 Zakona upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru. Rukovodilac subjekta revizije je dužan da donese plan za unaprjeđenje upravljanja i kontrola.	Preporuka nije realizovana

Podgorica, 25.11.2024. godine

Rukovodilac Kolegijuma DRI
dr Branislav Radulović

.....
Senator DRI

Prilog 1

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima MO	/	/	/	/
Potprogram	Stručni i operativni poslovi MO	% Popune kadrom MO	80,66	81,54	101,09
Aktivnost	Upravljanje i administracija MO	Zastupljenost žena na pozicijama ekspertsko-rukovodnog kadra	20,00	19,00	95,00
		Zastupljenost žena na pozicijama visoko rukovodnog kadra	1,00	1,00	100,00

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima MO	/	/	/	/
Potprogram	Međunarodna saradnja	Broj sklopljenih ugovora o saradnji na polju bilateralne i multilateralne saradnje	13,00	15,00	115,38
Aktivnost	Bilateralna saradnja	Broj sklopljenih bilateralnih sporazuma i planova saradnje	1,00	4,00	400,00
		% realizacije bilateralnih sporazuma i planova saradnje	75,00	55,00	73,33

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima MO	/	/	/	/
Potprogram	Međunarodna saradnja	Broj sklopljenih ugovora o saradnji na polju bilateralne i multilateralne saradnje	13,00	15,00	115,38
Aktivnost	Multilateralna saradnja	Broj izvršenih inspekcija i evaluacija po Bečkom dokumentu i SPKN od strane Crne Gore	7,00	6,00	85,71
		Broj sklopljenih multilateralnih sporazuma i planova saradnje	12,00	11,00	91,67

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima MO	/	/	/	/
Potprogram	Međunarodna saradnja	Broj sklopljenih ugovora o saradnji na polju bilateralne i multilateralne saradnje	13,00	15,00	115,38
Aktivnost	Predstavljanje Crne Gore u diplomatsko-konzularnim predstavništvima i međunarodnim organizacijama u oblasti odbrane	Broj vojno-diplomatskih predstavnika i administrativno-tehničkog osoblja zaposlenih u DKP	15,00	16,00	106,67
		Broj DKP u kojima su raspoređeni vojno-diplomatski predstavnici i administrativno-tehničko osoblje	6,00	6,00	100,00

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Vojska Crne Gore	Zastupljenost žena na pozicijama rukovodnog i komandog kadra u VCG	32,00	32,00	100,00
Potprogram	Operacije	Broj misija i operacija u kojima učestvuje VCG	7,00	6,00	85,71
		Broj angažovanih pripadnika VCG u mirovnim misijama i operacijama	64,00	52,00	81,25
		Broj žena angažovanih u mirovnim misijama i operacijama	7,00	6,00	85,71
Aktivnost	NATO operacije	Broj misija i operacija vođenih od strane NATO	4,00	4,00	100,00
		Broj pripadnika VCG angažovanih u misijama i operacijama vođenim od strane NATO	50,00	50,00	100,00
		Broj žena angažovanih u misijama NATO	6,00	5,00	83,33
	EU misije	Broj žena angažovanih u misijama EU	0,00	0,00	0,00
		Broj misija vođenih pod okriljem EU	2,00	1,00	50,00
	UN misije	Broj misija vođenih pod okriljem UN	1,00	1,00	100,00
		Broj žena angažovanih u misijama UN	1,00	1,00	100,00
		Broj pripadnika VCG angažovanih u misijama pod okriljem UN	1,00	1,00	100,00

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Vojska Crne Gore	Zastupljenost žena na pozicijama rukovodnog i komandog kadra u VCG	32,00	32,00	100,00
Potprogram	Funkcionisanje Vojske	/	/	/	/
Aktivnost	Upravljanje i podrška pripadnicima Vojske Crne Gore	% učešća žena u VCG	15,32	16,57	108,16
		% popune kadrom u VCG	80,09	81,71	102,02
		% kadetkinja na obrazovanju na inostranim vojnim akademijama i stipendistkinja na civilnim fakultetima u zemlji i inostranstvu	21,73	21,57	99,26
	Podrška civilnim institucijama i stanovništvu	Broj zahtjeva za pomoć civilnim institucijama i akcijama traganja i spašavanja	15,00	5,00	33,33
		Broj zahtjeva za pomoć civilnim institucijama u gašenju požara	5	3	60,00

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Vojska Crne Gore	Zastupljenost žena na pozicijama rukovodnog i komandog kadra u VCG	32,00	32,00	100,00
Potprogram	Međunarodna vojna saradnja	% realizacije godišnjih programa rada regionalnih inicijativa	45,00	50,00	111,11

Aktivnost	Vojno-vojna saradnja	% realizacije aktivnosti iz planova bilateralne vojne saradnje	55,00	50,00	90,91
	Komande NATO	Broj pripadnika VCG koji su upućeni na rad u Štabove i Komande NATO	7,00	6,00	85,71

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Vojska Crne Gore	Zastupljenost žena na pozicijama rukovodnog i komandog kadra u VCG	32,00	32,00	100,00
Potprogram	Obuka i vježbe	Broj obuka	226,00	209,00	92,48
		Broj vježbi	22,00	21,00	95,45
Aktivnost	Vježbe	Broj vježbi u zemlji	8,00	8,00	100,00
		Broj vježbi u inostranstvu	14,00	13,00	92,86
	Obuke	Broj obuka u zemlji	102,00	96,00	94,12
		Broj obuka u inostranstvu	124,00	113,00	91,13

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Opremanje, modernizacija i infrastruktura MO i Vojske Crne Gore	% izdvajanja za kapitalne izdatke u budžetu MO	16,26	11,83	72,76
Potprogram	Opremanje i infrastruktura Vojske Crne Gore	% izdvajanja za kapitalne izdatke za Vojsku CG u odnosu na budžet MO	13,52	10,11	74,78
Aktivnost	Unapređenje infrastrukture Vojske Crne Gore	Komplet projektne dokumentacije za izgradnju i rekonstrukciju objekata i infrastrukture	8,00	7,00	87,50
		Broj izgrađenih objekata	2,00	1,00	50,00
		Broj rekonstruisanih objekata	3,00	2,00	66,67
	Nabavka opreme za Vojsku Crne Gore	% izdvajanja sredstava za opremu za Vojsku CG u odnosu na budžet MO	10,81	8,98	83,07

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Opremanje, modernizacija i infrastruktura MO i Vojske Crne Gore	% izdvajanja za kapitalne izdatke u budžetu MO	16,26	11,83	72,76
Potprogram	Opremanje Ministarstva odbrane	Kupovina opreme i sredstava za potrebe funkcionisanja MO	1,70	1,72	101,18
Aktivnost	Nabavka opreme za Vojsku Crne Gore	% izdvajanja sredstava za opremu za potrebe ministarstva u odnosu na budžet MO	1,26	1,26	100,00

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Obavještajno bezbjednostni poslovi	/	/	/	/
Potprogram	Rukovođenje i koordinacija rada Obavještajno bezbjednosnog direktorata	% izdvajanja sredstava za opremu	13,48	7,40	54,90
Aktivnost	Upravljanje i administracija rada OBD-a	% popune kadrom u Obavještajno bezbjednosnom direktoratu	90,00	84,00	93,33

Programska struktura	Nazivi	Nazivi indikatora	Planirana vrijednost 2023	Realizovana vrijednost	% realizacije
Program	Obavještajno bezbjednostni poslovi	/	/	/	/
Potprogram	Međunarodna saradnja Obavještajno-bezbjednosnog direktorata	Broj popunjenih radnih mjesta u diplomatsko konzularnim predstavništvima i međunarodnim organizacijama	2,00	4,00	200,00
Aktivnost	Bilateralna i multilateralna saradnja Obavještajno-bezbjednosnog direktorata	Procenat realizovanih obuka u odnosu na Godišnji plan obuka	85,00	85,00	100,00